

Jalostuksen tavoiteohjelma

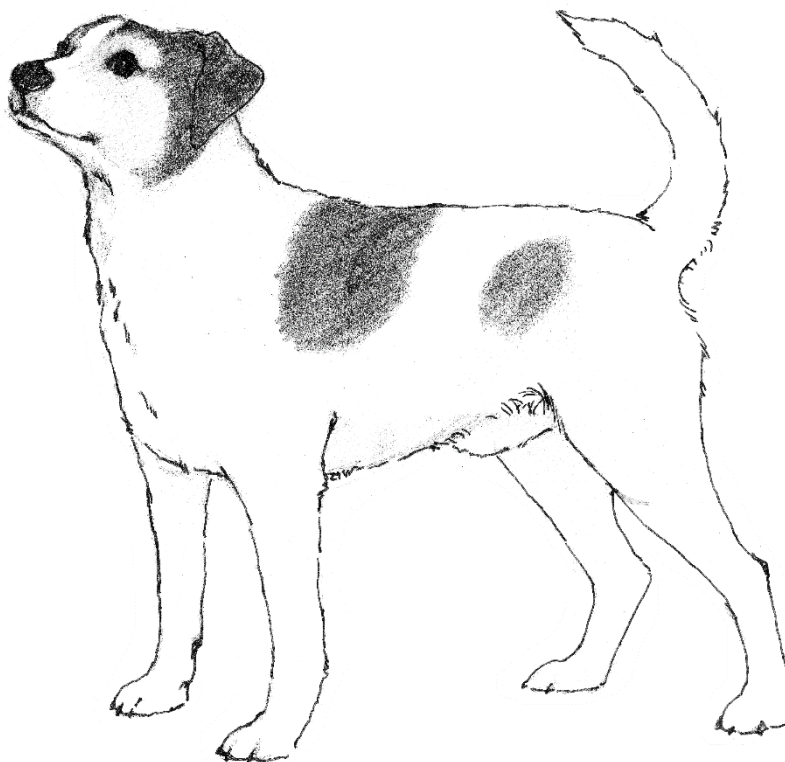
TANSKALAIS-RUOTSALAINEN PIHAKOIRA

2021-2025

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa 27.6.2020

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 13.7.2020

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 25.11.2020

Sisällys

1. YHTEENVETO	4
2. RODUN TAUSTA	7
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	8
4. RODUN NYKYTILANNE	10
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	10
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	11
4.1.2 Jalostuspohja	13
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	16
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	16
4.1.5. MyDogDNA	17
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	19
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	19
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	19
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	19
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	19
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	24
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	25
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta.....	27
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	27
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	28
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	36
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	48
4.3.4 Lisääntyminen.....	49
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	50
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	50
4.4. Ulkomuoto	51

4.4.1 Rotumääritelmä.....	52
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	53
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	53
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista.....	54
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	55
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	55
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	57
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	59
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	59
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	59
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	61
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	63
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	64
7. LÄHTEET	66
8. LIITTEET	68

Kannen kuva: Helena Mäkinen

1. YHTEENVETO

Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä kuvaa tanskalais-ruotsalaista pihakoiraa (jatkossa pihakoira) eloisaksi, valppaaksi ja tarkkaavaiseksi. Pihakoiran alkuperäinen tehtävä on ollut toimia maatilan yleiskoirana. Kuvauksen kaltaiselta yleiskoiralta on vaadittu muun muassa valppautta, rohkeutta, sitkeyttä, itsenäisyyttä, yhteistyökykyä ja avoimuutta. Vaikka nykyään suurin osa pihakoirista toimii seura- ja harrastuskoirana ja enää harvat pääsevät toteuttamaan täysin historiallista käyttötarkoitustaan maatilan yleiskoirana, tulee pihakoiran rakenteellisten ominaisuuksien sekä luonneominaisuuksien olla sellaiset, että se pystyy yhä edelleen nämä tehtävät hoitamaan. Pihakoira on monipuolinen harrastuskoira, joka sopii niin agilityyn, rally-tokoon, tokoon, jäljestämiseen ja pelastuskoiratoimintaan.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun haasteena on maailmanlaajuisesti pieni geneettinen populaatio. Suuri osa suomalaisista tanskalais-ruotsalaisista pihakoirista on sukua keskenään, ja suvultaan sopivien yhdistelmien löytäminen on vaikeaa. Vuoden 2019 loppuun mennessä pihakoiria oli rekisteröity Suomessa 1757. Vuosittaisten rekisteröintien määrä on lähes kaksinkertaistunut vuoteen 2009 verrattaessa, jolloin rekisteröintejä oli 80. Suomen Kennelliiton tilastojen mukaan pihakoira oli 78. suosituin rotu Suomessa vuonna 2019. Pihakoiria rekisteröidään Suomessa vuosittain noin 150-180. Suomeen tuodaan ja rekisteröidään vuosittain tanskalais-ruotsalaisia pihakoiria 10-30 kappaletta. Pääasiallisesti koiria tuodaan Ruotsista ja jonkin verran Tanskasta, jotka ovat rodun kotimaita. Muutamia koiria on tuotu myös Norjasta.

Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Pihakoiran tulee olla luoksepäästävä, ystävällinen ja avoin. Jonkin verran pihakoirissa on pihavahdeille kuuluvaa pidättyväisyyttä ja varautuneisuutta. Rodussa esiintyy jonkin verran arkuutta ja jopa aggressiivisuutta, mutta nämä ominaisuudet eivät ole millään lailla toivottuja. Rodumääritelmän mukaan vihasuus ja voimakas arkuus ovat hylkääviä virheitä, minkä vuoksi tällaiset yksilöt tulee ehdottomasti myös rajata pois jalostuskäytöstä. Toivottavia ominaisuuksia eivät myöskään ole kyvyttömyys rauhoittua/rentoutua kiihdyttävän tilanteen jälkeen, eroahdistus, alentunut stressinsietokyky arkipäiväisissä tilanteissa, ääni- tai alusta-arkuus. Jalostuksessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että koira on toimintakykyinen ja on motivoitunut toimimaan itsenäisesti ilman jatkuvaa ihmisen ohjausta sekä sillä on pihakoiralle ominainen vahti- ja saalisvietti. Haukkumattomuus ei ole toivottava ominaisuus haukkumalla vieraista ilmoittavalle vahtikoiralle. Kasvattajia kannustetaan kiinnittämään huomiota jalostukseen valittavien koirien luonteisiin ja käyttötarkoituksen mukaisiin luonneominaisuuksiin. Jotta rodun luonteesta ja luonneominaisuuksista saataisiin entistä enemmän objektiivista ja tilastoitua tietoa luonteen testaamista tulisi tehdä entistä systemaattisemmin.

Terveys ja lisääntyminen

Pihakoira on pitkäikäinen rotu, ja se on pysynyt melko terveenä rotuna, vaikkakin rodussa esiintyy monia perinnöllisiä sairauksia ja vikoja kuten muissakin roduissa. Pihakoirilla nämä sairaudet ovat kuitenkin toistaiseksi lähes tulkoon yksittäistapauksia eikä mikään sairaus ole päässyt yleistymään niin, että se olisi laaja-alainen ongelma. Vuonna 2016 käyttöön otetun PEVISA-ohjelman ansiosta kaikilta jalostukseen käytettäviltä koirilta (pl. ulkomaiset urokset ensimmäisten kahden pentueen osalta) tutkitaan lonkat, polvet ja silmät. PEVISA-ehto sallii C-lonkkaisten koirien käytön jalostuksessa, joka on perusteltua muun muassa monimuotoisuuden ylläpitämiseksi ja laajemman jalostusmateriaalin vuoksi. Viimeisen neljän vuoden aikana tehdystä PEVISA-tutkimustuloksista laadittujen tilastojen pohjalta voidaan kuitenkin osoittaa, että C-lonkkaisten osuus jälkeläisissä kasvaa ja A-lonkkaisten jälkeläisten osuus laskee merkittävästi, jos C-lausunnon saanut koira yhdistetään B-lausunnon saaneen koiran kanssa. Jos jalostukseen käytettäisiin vain A-lausunnon saaneita vanhempia, C-lausunnon saavia jälkeläisiä on vähemmän. On kuitenkin huomioitava, että yksittäinen lonkkaniveltulos ei anna koko kuvaa koiran lonkkaterveydestä vaan sen arviointiin on käytettävä myös koiran sukulaisista ja mahdollisista aiemmista jälkeläisistä saatavaa tietoa.

Polviluoksaation osalta on havaittavissa, että alle 3-vuotiaana terveeksi tutkittujen polvien kohdalla tulos voi muuttua huonommaksi, kun polvet tutkitaan uudelleen yli 3-vuotiaana, jolloin koiran saama lausunto on voimassa pysyvästi. Polvien osalta voidaan myös nähdä, että polvivikaisten koirien jälkeläisillä esiintyy polvivikaa todennäköisemmin kuin tervepolvisten vanhempien jälkeläisillä. Ulkomailla polvia lausutaan vähän, joten tuontikoirien ja ulkomaisten jalostuskoirien polvinivelterveydestä ei ole tarpeeksi tietoa.

Rodussa esiintyy monia erilaisia silmäsairauksia, jotka ovat pääasiassa yksittäistapauksia. Silmäsairauksista suurin yksittäinen ongelma on distichiasis. Primaarinen linssiluoksaatio (PLL) on Suomessa kasvattajien keskuudessa otettu vakavasti ja jalostuskoirille teetetään pääasiallisesti aina asianmukainen geenitesti. Geenitestauksen puute/vähäisyys ulkomailla lisää riskejä ja luo haasteita koiria ulkomailta tuotaessa.

Vuonna 2019 laaditun laajan terveystarkastuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että allergisten ja allergiaoireista kärsivien koirien määrä populaatiossa on hälyyttävä. Jopa 9% terveystarkastuksen koirista kärsii todetusta allergiasta/atopiasta ja allergiaoireista kärsiviä koiria kyselyn koirista on jopa viidennes, 20%. Ongelmana on myös allergisten koirien jalostuskäyttö.

Ulkomuoto

Rodussa on paljon ulkomuodollista vaihtelua, joka johtuu osittain rodun laajasta geneettisestä monimuotoisuudesta. Tanskalais-ruotsalainen pihakoira kehittyy erittäin hitaasti, ja on ulkomuodollisesti valmis tyyppillisesti vasta 3-4 vuotiaana, urokset jopa vielä myöhemmin. Ulkomuodon jalostuksessa pyritään rotumääritelmän mukaisen tyyppin ja koon säilyttämiseen. Rotumääritelmän tulkinnassa suositellaan käytettäväksi FCI:n julkaisemaa rotumääritelmän tulkintaohjetta (Breed by Breed Education).

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

Jalostussuosituks¹ 1.1.2021 alkaen:

PEVISA-ehto on voimassa 1.1.2021-31.12.2025.

Seuraavien ehtojen tulee täyttyä, jotta tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran pentueen voi rekisteröidä Suomen Kennelliittoon:

Pentujen vanhemmista tulee olla ennen astutusta annettu lonkkakuvauslausunto ja astutushetkellä voimassa oleva polvitarkastuslausunto sekä silmätarkastuslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste C ja tuloksen C saanut koira pitää parittaa tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Rekisteröinnin raja-arvona on lisäksi patellaluoksaation aste 1 ja tuloksen 1 saanut koira pitää parittaa tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Silmätarkastuslausunto on voimassa 24 kk.

Ulkomaalaiselle urokselle voidaan rekisteröidä kaksi pentuetta, vaikka uros ei täytä kaikkia rodun PEVISA-ehtoja.

Yhdistys on laatinut jalostussuositukset jalostukseen käytettäville koirille. Suositukset ovat lonkkien ja polvien osalta tiukemmat kuin edellä mainittu pentueen rekisteröinnin raja-arvot määrittävä PEVISA-ehto.

Suositukset jalostuskoiralle 1.1.2021 alkaen

- Koira on astutushetkellä vähintään 24 kk ikäinen Kennelliiton jalostusstrategian mukaisesti.
- Koira on fyysisesti terve, hyväluonteinen ja ulkomuodoltaan rodunomainen.
- Koira on virallisesti lonkkakuvattu tuloksella A, B tai C. *Jos jalostukseen käytetään koiraa, jonka lonkkatulos on C, tulee toisella osapuolella olla lonkkatulos A.*
- Koira on virallisesti polvitarkastettu tuloksella 0/0. Lausunto on voimassa Kennelliiton ohjeen mukaisesti. *Alle 3-vuotiaan koiran jalostuskäytön tulee olla maltillista ennen kuin polvet on uudelleen tarkastettu yli 3-vuotiaana, jonka jälkeen tulos on pysyvä.*
- Koira on virallisesti silmätarkastettu, lausunto on voimassa 24 kk.
- Koiralle on tehty DNA-testi primaarisen linssiluksaation (PLL) tai koira on todettu terveeksi vanhempiensa DNA-testien perusteella.
- Koiralla on vähintään kaksi näyttelytulosta, joista toinen on vähintään erittäin hyvä (EH)

Muut suositukset

- Jalostukseen käytettävä koira on hermorakenteeltaan ja käyttäytymiseltään sellainen, että se selviää arkipäivän tilanteista ongelmitta.
- Koiran luonteentestaus luonnetestissä, MH-luonnekuvauksessa, BH-kokeessa, käyttäytymisen jalostustarkastuksessa tai koiran kognitiivisia ominaisuuksia mittaavassa testissä on suositeltavaa.
- Arkaa tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.
- Jalostukseen ei tule käyttää koiraa, jolla on rotumääritelmän mukaan vakavia virheitä.
- Koiraa, jolla on parenta vika (ala- tai yläparenta) ei tule käyttää jalostukseen.
- Jos jalostukseen käytetään koiraa, jolta puuttuu hampaita, tulee yhdistelmän toisella osapuolella olla täysihampaisto.
- Kivesvikaista urosta ei saa käyttää jalostukseen.
- Jos nartulle on tehty kahdesti keisarinleikkaus, narttua ei tule enää astuttaa.
- Koiraa, jolla on todettu vakava perinnölliseksi luokiteltava sairaus, ei tule käyttää jalostukseen.
- Koiraa, jolla on todettu allergia ja/tai atopia ei saa käyttää jalostukseen.
- Koiraa, jolla on allergiaan viittaavaa oirehdintaa, ei saa käyttää jalostukseen ennen kuin oireiden syyt on pystytty selvittämään ja allergian ja/tai atopian mahdollisuus on poissuljettu.
- Koiran jalostuskäytössä tulee käyttää harkintaa, mikäli koiran lähisuvussa esiintyy perinnölliseksi luokiteltavaa sairautta.

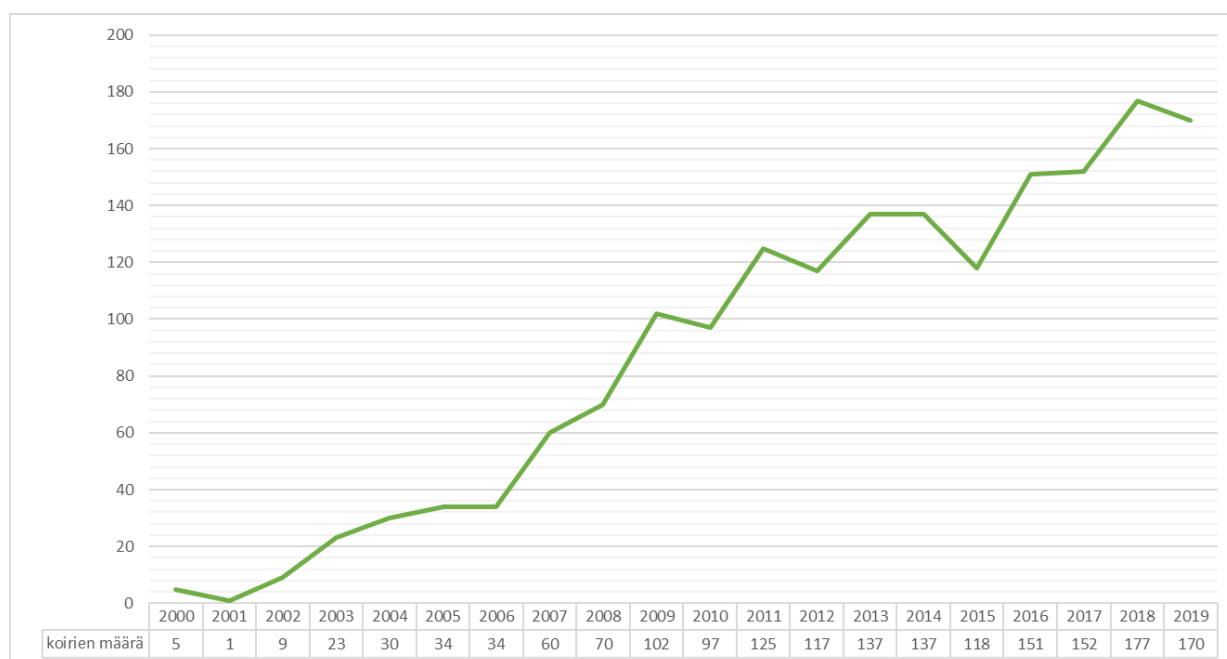
Kiellot

- Kahta töpöhäntäistä koiraa ei saa yhdistää (Kennelliiton rotukohtaiset erityisehdot).

2. RODUN TAUSTA

Tanskalais-ruotsalainen pihakoira on pitkään kuulunut ruotsalaisten ja tanskalaisten maatilojen pihapiiriin, mutta pihakoiria on ollut myös muissa Itämeren alueen maissa. Rodun tarkkaa ikää ei ole pystytty selvittämään. Joidenkin lähteiden mukaan pihakoiria olisi ollut jo viikinkiajoilta lähtien, kun taas toisten mukaan rotu olisi ollut olemassa muutamia satoja vuosia. Rotu on yksi sekä Ruotsin että Tanskan vanhimmista koiraroduista.

Tanskalais-ruotsalainen pihakoira kuuluu FCI:n roturyhmään 2 (pinseri- ja snautseri- ja molossityyppiset koirat). Pihakoira hyväksyttiin 5.7.2008 FCI:n väliaikaisesti hyväksytyjen rotujen listalle. Kesällä 2018 tämä 10 vuoden koeaika päättyi, jolloin Ruotsin ja Tanskan rotuyhdistykset omien maidensa kennelliitosten avustuksella lähettivät FCI:lle anomuksensa rodun virallistamiseksi. Huhtikuun 29. päivänä 2019 FCI:n yleiskokous Kiinan Shanghaissa virallisti rodun ja tanskalais-ruotsalainen pihakoira voi näin ollen kilpailla ja vastaanottaa kansainvälisiä sertifikaatteja.

KUVA 1 TANSKALAIS-RUOTSALAISTEN PIHAKOIRIEN VUOSITTAISTEN REKISTERÖINTIEN MÄÄRÄN KEHITYS SUOMESSA 2000-2019

Nykyisen nimensä tanskalais-ruotsalainen pihakoira sai vuonna 1987 Tanskan ja Ruotsin kennelliitosten hyväksyntä rodun. Tätä ennen rotua oli kotimaissaan kutsuttu mm. skånenterrieriksi, skrabbaksi, muusakoiraksi ja rottakoiraksi.

Tanskalais-ruotsalainen pihakoira on luonteen pirteä, valpas, ystävällinen ja oppivainen. Sitä on alun perin käytetty monenlaisissa tehtävissä, joista tärkein on ollut rotanpyydystys. Se onkin erinomainen pikkujärsijöiden pyydystäjä, ja vielä nykyisinkin pihakoiria toimii maataloilla tässä tärkeässä tehtävässä. Pihakoiran muihin tehtäviin on kuulunut mm. vahtiminen, karjan paimennus, seurakoiran virka ja onpa sitä käytetty metsästyksessäkin apuna. Seurakoiran tärkeästä tehtävästä on todisteina erilaisia maalauksia ja vanhoja valokuvia, joissa pihakoira kuvataan leikkimässä yhdessä lasten kanssa. Maalaukset ja valokuvat kertovat rodun suosiosta erityisesti 1800-luvulla, mutta jo 1400-luvun maalauksissa esiintyy koiria, jotka muistuttavat paljon nykyistä pihakoira.

Tanskalais-ruotsalaisia pihakoiria on käytetty esiintyjinä sirkuksessa sekä Ruotsissa, että Tanskassa. Ruotsissa koirat olivat Nalle-sirkuksessa ja Sickan-sirkuksessa 1900-luvun puolivälissä. Vuonna 1992 Ruotsissa myönnettiin pelastuskoira-sertifikaatti tanskalais-ruotsalaiselle pihakoiranartulle. Rodun alkuperäinen käyttö vahtina heijastuu vielä nykyisiinkin koiriin, jotka saattavat olla hieman varautuneita vieraita kohtaan.

Tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran kynologinen alkuperä on epäselvä. Luultavimmin osa sen esi-isistä on pinserirotuisia ja osa brittiläisiä valkoisia metsästysterriereitä, joista myös jackrussellinterrierit ja kettuterrierit polveutuvat.

Ruotsalainen Eleanore Gåvsten on tehnyt taustatutkimusta ruotsalaisten koirien polveutumisesta ja kantayksilöistä. Koirien jalostuskäyttö on ollut varsin epätasaista, joillakin on paljon jälkeläisiä ja toisilla ei ollenkaan. Lähestulkoon koko rotu perustuu alun perin vuonna 1987–1992 rotuunotettuihin yksilöihin. Kannan perustana on siis Tanskan noin 240 ja Ruotsin noin 100 koiraa, joista kuitenkin hyvin harvaa on käytetty jalostukseen.

Tanskassa rotuunotto on edelleen mahdollista. Vuoden 2000 jälkeen Tanskassa on rotuunotettu 28 koiraa, joista 16 koiran suku jatkuu edelleen. Ruotsissa vuoden 1993 jälkeen rotuunotettuja koiria on 16, ja siellä rotuunotto on loppunut kokonaan vuonna 2006. Näitä myöhemmin rotuunotettuja yksilöitä on käytetty jalostuksessa vain vähän. Ensimmäinen tanskalais-ruotsalainen pihakoira tuotiin Suomeen vuonna 1989. Ensimmäinen pentue syntyi Suomessa vuonna 2000. Suomeen on tuotu kaksi Tanskassa vuonna 2008 rotuunotettua koiraa, joiden tausta on tuntematon.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

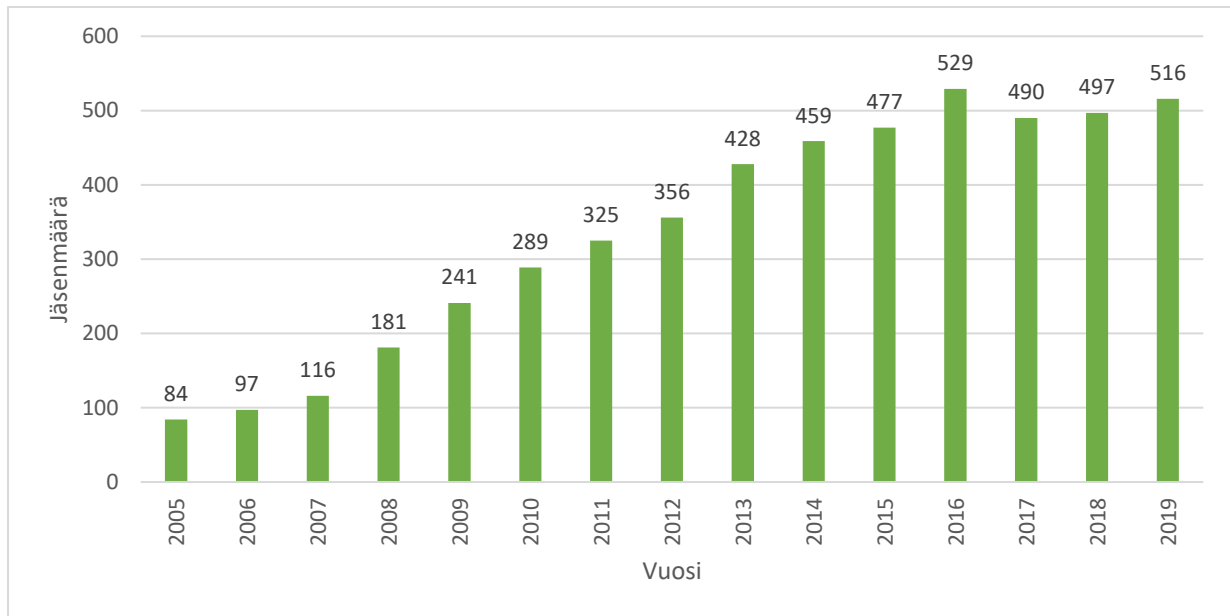
Vuonna 2000 Suomessa oli rekisteröity 10 pihakoira. Yhteydenpito saatiin alulle, kun muutama pihakoiraharrastaja alkoi kerätä koolle epävirallista koirakerhoa. Koirien sukutauluja koottiin talteen jalostusta varten, ja pientä tiedotuslehtistä alettiin toimittaa. 27.7.2003 järjestettiin ensimmäinen Open Show -tapahtuma, johon osallistui 15 pihakoira. Tapahtuman päätteeksi perustettiin Suomen Tanskalais-ruotsalaiset pihakoirat ry, joka rekisteröitiin seuraavana vuonna.

Vuodesta 2016 lähtien yhdistys on toiminut rotua harrastavana yhdistyksen asemassa. Yhdistys toimii Suomen SeurakoiraYhdistys ry:n (SSKY) alaisuudessa, ja se on Suomen Agilityliitto ry:n sekä Varsinais-Suomen kennelpiiri ry:n jäsen. Suomen Tanskalais-ruotsalaiset pihakoirat ry on aktiivinen yhdistys, joka järjestää monipuolista toimintaa jäsenistölleen.

Yhdistys on sen perustamisesta lähtien järjestänyt vuosittain epävirallisen Open Show -näyttelyn tanskalais-ruotsalaisille pihakoirille. Vuodesta 2018 lähtien näyttely on järjestetty rodun virallisena pääerikoinnäyttelynä. Yhdistyksen tavoitteena on edistää aktiivista osallistumista terveystarkastuksiin, kokeisiin, näyttelyihin ja luonnetesteihin. Yhteistyö kasvattajien ja koiranomistajien kanssa on ensiarvoisen tärkeää.

Yhdistyksen jäsenlehti Pihaus ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lisäksi vuodesta 2005 lähtien on julkaistu vuosikirjaa, johon on koottu näyttelyarvostelut sekä muut rodun tärkeät tulokset sekä tilastot Suomessa. Jäsenlehden lisäksi muita virallisia yhdistyksen viestintäkanavia ovat sähköiset jäsentiedotteet ja internetsivut osoitteessa www.pihakoirat.net. Sosiaalisessa mediassa yhdistys on näkyvillä sekä Facebookissa (<http://www.facebook.com/SuomenTanskalaisRuotsalaisetPihakoiratRy>) sekä Instagramissa (@tanskalaisruotsalaisetpihikset). Sosiaalisen median sisältö on vapaamuotoisempaa ja toimii tiedottamisessa virallisten viestintäkanavien tukena.

Vuonna 2003 yhdistyksen perustamisasiakirjan allekirjoitti 13 pihakoiraharrastajaa. Ensimmäisen toimintavuoden eli vuoden 2004 lopussa yhdistyksen jäsenmäärä oli 39. Jäsenmäärä ylitti sadan vuonna 2007, ja sen jälkeen jäsenmäärä on kasvanut vuosittain 30–70 jäsenellä. Vuoden 2019 lopussa yhdistyksen jäsenmäärä oli 516.

KUVA 2 JÄSENMÄÄRÄN KEHITYS 2005-2019

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Suomen Tanskalais-ruotsalaiset pihakoirat ry:n jalostustoimikunta perustettiin vuonna 2005. Sen tarkoituksena on kerätä ja jakaa tanskalais-ruotsalaiseen pihakoiraan liittyvää tietoa. Jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisuudessa, ja hallitus lopullisesti päättää jalostuksen ohjeiden sisällön jalostustoimikunnalta saadun ehdotuksen pohjalta. Jalostustoimikunnan jäsenet ovat Suomen Seurakoirayhdistys ry:n ohjeen mukaisesti jalostusneuvojakurssin suorittaneita henkilöitä. Toimikunta pyritään kokoamaan niin, että toimikunta koostuu sekä kasvattajista että rodunharrastajista, jotta erilaisten rotuaharrastavien koiranomistajien ääni saadaan kuuluville.

Jalostustoimikunnan toimintaa ohjaa jalostusohjesääntö, joka määrittelee yleiset jalostustavoitteet ja jalostustoimikunnan tehtävät. Jalostustoimikunnan tehtäviin kuuluu tiedon keruun ohella sekä tiedottaminen että jalostukseen liittyvissä asioissa neuvominen. Jalostustoimikunta kerää, tilastoi ja arkistoi rotuun liittyviä terveys-, luonne- ja koetuloksia. Toimikunta järjestää terveys- ja luonnekyselyitä tiedon saamiseksi.

Jalostustoimikunta on yhdessä rotuyhdistyksen hallituksen kanssa laatinut jalostussuosituksen, joilla pyritään siihen, että tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran jalostus olisi mahdollisimman terveellä pohjalla. Jalostustoimikunta seuraa rodun tilannetta ja päivittää tarvittaessa jalostuksen ohjeita yhteistyössä kasvattajien ja rotua harrastavien henkilöiden kanssa. Jalostustoimikunta toivoo hyvän ja avoimen yhteistyön jatkuvan kasvattajien ja omistajien kanssa.

Jalostusneuvonta perustuu pääosin suosituksiin, ja jokainen kasvattaja kantaa vastuun kasvatustyöstään itse. Jalostustoimikunta antaa mahdollisuuksien mukaan tietoa rotujärjestön ulkomuoto- ja koetuomareiden neuvottelutilaisuuksiin. Jalostustoimikunta pyrkii järjestämään jalostustarkastuksia ja koulutustilaisuuksia tarpeen mukaan. Jalostustoimikunta kannustaa koiranomistajia osallistumaan MH-luonnekuvauksiin ja luonnetesteihin, näyttelyihin ja muuhun koiraharrastustoimintaan yhteistoimin rotuyhdistyksen kanssa. Jalostustoimikunta ylläpitää jalostusurolistaa yhdistyksen internetsivuilla. Jalostustoimikunta seuraa aktiivisesti tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran jalostusta muissa maissa ja vaihtaa tietoa muiden pohjoismaisten rotuyhdistysten kanssa.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunisairauksiin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2–3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1 000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20–50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4–6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Mäki 2013a.)

Rodun haasteena on maailmanlaajuisesti pieni geneettinen populaatio. Suuri osa suomalaisista tanskalais-ruotsalaisista pihakoirista on sukua keskenään, ja suvultaan sopivien yhdistelmien löytäminen on vaikeaa. Sukutauluissa usein esiintyviä yksilöitä ovat muun muassa **Agerhøstens Kobberorm Hov Se Halen, Agerhøstens Palle Paranød, Gruff, Hiochs Ante, Møllebos Arro, Purka's Milo, Son-Mik's Eddie, Sputnik's Frida, Torneryd-Nicke** ja **Youhais Jolly-Bob**.

Ensimmäinen tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran pentue Suomessa syntyi vuonna 2000. Rekisteröintien määrät ovat yhä edelleen nousussa, vuonna 2019 rekisteröitiin 170 pentua. Rekisteröintimäärien kasvu johtuu rodun suosion kasvamisesta sekä kasvattajien määrän lisääntymisestä. Rotu on Suomen Kennelliiton suosituimpien rotujen listalla sijalla 78 (2019) ja 76 (2018).

Rotu ei ole jakautunut eri maiden välillä eri sukulinjoihin, vaan kaikissa maissa (Suomi, Ruotsi, Tanska, Norja, USA, Saksa) löytyy samansukuisia koiria. Suomeen tuodaan vuosittain tanskalais-ruotsalaisia pihakoiria 10-30 kappaletta. Tuontien määrä on lievässä kasvussa. Eniten koiria tuodaan Ruotsista ja toiseksi eniten Tanskasta, jotka ovat rodun kotimaita. Muutamia koiria on tuotu myös Norjasta.

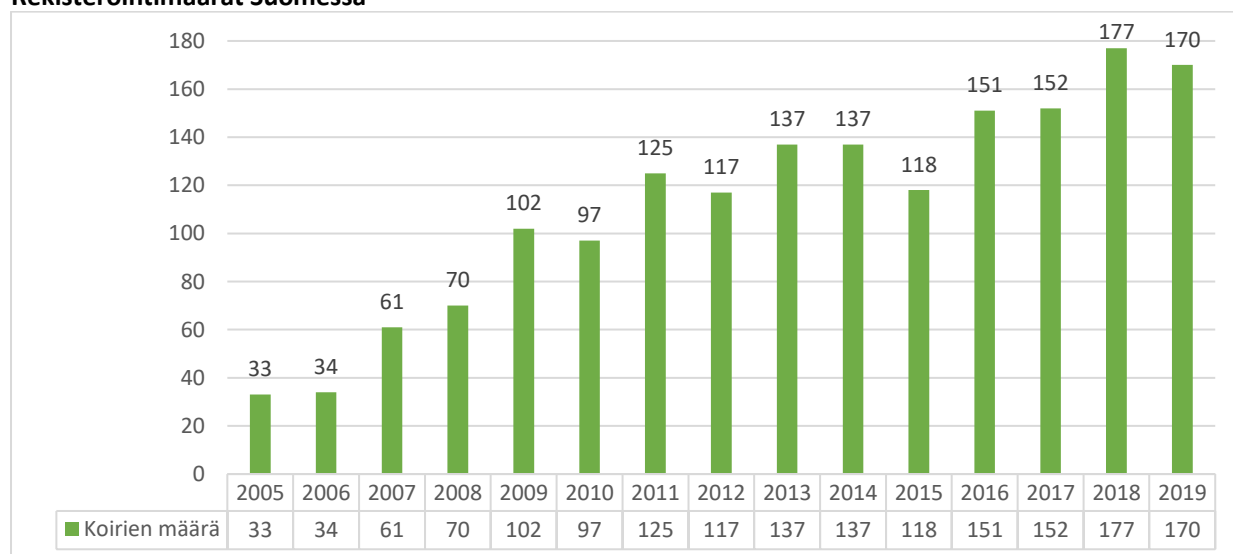
Urosten keskimääräinen jalostuskäytön ikä on viimeiset 10 vuotta ollut noin 3 vuotta 9 kk ja narttujen noin 3 vuotta 2 kk.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
<i>Pennut (kotimaiset)</i>	144	169	140	127	103	110	117	105	119	85
<i>Tuonnit</i>	26	8	12	24	15	27	20	12	6	12
<i>Rekisteröinnit yht.</i>	170	177	152	151	118	137	137	117	125	97
<i>Pentueet</i>	36	39	36	32	30	28	31	27	28	19
<i>Pentuekoko</i>	4	4,3	3,9	4	3,4	3,9	3,8	3,9	4,2	4,5
<i>Kasvattajat</i>	16	22	24	17	20	16	21	13	13	11
<i>Jalostukseen käytetyt eri urokset</i>										
<i>- kaikki</i>	29	29	28	22	26	22	27	22	19	17
<i>- kotimaiset</i>	14	15	14	7	13	8	15	9	10	8
<i>- tuonnit</i>	11	13	14	10	10	12	10	10	9	9
<i>- ulkomaiset</i>	4	1	0	5	3	2	2	3	0	0
<i>- keskimääräinen jalostuskäytön ikä</i>	5 v 2 kk	4 v 1 kk	4 v	3 v 4 kk	3 v 4 kk	4 v 3 kk	3 v 5 kk	3 v 1 kk	3 v 4 kk	4 v 3 kk
<i>Jalostukseen käytetyt eri nartut</i>										
<i>- kaikki</i>	35	38	36	31	29	28	31	27	28	19
<i>- kotimaiset</i>	25	28	26	25	20	24	24	20	22	17
<i>- tuonnit</i>	10	10	10	6	9	4	7	7	6	2
<i>- keskimääräinen jalostuskäytön ikä</i>	3 v 6 kk	3 v 2 kk	3 v 8 kk	3 v 1 kk	2 v 10 kk	3 v 4 kk	3 v	3 v 5 kk	3 v 4 kk	2 v 10 kk
<i>Isoisät</i>	55	51	54	44	46	42	42	31	28	21
<i>Isoäidit</i>	56	58	57	45	46	41	47	40	41	27
<i>Sukusiitos-%</i>	0,68 %	0,91 %	0,86 %	0,51 %	0,65 %	0,87 %	1,45 %	1,26 %	0,52 %	0,97 %

TAULUKKO 1 VUOSITILASTO REKISTERÖINNIT 2010-2019

Rekisteröintimäärät Suomessa

TAULUKKO 2 REKISTERÖINTIMÄÄRÄT SUOMESSA 2005-2019

Jakautuminen linjoihin

Rotu ei ole jakautunut eri linjoihin esimerkiksi harrastuneisuuden mukaan. Kasvattajien painopisteet kuitenkin vaihtelevat jonkin verran jalostukseen valittavien koirien suhteen harrastuneisuuden, käyttöominaisuuksien ja terveyden osalta.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Suomeen tuodaan ja rekisteröidään vuosittain tanskalais-ruotsalaisia pihakoiria 10-30 kappaletta. Kaikkia tuontikoiria ei tällä hetkellä rekisteröidä Suomen Kennelliittoon, joten tilastojen määrä on suuntaa-antava. Pääasiallisesti koiria tuodaan Ruotsista ja jonkin verran Tanskasta, jotka ovat rodun kotimaita. Muutamia koiria on tuotu myös Norjasta.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Urosten keskimääräinen jalostuskäytön ikä tilastollisesti on 3,5-4 vuotta ja nartuilla 3-3,5 vuotta. Hajonta on kuitenkin suurta. Pääsääntöisesti narttujen ensimmäinen pentue ajoittuu 2-3 vuoden välille. Osalla uroksia jalostuskäyttö ajoittuu 2-4 ikävuoden välille, kun taas joillakin uroksilla jalostuskäyttö jakautuu pidemmälle ajalle ja pentueiden välillä saattaa olla useita vuosia. Viime vuosina on myös saatu jalostuskäyttöön vanhempia uroksia, joita ei ole aiemmin käytetty jalostukseen.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuotoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleelyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä. Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää vielä 50 %. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaulupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas vaikkapa emän puolella ei sukutaulutiedoissa ole esivanhempia tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan. (Mäki, 2016a)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Rodun sukusiitosaste on ollut hyvin maltillinen. Keskimääräinen sukusiitosaste on tilastointiaikana 2010-2019 ollut 0,87 %. Vuonna 2019 syntyi 36 pentuetta, niistä 29 pentueessa sukusiitosprosentti oli alle 1. Suomessa on syntynyt vain muutama pentue, jossa sukusiitosprosentti on ollut yli 6,25 %.

4.1.2 Jalostuspohja

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Vuosina 2010-2017 rekisteröidyistä uroksista jalostukseen on käytetty 3-29 % eri vuosina. Samana ajanjaksona rekisteröidyistä nartuista jalostuskäytössä on ollut 13-49 %. Jalostukseen käytettävien urosten osuus on laskenut edellisessä jalostuksen tavoiteohjelmassa ilmoitettuun verrattuna ja jo tuolloin on esitetty toive siitä, että urosten määrä saisi olla korkeampi. Narttujen osalta tilanne on vakaampi, vaikkakin tässäkin on lukujen valossa laskua nähtävissä.

Isät/emät -luku

Isät/emät-suhde on laskettu jakamalla jalostukseen käytettyjen urosten määrä jalostukseen käytettyjen narttujen määrällä. Mitä lähempänä suhde on 1,00 sitä useampia uroksia on käytetty narttujen määrään verrattuna ja sitä parempi tilanne on rodun monimuotoisuuden kannalta. Esimerkiksi, jos viittä urosta on käytetty kymmenelle nartulle, on suhde $5/10 = 0,5$.

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
<i>Per vuosi</i>										
- pentueet	36	39	36	32	30	28	31	27	28	19
- jalostukseen käytetyt eri urokset	29	29	28	22	26	22	27	22	19	17
- jalostukseen käytetyt eri nartut	35	38	36	31	29	28	31	27	28	19
- isät / emät	0,83	0,76	0,78	0,71	0,9	0,79	0,87	0,81	0,68	0,89
- tehollinen populaatio	44 (61%)	46 (59%)	44 (61%)	36 (56%)	37 (62%)	34 (61%)	39 (63%)	33 (61%)	32 (57%)	24 (63%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0 %	0 %	4 %	9 %	20 %	19 %	18 %	26 %	15 %	29 %
- nartuista käytetty jalostukseen	0 %	1 %	13 %	28 %	33 %	32 %	32 %	33 %	35 %	49 %
<i>Per sukupolvi (4 vuotta)</i>										
- pentueet	143	137	126	121	116	114	105	93	79	63
- jalostukseen käytetyt eri urokset	74	71	71	75	74	65	67	55	40	31
- jalostukseen käytetyt eri nartut	102	100	93	95	90	88	79	67	55	46
- isät / emät	0,73	0,71	0,76	0,79	0,82	0,74	0,85	0,82	0,73	0,67
- tehollinen populaatio	121 (42%)	117 (43%)	112 (44%)	116 (48%)	112 (48%)	105 (46%)	99 (47%)	83 (45%)	65 (41%)	53 (42%)
- uroksista käytetty jalostukseen	3 %	7 %	12 %	17 %	21 %	20 %	22 %	25 %	25 %	31 %
- nartuista käytetty jalostukseen	11 %	18 %	26 %	31 %	32 %	33 %	36 %	37 %	38 %	42 %

TAULUKKO 3 JALOSTUSPOHJA PER SUKUPOLVI

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja

tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = 4 * Nu * Nn / (2 * Nu + Nn)$, jossa

- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantumisen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä. Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan. (Mäki 2016b)

Rodun tehollinen populaatiokoko

Rodun tehollinen populaatio on vahvistunut voimakkaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana (2010-2019) 53:sta 121:een. Tilanne tehollisen populaation osalta on siis erinomainen. Tätä tukee myös tanskalais-ruotsalaisista pihakoirista otetut MyDogDNA-geenitestipaneelit, joiden mukaan rodun geneettisen monimuotoisuuden mediaani on keskimäärin 41,3 % (yli 300 testattua pihakoira). Muiden puhdasrotuisten koirien monimuotoisuuden mediaani on selvästi matalampi, 34,1%.

Jalostuskoirien käyttömäärät

Vuosina 2010-2019 34 urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista. Vuosien 2016-2019 aikana on rekisteröity 650 pentua. Eniten käytetyllä uroksella on 28 pentua, joka on 4,3 % neljän vuoden ajanjaksolla rekisteröidyistä koirista. Viidellä uroksella on runsaasti jälkeläisiä toisessa polvessa. Suositeltu maksimi 25 pentua ylittyy tilastointiaikana kolmella uroksella. Maksimi 25 pennun suositus ei ylity yhdelläkään nartulla. 15 eniten käytettyä narttua tuotti 20 % ajanjakson pennuista. Kahdella nartulla on neljä pentuetta, muilla kolme. Neljällä nartulla on runsaasti jälkeläisiä toisessa polvessa.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Jalostukseen käytetyissä nartuissa on useita lähisukulaisia. Eniten käytetyt urokset ovat kahta lukuun ottamatta tuontiuroksia ja siten osittain eri sukuisia. Suomalaisissa eniten käytetyissä uroksissa ja nartuissa on keskenään samansukuisia. Keskenään sukua olevat koirat on merkitty samalla värillä.

	Uros	Tilastointiaikana				2. polvessa		Yhteensä		
		Syntymävuosi	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Kumulat.-%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Kitenga Yes Yapper	2010	6	28	2,30 %	2 %	9	49	6	28
2	My Monja's Brown Berry	2014	7	27	2,21 %	5 %	5	19	7	27
3	Madsen's Elvis Presley	2014	6	26	2,13 %	7 %	0	0	6	26
4	Haritzas Conny	2009	6	24	1,97 %	9 %	3	11	6	24
5	Yacatis Kastor Nordic Kemp	2011	6	24	1,97 %	11 %	5	18	6	24
6	Kitenga Amazing Ace	2011	5	22	1,80 %	12 %	11	43	5	22
7	Myntagården's Emil of Sweden	2014	5	22	1,80 %	14 %	1	5	5	22
8	Max Factor Jon-Andrew Jacksson	2014	4	21	1,72 %	16 %	1	4	4	21
9	Dandinas Vappu Onni	2013	4	21	1,72 %	18 %	3	10	4	21
10	Östbroen's HR. Bordbombe	2008	4	20	1,64 %	19 %	9	32	4	20
11	Muttington's Hacking Jack	2009	4	20	1,64 %	21 %	5	17	4	20
12	Oråsgården Hessu	2009	4	19	1,56 %	22 %	18	68	5	26
13	Yellowskin's Lille Keenan Kaftan	2012	3	19	1,56 %	24 %	4	13	3	19
14	Aridgeocrat's Chocolate Flavour	2013	4	18	1,48 %	26 %	2	6	4	18
15	Skåneskrabbans Tycho Brahe Stjerne	2010	4	18	1,48 %	27 %	8	32	4	18

TAULUKKO 4 VIIMEISEN 10 VUODEN AIKANA JALOSTUKSEEN RUNSAIMMIN KÄYTETYT 15-20 UROSTA

	Narttu	Syntymävuosi	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Kumulat.-%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	Dandinas Ihana Iris	2012	3	25	2,05 %	2 %	9	39	3	25
2	Yacatis One More Time	2015	3	20	1,64 %	4 %	1	3	3	20
3	Yacatis Queen Yasmine	2008	3	18	1,48 %	5 %	11	47	3	18
4	Yacatis Nordic Nappie	2007	3	17	1,39 %	7 %	16	65	4	19
5	Dandinas Heart Breaker	2011	4	17	1,39 %	8 %	0	0	4	17
6	Uborá Valencia	2013	3	17	1,39 %	9 %	1	5	3	17
7	Dekkarin Lucy Eyelesbarrow	2010	4	15	1,23 %	11 %	1	4	4	15
8	Yacatis North Ninja Catiya	2011	3	15	1,23 %	12 %	5	25	3	15
9	Yacatis North Nadina Centa	2011	3	15	1,23 %	13 %	3	12	3	15
10	Fjellalunda's Run Rennie	2011	3	14	1,15 %	14 %	7	27	3	14
11	Fjellalunda's Embrace Evangeline	2014	3	14	1,15 %	15 %	0	0	3	14
12	Dandinas Winter Snowflake	2010	3	14	1,15 %	16 %	9	32	3	14
13	Umpa	2007	3	13	1,07 %	18 %	4	13	3	13
14	Nybygårds Cajsá Caramel	2006	3	12	0,98 %	19 %	2	7	4	15
15	Dandinas Winter Flower	2010	3	12	0,98 %	20 %	6	29	3	12

TAULUKKO 5 JALOSTUKSEEN RUNSAIMMIN KÄYTETYT 15 NARTTUA 2010-2019

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Tanskalais-ruotsalaisia pihakoiria kasvattavat tärkeimmät maat Suomen lisäksi ovat rodun kotimaat Tanska ja Ruotsi sekä muista maista Norja. Kasvattaminen on lisääntynyt myös muualla Euroopassa kuten esimerkiksi Saksassa ja Tseikissä. Myös Yhdysvalloissa on joitakin aktiivisia kasvattajia.

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Ruotsi	841	859	728	794	618	631	641	681	638	770
Tanska	290	238	200	291	232	222	252	206	172	173
Norja	443	463	399	446	262	297	274	261	216	136

TAULUKKO 6 REKISTERÖINNIIT RUOTSISSA, TANSKASSA JA NORJASSA 2010 – 2019

Koiria tuodaan Suomeen pääasiallisesti Ruotsista, mutta jonkin verran myös Tanskasta sekä Norjasta, mutta täysin vierassukuisia koiria on vaikea löytää.

4.1.4 Yhteenvedo populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Rodun haasteena on maailmanlaajuisesti pieni geneettinen populaatio. Valtaosa suomalaisista pihakoirista on sukua keskenään. Sukulaisuussuhteistaan huolimatta pihakoirapopulaatio on geneettisesti monimuotoinen. Rekisteröintimäärät ovat kasvaneet, mutta sukusiitosaste on maltillinen. Edelleen on kiinnitettävä huomiota jalostuspohjan laajuuden säilyttämiseen ja kasvattamiseen sekä sukusiitosasteen alhaisena pitämiseen. Samoja yhdistelmiä ei ole suositeltavaa uusia.

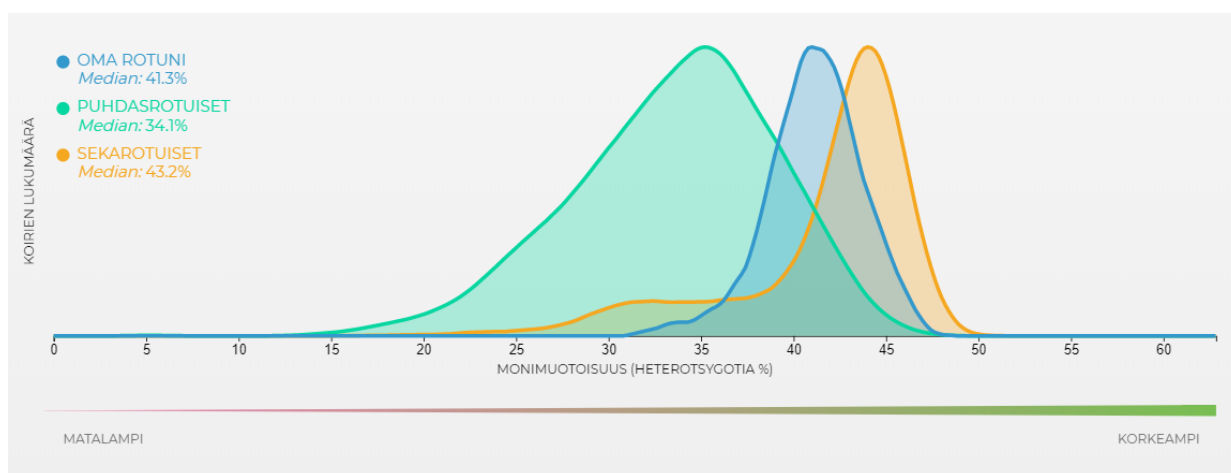
Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Rodulla ei ole jälkeläismäärään perustuvaa PEVISA-ohjelmaa.

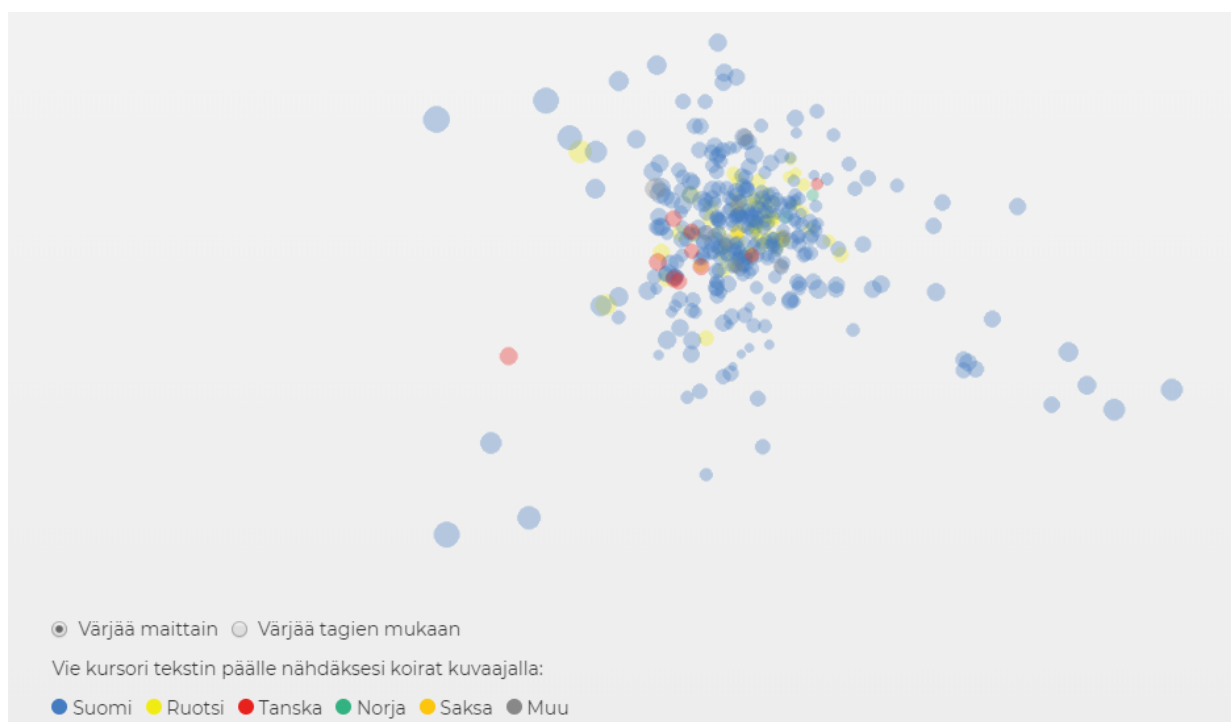
4.1.5. MyDogDNA

Suomen Tanskalais-ruotsalaiset pihakoira ry alkoi kartoittaa tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran perimän monimuotoisuutta syksyllä 2014 hyödyntäen MyDogDNA-geenitestipaneelia. MyDogDNA on suomalaisen laboratorion, Genoscooper Oy:n, kehittämä koiran geneettistä terveyttä kartoittava geenitestauspaneeli, jossa analysoidaan perinnöllisten sairauksien ja ominaisuuksien lisäksi myös yksilön perimän monimuotoisuutta. MyDogDNA-testipaneeli sisältää myös geenitestin primaarin linssiluksaation (PLL) varalta.

Vuoden 2019 loppuun mennessä analysoidun yli 300 otannan perusteella tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran geneettinen monimuotoisuus on keskimääräistä merkittävästi parempi ja monimuotoisuus lähentelee monirotuisten koirien geneettistä monimuotoisuutta. Testattujen tanskalais-ruotsalaisten pihakoirien heterotsygotian eli monimuotoisuuden mediaani on 41,3 %, joka on reilusti yli kaikkien testattujen puhdasrotuisten rotujen mediaanin, 34,1 %. Yksi Tanskalais-ruotsalainen pihakoira on keskimääräisesti 29.5% erilainen kuin toinen tanskalais-ruotsalainen pihakoira

KUVA 3: MYDOGDNA ROTUJEN GENEETTINEN MONIMUOTOISUUS (LÄHDE: MYDOGDNA 14.1.2020)

KUVA 4: MYDOGDNA-TESTIPANEELILLA TESTATTUJEN TANSKALAIS-RUOTSALAISTEN PIHAKOIRIEN PERINNÖLLINEN EROAVAISSUUS (LÄHDE: MYDOGDNA 14.1.2020)

Jokainen MyDogDNA-tietokannasta löytyvä testattu tanskalais-ruotsalainen pihakoira näkyy yllä olevassa kuvaajassa yhtenä pallona. Kuvaajasta voidaan nähdä miten samanlaisia tai erilaisia yksilöiden perimät ovat rodun sisällä. Koiria kuvaavien pallojen etäisyyden kuvaavat yksilöiden perimien erilaisuutta. Koirat, joiden perimä on hyvin samankaltainen ryhmittyvät lähekkäin.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä kuvaa tanskalais-ruotsalaista pihakoiraa valppaaksi, tarkkaavaiseksi ja eloisaksi. Vihaisuus tai voimakas arkuus ovat hylkääviä virheitä. Tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran alkuperäinen tehtävä on ollut toimia maatilan vahtikoirana, rotanpyydystäjänä ja seurakoirana.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Tanskalais-ruotsalainen pihakoira ei ole jakautunut erillisiin linjoihin rodun harrastuneisuuden mukaan. Valtaosa koirista viettää elämää seurakoirana, mutta viimeisten vuosien aikana tavoitteellisempi harrastaminen agilityssä, rally-tokossa ja tokossa on lisääntynyt ja tanskalais-ruotsalainen pihakoira onkin entistä tutumpi näky harrastus- ja kilpakentillä. Tästä osoituksena on lisääntynyt määrä kirjatuissa koe- ja kilpailutuloksissa Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Rodun PEVISA-ohjelmaan ei sisälly luonteen tai käyttäytymisen kuvausta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tanskalais-ruotsalainen pihakoira on perusluonteeltaan seurallinen ja aktiivinen rotu, joka osallistuu mielellään aktiivisesti kaikkeen sen ympärillä tapahtuvaan toimintaan. Pihakoiralla ei tyypillisesti ole voimakasta miellyttämishalua omistajaansa kohtaan vaan se saattaa kekseliäänä koirana koetella kouluttajansa hermoja tempauksillaan.

Vilkas perusluonne edellyttää koiran kouluttamiseen panostamista. Nuori pihakoira ei välttämättä jaksaa useita toistoja putkeen, vaan harjoitukset on hyvä pilkkoa pienempiin osiin ja tehdä harjoittelusta muutenkin vaihtelevaa. Pienet tauot aktiivisessa harrastamisessa ja kouluttamisessa ovat tuolloin myös hyväksi. Pihakoira on kuitenkin nopea oppimaan ja se pitää työskentelystä niin fyysisesti kuin henkisesti. Energisenä rotuna pihakoira vaatii riittävästi aktiviteetteja pysyäksään iloisena ja toimintakykyisenä, joten pelkäsi seurakoiraksi sohvalle siitä ei ole. Pienestä fyysisestä koostaan ja söpöstä ulkomuodostaan huolimatta pihakoira on melko vaativa.

Työskentelyn ja aktiivisen elämän vastapainona pihakoira kuitenkin rakastaa olla lähellä perhettään, sylissä ja ottaa rennosti. Pihakoirat rakastavat olla lämpimässä ja usein pihakoiran löytääkin peiton alta tai auringonpaisteesta makoilemasta.

Rotumääritelmän mukaan pihakoira on luonteeltaan valpas, tarkkaavainen ja eloisa. Nämä luonteenpiirteet mahdollistavat pihakoiran toimimisen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan pihapiirin vahtijana. Pihakoira on reviiresidonnainen, mutta on kuitenkin huomioitava, että koiran reviiirin rajat eivät välttämättä ole samat kuin tontin rajat. Pihakoira on tarvinnut suurta rohkeutta paimentaessaan karjaa, pyydystäessään tuhoeläimiä ja karkottaessaan kettuja. Varsinaista suurriistaaan kohdistuvaa metsästyskäyttäytymistä ja riistaviettä tyypillisellä pihakoiralla ei ole. Eloisaa luonnettaan pihakoira ilmentää muun muassa leikkiessään lasten kanssa ja esittäessään erilaisia temppeja tai kujeita. Näiden ominaisuuksien lisäksi pihakoira on avoin, tasapainoinen ja ystävällinen rotu. Vahtitehtävistään huolimatta pihakoiran tulee ottaa vieraat lämpimästi vastaan, vaikka se haukunnallaan ilmoittaa vieraiden saapumisesta.

Pihakoirissa esiintyy jonkin verran arkuutta ja jopa aggressiivisuutta, jotka eivät ole hyväksyttäviä ja/tai toivottuja ominaisuuksia. Tällaiset koirat tulee jättää jalostuskäytön ulkopuolelle. Toivottavia ominaisuuksia eivät myöskään ole kyvyttömyys rauhoittua/rentoutua kiihdyttävän tilanteen jälkeen, eroahdistus, alentunut stressinsietokyky arkipäiväisissä tilanteissa, ääni- tai pinta-arkuus.

Kasvattajien tulee kiinnittää jalostusvalinnoissaan huomiota siihen, että pihakoira säilyy valppaana, kykenevänä, ystävällisenä ja helposti lähestyttävänä seura- ja harrastuskoirana niin etteivät ei-toivotut luonneominaisuudet ja -piirteet lisäänty ja pääse yleistymään.

Luonnekysely

Rotuyhdistys toteutti uudistetun luonne- ja käyttäytymiskyselyn vuonna 2019. Kysely on jatkuva ja siihen on mahdollista vasta yhdistyksen internetsivuilla, www.pihakoirat.net. Kyselyn kattava yhteenveto julkaistaan vuoden 2021 aikana rotua harrastavien ja rodusta kiinnostuneiden saataville muun muassa yhdistyksen jäsenlehdessä sekä internetsivuilla. Vastauksia on kuitenkin hyödynnetty soveltuvilta osin tässä jalostuksen tavoiteohjelmassa arkikäyttäytymiseen liittyvän osion laatimisessa.

Kyselyyn on saatu 29.2.2020 mennessä vastaus 177 pihakoirasta, joista 51% on uroksia ja 49% narttuja. Valtaosa vastauksista on saatu koirista, jotka ovat olleet kyselyyn vastattaessa 1-6 -vuotiaita (68 %). Kyselyn otos on vielä tällä hetkellä liian pieni suomalaisen pihakoirapopulaatioon nähden, joten kattavia johtopäätöksiä ei vastausten perusteella ole vielä esittävä.

Tähän mennessä saatujen vastausten perusteella voidaan kuitenkin todeta, että pihakoiralla on pystytty säilyttämään vahva vahti- ja saalisvietti, jotka ovat välttämättömiä sen alkuperäisessä käyttötarkoituksessa vahti- ja rottakoirana. Pääsääntöisesti koiran haukkuminen, saalis- tai riistavietti eivät hankaloita arkielämää koiran kanssa. Vahtihaukkuun liittyen voidaan vastausten perusteella todeta, että pääosin pihakoira on helppo kouluttaa niin, että se lopettaa haukkumisen pyynnöstä. Tämä helpottaa koiran sopeutumista elämään kaupungeissa ja erityisesti kerrostaloissa. On kuitenkin huomattava, että haukkuminen on rodulle ominaista ja tärkeää sen alkuperäisen käyttötarkoituksen kannalta ja rodussa on yksilöitä, jotka ovat keskimääräistä haukkuherkempiä.

Luonnetesti

Vuosien 2009-2019 luonnetestiin on osallistunut 125 pihakoira, joista hyväksytysti testin on suorittanut 121 koiraa ja neljän (4) koiran testi on keskeytetty.

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
<i>LTE</i>	2	6	15	1	15	6	20	22	14	2	18
<i>LTEO</i>											
<i>LTE-</i>	1		2				1				
<i>Yhteensä</i>	3	6	17	1	15	6	21	22	14	2	18

TAULUKKO 7 LUONNETESTIIN OSALLISTUNEIDEN PIHAKOIRIEN MÄÄRÄ, 2009-2019

Kaiken kaikkiaan luonnetestattuja pihakoiria on 153 koiraa, joista yksi (1) koira on testattu kahdesti, viiden (5) koiran testi on keskeytetty ja kahden (2) koiran osalta tuloksia ei ole tallennettu osa-alueittain jalostustietojärjestelmään. Testatuista koirista 50,9 % on uroksia ja 49,1 % narttuja.

Yhdistys on järjestänyt luonnetestin kahdeksan (8) kertaa ja testeissä on pyritty käyttämään samoja tuomareita, jotta tulokset olisivat paremmin verrattavissa toisiinsa. Suositeltava ikä pihakoiran luonnetestaukselle on 3-4 vuotta.

Taulukossa 8 on esitetty testitulosten jakautuminen pihakoirilla osa-alueittain 146 testatun koiran osalta. Pihakoiran ihanneprofiili on merkitty taulukkoon niin, että vihreällä on merkitty ihanteellinen tulos osa-alueesta ja punaisella ei-hyväksyttävä tulos. Tulos, jota ei ole taulukossa väritetty on hyväksyttävä muttei toivottu.

Luonnetestin ihanneprofiiliin osalta on huomioitava, että tässä yhteydessä ”ei-hyväksytty” ei tarkoita, että itse testitulos olisi hylätty, vaan että kyseisen osa-alueen tulos on rodun ihanteeseen nähden hylkäävä. Luonnetesti on hyväksytty, kun koiran yhteispistemäärä on + 75 tai enemmän. Ihanneprofiili perustuu rodun rotumääritelmään sekä rodun käyttötarkoitukseen huomioiden koirien yhteiskuntakelpoisuus ja hyvinvointi.

<i>Osasuoritus</i>	<i>Tulos</i>	<i>Määrä</i>	<i>%-osuus</i>
I Toimintakyky	+3 Suuri	0	0,00 %
	+2 Hyvä	11	7,50 %
	+1a Kohtuullinen	75	5,40 %
	+1b Kohtuullisen pieni	15	10,30 %
	-1 Pieni	44	30,10 %
	-2 Riittämätön	1	0,70 %
	-3 Toimintakyvytön	0	0,00 %
II Terävyys	+3 Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	50	34,20 %
	+2 Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	3	2,10 %
	+1a Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	73	50,00 %
	+1b Koira, joka ei osoita lainkaan terävyyttä	18	12,30 %
	-1 Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	0	0,00 %
	-2 Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	2	1,40 %
	-3 Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	0	0,00 %
III Puolustushalu	+3 Kohtuullinen, hillitty	66	45,20 %
	+2 Suuri, hillitty	3	2,10 %
	+1 Pieni	58	39,70 %
	-1 Haluton	18	12,30 %
	-2 Erittäin suuri	0	0,00 %
	-3 Hillitsemätön	1	0,70 %
IV Taisteluhalu	+3 Suuri	10	6,80 %
	+2a Kohtuullinen	43	29,50 %
	+2b Kohtuullisen pieni	9	6,20 %
	+1 Erittäin suuri	0	0,00 %
	-1 Pieni	74	50,70 %
	-2 Riittämätön	10	6,80 %
	-3 Haluton	0	0,00 %
V Hermorakenne	+3 Tasapainoinen ja varma	0	0,00 %
	+2 Tasapainoinen	8	5,50 %
	+1a Hieman rauhaton	122	83,60 %
	+1b Hermostunein pyrkimyksin	12	8,20 %
	-1 Vähän hermostunut	4	2,70 %
	-2 Hermostunut	0	0,00 %
	-3 Erittäin hermostunut	0	0,00 %
VI Temperamentti	+3 Vilkas	51	34,90 %
	+2 Kohtuullisen vilkas	42	28,80 %
	+1 Erittäin vilkas	50	34,20 %
	-1a Häiritsevän vilkas	3	2,10 %
	-1b Hieman välinpitämätön	0	0,00 %
	-1c Impulsiivinen	0	0,00 %
	-2 Välinpitämätön	0	0,00 %
	-3 Apaattinen	0	0,00 %

<i>VII Kovuus</i>	+3 Kohtuullisen kova	17	11,60 %
	+2 Kova	0	0,00 %
	+1 Hieman pehmeä	119	81,50 %
	-1 Erittäin kova	0	0,00 %
	-2 Pehmeä	10	6,80 %
	-3 Erittäin pehmeä	0	0,00 %
<i>VIII Luoksepäästävyys</i>	+3 Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	117	80,10 %
	+2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen	17	11,60 %
	+2b Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen	7	4,80 %
	+1 Mielistelevä	1	0,70 %
	-1a Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra	2	1,40 %
	-1b Selvästi pidättyväinen, yrittää purra	0	0,00 %
	-2 Hyökkäävä	2	1,40 %
	-3 Salakavala	0	0,00 %
<i>Laukauspelottomuus</i>	+++ Laukausvarma	103	70,50 %
	++ Laukauskokematon	35	24,00 %
	+ Paukkuarthyisiä	0	0,00 %
	- Laukausaltis	8	5,50 %
	-- Laukausarka	0	0,00 %

TAULUKKO 8 LUONNETESTITULOKSET OSA-ALUEITTAIN (153 KOIRAA) JA RODUN IHANNEPROFIILI

	Pisteet	Määrä	Osuus
<i>Alle 0 pistettä</i>		1	1 %
<i>0-74 pistettä</i>		20	19 %
<i>75-100 pistettä</i>		26	17 %
<i>101-150 pistettä</i>		64	42 %
<i>151-200 pistettä</i>		38	25 %
<i>yli 200 pistettä</i>		4	3 %

TAULUKKO 9 LUONNETESTIPISTEIDEN JAKAUMA

Luonnetestin pisteiden yhteismäärää merkittävämpää on kuitenkin koiran eri osa-alueista saamat tulokset eli se mistä yhteispistemäärä koostuu.

Toimintakyky kuvaa koiran ominaisuutta hallita tekojaan pelosta huolimatta ja se kuvaa myös koiran rohkeutta. Taisteluhalu kuvaa koirien perinnöllistä taipumusta nauttia leikkimielisestä taistelusta, joka ilmenee yleensä leikkimishaluna. Fyysisesti väsyessään taisteluhaluinen koira jatkaa toimintaansa/työtään tämän ominaisuuden voimalla. Näitä molempia ominaisuuksia pihakoira tarvitsee alkuperäistehtävässään rotanpyytäjänä. Tulosten perusteella kumpikin ominaisuus on testatuilla pihakoirilla kohtuullinen tai pieni. Parempi toimintakyky ja taisteluhalu olisi rodulle toivottavaa. On kuitenkin havaittavissa, että testimuoto ei kaikilta osin tuo esille testattavan koiran ominaisuuksia taisteluhalun ja toimintakyvyn suhteen. Osa testattavista koirista osoittaa arkielämässä testituloksesta poiketen parempaa toimintakykyä ja taisteluhalua kuin itse testitilanteessa.

Terävyys on ominaisuus, joka saa koiran reagoimaan aggressiivisesti sen tuntiessa itsensä uhatuksi. Terävyys on kääntäen verrannollinen ärsytyskynnyksen korkeuteen. Mitä pienempi ärsyke aggression herättämiseksi vaaditaan, sitä korkeampi on terävyysaste.

Puolustushalulla tarkoitetaan koiran synnynnäistä taipumusta hyökkäyksen tai hyökkäysrytyksen avulla aktiivisesti puolustaa itseään, laumaansa (ohjaaja) tai reviiriään. Puolustushalu vaihtelee tilanteiden, ympäristön ja koiran mielialojen mukaan.

Hermorakenteeltaan pihakoira on hieman rauhaton. Koiran hermot kestävät testin osasuoritukset, vaikka se rasittuukin testin edetessä.

Temperamentiltaan pihakoirat ovat yleisesti vilkkaita, kohtuullisen vilkkaita tai erittäin vilkkaita. Vilkas koira on tarkkaavainen ja vastaanottaa nopeasti uusia ärsykejä ympäristöstään ja tottuu niihin. Erittäin vilkkaan koiran keskittymiskyvyssä on lieviä puutteita ja se huomaa pienetkin muutokset ympäristössään.

Kovuudeltaan suurin osa testatuista pihakoirista on hieman pehmeitä ja ne muistavat epämiellyttävät kokemukset. Koirat kuitenkin pystyvät toimimaan ohjaajansa tukemana.

Pihakoira on luoksepäästävä, ystävällinen ja avoin, vaikka osa koirista osoittaakin hieman pidättyväisyyttä. Aggressiivinen käytös ei ole toivottavaa.

Laukausvarmaksi nimitetään koiraa, joka käyttäytyy täysin välinpitämättömästi laukauksiin tai joka on niistä vain normaalilla tavalla kiinnostunut. Koirat, jotka ensimmäisen laukauksen jälkeen käyttäytyvät rauhattomasti, mutta jotka selviävät nopeasti levottomuudestaan ja joille toistetut laukaukset saavat aikaan yhä pienemmän reaktion, luokitellaan laukauskokemattomiksi, ei laukausaroiiksi. Koiraa, joka reagoi laukauksiin epänormaalien kiihkeästi esim. haukkumalla, hyökkäämällä kohti ampujan suuntaa tai on muuten kiihkeän innostunut ympäristön tapahtumista ja haukkuu, mutta joka ei osoita hermostuneisuutta, kutsutaan paukkuärtyisäksi. Laukausalttiiksi luokitellaan koira, joka reagoi selvästi, suunnilleen samalla tavalla jokaiseen laukaukseen rauhoittumatta tai hermostumatta enempää ja jonka sisäinen jännite ei nouse sellaiseen asteeseen, että selviä hermostuneisuuden oireita näkyisi. Laukausaraksi nimitetään koiraa, joka laukauksen jälkeen reagoi selvän hermostuneesti ja jolla on vaikeuksia mielen tasapainonsa palauttamisessa ja joka ammunnan toistuessa osoittaa yhtä suurta tai suurempaa hermostuneisuutta (Kennelliitto 2020).

MH-luonnekuvaus

MH-luonnekuvauksessa koiran luonnetta kuvataan erilaisissa tilanteissa intensiteettiasteikolla. Mitta-asteikkona käytetään arvosanoja 1-5, jolloin 1 tarkoittaa pienempää aktiiviteettia ja 5 suurempaa. Testiosioita on kymmenen (10), joissa kuvataan yhteensä 31 eri käyttäytymisreaktiota.

MH-luonnekuvauksen on suorittanut kahdeksan (8) pihakoira vuosina 2012-2019.

Rotuyhdistys on laatinut MH-luonnekuvauksen ihanneprofiilin pihakoiralla syksyllä 2019. Ihanneprofiilin laatimisessa on hyödynnetty myös rodun kotimaiden, Tanskan ja Ruotsin, MH-luonnekuvauksen ihanneprofiileja niiltä osin kuin kuvauksen osiot ovat yhdenmukaiset.

Ihanneprofiili on tämän jalostuksen tavoiteohjelman liitteenä.

Pihakoiran ihanneprofiili on merkitty taulukkoon niin, että vihreällä on merkitty ihanteellinen tulos osa-alueesta ja punaisella ei-hyväksyttävä tulos. Tulos, jota ei ole taulukossa väritetty on hyväksyttävä muttei toivottu. MH-luonnekuvauksen ihanneprofiilin osalta on huomioitava, että tässä yhteydessä ”ei-hyväksytyt” ei tarkoita, että itse testitulos olisi hylätty, vaan että kyseisen osa-alueen tulos on rodun ihanteeseen nähden hylkäävä.

Jalostustarkastus

Yhdistys on järjestänyt kaksi jalostustarkastusta vuosina 2009 ja 2011. Jalostustarkastuksessa luonteesta on kysytty ainoastaan luoksepäästävydestä.

2009 tarkastukseen osallistui 8 pihakoira, joista 6 urosta ja 2 narttua. Niistä 3 olivat hyväntahtoisia, luoksepäästäviä ja avoimia. 4 pihakoira olivat luoksepäästäviä ja ystävällisiä, mutta hieman pidättyväisiä. Yksi pihakoira oli luoksepäästävä, hieman pidättyväinen, iloinen käsiteltävissä mutta ärisi, joka vaikutti loppuarvioon (hyväksytyt varauksin).

2011 tarkastukseen osallistui 7 pihakoira, joista 3 urosta ja 4 narttua. Pihakoirista 6 sai maininnan

luoksepäästävä, avoin ja ystävällinen. Yksi tarkastetuista oli luoksepäästävä ja avoin, mutta hieman pidettyväinen, syynä uusi tilanne. Koiria kuvattiin lisäksi sanoilla iloinen, reipas, pirteä ja tarkkaavainen.

Yhdistys on laatinut syksyllä 2019 ihanneprofiilin tanskalais-ruotsalaiselle pihakoiralle käyttäytymisen jalostustarkastusta varten. Ihanneprofiili on jalostuksen tavoiteohjelman liitteenä.

Näyttelyt

Näyttelyarvostelulomakkeissa on käytössä luonnearviointi, josta ei kuitenkaan tallenneta merkintää koiran tietoihin jalostustietojärjestelmään, jolloin kattavaa tilastoa ei näistä ole mahdollista koostaa helposti. Näyttelyarvosteluissa ulkomuototuomarit kuvailevat arvosteltavan koiran luonnetta erilaisin adjektiivein, mutta kyseessä on aina subjektiivinen arvio ja yksittäisen ulkomuototuomarin henkilökohtainen kokemus koiran luonteesta on arvosteluiden maininnoista mahdotonta tehdä luotettavaa arviota.

Yleisesti ottaen pihakoirat ovat kuitenkin hyväluonteisia, lähestyttäviä ja käsiteltäviä koiranäyttelyiden arvostelutilanteissa. Koiranäyttelyihin ei lähtökohtaisesti viedä niitä koiria, jotka tiedetään suhtautuvan varautuneesti vieraan ihmisen lähestymiseen ja käsittelyyn. Myös koiran totuttamisella vieraan ihmisen käsittelyyn on suuressa roolissa koiranäyttelyissä käyttäytymisen kanssa ja näyttelyarvosteluissa mainitaankin usein nuorien koirien kohdalla ”tarvitsee lisää kehätottumusta”.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Eri maiden populaatioiden välillä ei pystytä osoittamaan suuria eroja luonteessa ja käyttäytymisessä.

Ruotsin rotuyhdistys toteutti luonnekyselyn syksyllä 2018. Kyselyyn saatiin vain 38 vastausta, joiden perusteella ei ole mahdollista tehdä minkäänlaisia johtopäätöksiä rodun luonteesta tai käyttäytymisestä.

Vuosittain BPH-testin suorittaa keskimäärin noin 30-50 pihakoira ja lähes kaikki testin suorittaneet koirat suorittavat sen hyväksytysti. MH-luonnekuvaukseen osallistuvien määrä Ruotsissa on laskenut BPH-testaamisen yleistyttyä 2010-luvun alussa. Parhaimpina vuosina 2000-luvun puolivälissä luonnekuvauksen suoritti vuosittain keskimäärin 25-40 pihakoira, mutta viime vuosina määrä on ollut alle 10.

Joitakin pihakoiria on suorittanut MH-luonnekuvauksen Tankassa.

Sukupuolten väliset erot

Pihakoirilla ei ole nähtävissä suuria eroja sukupuolten välillä vaan enemmänkin kyse on yksilökohtaisista eroista. Pihakoirauros sopii myös perheen ensimmäiseksi koiraksi. Sukupuolesta riippumatta pihakoira tulee yleisesti toimeen muiden koirien ja eläinten kanssa, mutta tässä on suuri merkitys sosiaalistumiskaudella saaduilla positiivisilla kokemuksilla.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Tanskalais-ruotsalainen pihakoira on lähtöisin Tanskasta ja Etelä-Ruotsista, jossa niitä on luultavasti ollut maatiloilla jo 1700-1800 -luvuilla. Pihakoiralla on ollut moninaisia tehtäviä maatilojen pihapiireissä; se vahti pihaa ja ilmoitti haukunnallaan vieraiden saapumisesta, pyydysti tuhoeläimiä, ajoi ketut pois kanaloista sekä oli mukana isännän kanssa metsällä ja emännän kanssa hakemassa lehmiä laitumelta. Erityisen tärkeä tehtävä oli myös olla mukana lasten touhuissa ja leikeissä.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Vaikka nykyään suurin osa pihakoirista toimii seura- ja harrastuskoirana ja enää harvat pääsevät toteuttamaan täysin historiallista käyttötarkoitustaan maatilalla yleiskoirana, tulee pihakoiran rakenteellisten ominaisuuksien sekä luonneominaisuuksien olla sellaiset, että se pystyy yhä edelleen nämä tehtävät hoitamaan.

Jalostuksessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että koira on toimintakykyinen ja on motivoitunut toimimaan itsenäisesti ilman jatkuvaa ihmisen ohjausta sekä sillä on pihakoiralle ominainen vahti- ja saalisvietti.

Haukkumattomuus ei ole toivottava ominaisuus haukkumalla vieraista ilmoittavalle vahtikoiralle.

Kokeet

Pihakoirat ovat vakiinnuttaneet asemansa agilitykoirana, mikä on nähtävissä viimeisen kymmenen vuoden aikana kaksinkertaistuneella suoritusten määrillä (taulukko 10). Suomessa onkin jo useita agility- ja hyppyvalion arvon saavuttaneita pihakoiria. Rally-toko on lajin virallistumisen myötä nostanut suosiotaan rodun parissa ja osallistumismäärät virallisiin kilpailuihin ovat kasvussa. Suomessa on tällä hetkellä kolme rally-tokovalion arvon saavuttanutta pihakoira.

Muita suosittuja harrastuksia pihakoiraharrastajien keskuudessa ovat toko, koiratanssi, mejä, nosework ja pelastuskoiratoiminta.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Agility</i>	504	525	612	737	681	715	781	1014	990	999	920
<i>Koiratanssin vapaaohjelma</i>	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-
<i>MEJÄ</i>	-	-	1	-	-	-	1	-	1	4	-
<i>Rally-toko</i>	-	-	-	-	-	-	17	43	65	65	91
<i>Toko</i>	1	3	6	17	19	8	1	4	4	11	9

TAULUKKO 10 SUORITUSTEN MÄÄRÄT ERI HARRASTUSLAJEISSA VUOSINA 2009-2019

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Pelastuskoirakokeisiin on osallistunut useampi pihakoira ja muutama niistä on myös suorittanut viranomaistarkastuksen, jolloin ne ovat saaneet luvan toimia hälytysetsintäkoirina paikallisessa hälytysryhmässä.

Useat pihakoirat toimivat ympäri Suomen Kennelliiton kaverikoirina ja lukukoiraerina erilaisissa kohteissa omistajiensa kanssa vapaaehtoistyössä. Yksi pihakoira on valmistunut kuulukoiraeraksi ja toimii omistajansa apuna arjessa. Lisäksi joitakin pihakoiria toimii diabeetikoperheenjäsenenä omahoidon tukena hypokoiraerana. Pihakoirat ovat toimineet myös aktiivisesti osana tutkimusprojektia, jossa koirien hajuaistia pyritään käyttämään apuna syövän tunnistamisessa.

Lisäksi useat pihakoira toimivat edelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan maatalojen yleiskoiraerina vahti- ja tuholaiistorjuntatehtävissä.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Vilkkaana ja energisenä koiraerana tanskalais-ruotsalainen pihakoira tarvitsee mahdollisuuden päivittäiseen toimintaan. Monelle pihakoiraeralle mieluista rodunomaista puuhaa ovat kaivaminen ja hiirijahti. Valtaosa pihakoiraerista elää nykyään kaupunkiympäristössä, jossa alkuperäisten käyttäytymistarpeiden toteuttaminen ei välttämättä ole samalla tavalla mahdollista kuin maaseutumaisessa ympäristössä tai ennen maaseudulla. Tämän vuoksi olisikin tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että koiraeralla on mahdollisuus toteuttaa rodunomaisia käyttäytymistarpeita kuten kaivamista, etsimistä ja leukojen käyttöä.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Yksinolon liittyvät ongelmat

Rodussa ei ole yleistynyt ongelmaa yksinolon kanssa, vaan yksinolon liittyvät haasteet ovat yksittäisiä ja yksilökohtaisia (alle 10 vastausta 177:stä). Luonne- ja käyttäytymiskyselyn vastausten perusteella jotkin koiraerista ovat vähemmän itsenäisiä ja vahvasti kiintyneitä omaan perheeseensä, mikä näkyy eroahdistuksena koiraeran jäädessä kotiin yksin. Koiraeran yksin jättäminen on tästä syystä tehtävä tiettyjen rutiinien kautta. Muutamilla koiraerilla yksin jääminen aiheuttaa stressiä, joka ilmenee korvien luimisteluna ja kokovartalon tärisemisellä. Myös sisälle merkkaileminen, ovenkarmien tai muun irtaimiston jäsäminen ovat vastauksissa esille tulleita eroahdistuksen ilmenemisoireita.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Vuonna 2019 toteutetun laajan terveystutkimuksen vastausten perusteella voidaan todeta, että vain hyvin pienellä osalla uroksia on puutteellinen sukuvietti, jonka johdosta astuminen ei onnistu tai uros ei ole kiinnostunut nartuista. Urokset astuvat luonnollisesti ja itsenäisesti.

Nartuilla ensimmäiset juoksut alkavat pääsääntöisesti 8-10 kk ikäisenä. Keskimääräinen juoksujen väli on 6-9 kuukautta. Pääsääntöisesti nartuilla on säännölliset juoksut ja pienellä osalla juoksukierto on epäsäännöllinen tai siinä esiintyy muunlaisia häiriöitä kuten esimerkiksi huomaamattomat/heikot juoksut tai pitkittyneet juoksut (yli 1kk). Noin 52% nartuista ei ole havaittavissa huomattavia valeraskausoireita, jotka aiheuttaisivat haittaa normaalissa arjessa ja koira on oma itsensä. Noin kolmasosalla (30%) on lieviä oireita, jolloin koira on tavallista rauhallisempi tai ruokahaluttomampi. Voimakkaista oireista kärsiviä on hieman alle viidesosa (18%). Voimakkaat valeraskausoireet hankaloittavat normaalia arkielämää merkittävästi ja aiheuttaa koiralle tarpeettoman voimakasta stressiä. Voimakkaista oireista kärsivä koira hoivaa kuvitteellisia pentuja ja erittää maitoa. Voimakkaista valeraskausoireista kärsivä narttu on suositeltavaa steriloida.

Narttujen osalta astutukset sujuvat pääosin luonnollisesti ja vain harvoissa tapauksissa narttu ei ole uroksen antanut astua yrityksestä huolimatta. Lähes aina astutus on johtanut tiinehtymiseen, mikä kertoo rodun hyvästä tiinehtyvyydestä ja tiinehtymisongelmat ovat harvassa. Nartut hoitavat pentujaan erinomaisesti eikä hoivavietissä ole kyselyn vastausten perusteella nähtävissä ongelmia.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Pihakoira on luonteeltaan sosiaalinen, ystävällinen ja eloisa. Tämä näkyy iloisena hännän heilutuksena ja yli-innokkuutena.

Luonne- ja käyttäytymiskyselyyn 29.2.2020 mennessä vastanneista omistajista 55% ilmoittaa, että koira ei ole osoittanut koskaan arkuutta kohdatessaan vieraan ihmisen ja 45% koirista on osoittanut arkuutta kerran tai useammin. Harvoin tai silloin tällöin arkuutta vieraita kohdatessaan osoittaa 62% arkuutta osoittaneista koirista ja kun taas 20% tekee näin lähes joka kerta tai joka kerta. Tapauksissa, joissa koira on osoittanut arkuutta, koira on vetäytynyt pois päin ja/tai väistänyt kontaktia vieraalta ihmiseltä tai mennyt lopulta tutustumaan hieman varautuneesti. Yksittäisissä tapauksissa omistaja ilmoittaa, että koira murisee vieraille, lähestyy ihmisiä aina häntä alhaalla ja hiipien.

Useimmiten haasteita sosiaalisissa tilanteissa aiheuttavat kohdattavan ihmisen reaktiot esim. tottumattomuus koiriin ja koirien tottumattomuus miehiin ja pieniin lapsiin, jonka voidaan arvioida johtuvan vähäisistä kokemuksista ja siinä mielessä puutteellisesta sosiaalistamisesta pentuna.

Pihakoirat tulevat pääsääntöisesti toimeen hyvin samaa sukupuolta olevien koirien kanssa sekä eri rotuisten koirien kanssa.

Pelot ja ääniherkkyys

Luonnetestatuista pihakoirista laukausvarmoja on noin 70 %. Luonne- ja käyttäytymiskyselyn perusteella noin 72% ilmoittaa, ettei koira ole ääniherkkä tai pelkää kovia ääniä. Pihakoirat reagoivat jonkin verran koviin ja yllättäviin ääniin valpastuen tai säpsähtäen, mutta eivät kuitenkaan panikoi tai pelkää niitä. Eniten pelkoa herättäviä ääniä ovat ilotulitteet ja pölynimuri.

Luonne- ja käyttäytymiskyselyn vastausten perusteella on nähtävissä, että rodussa esiintyy jonkin verran arkuutta erilaisille pinnoille kuten ritilät, aukkoiset materiaalit ja liukkaat pinnat.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Pelot ja ääniherkkyys alkaa tai pahenee ja yleistyy yleensä iän myötä.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Arkuuden, aggressiivisuuden sekä eroahdistuksen syynä voi olla myös jokin sairaus tai kipu nivelissä. Nivelrikkokipu tai kipu esimerkiksi selässä voi vaikuttaa koiran käytökseen monin eri tavoin apaattisuudesta

aggressiivisuuteen. Tiedossa on tapaus, jossa pihakoiralla on aloitettu Cushingin taudin toteamisen jälkeen lääkitys, jonka johdosta aggressiivinen käyttäytyminen on vähentynyt.

4.2.7 Yhteenvedo rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Koirien yhteiskuntakelpoisuus edellyttää avointa ja sopeutuvaista luonnetta tanskalais-ruotsalaiselta pihakoiralta, jotta se voi toimia roolissaan seura- ja harrastuskoirana kaupungistuneessa ympäristössä. Vaikka alkuperäisessä käyttötarkoituksessa toimivien koirien osuus onkin ajansaatossa vähentynyt, on rodun kannalta tärkeää, että pihakoiran fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet säilyvät sellaisina, että se tulevaisuudessakin pystyy hoitamaan tehtäviään maatilalla yleiskoirona.

Pihakoiran tulee olla luoksepäästävä, ystävällinen ja avoin. Pihakoiralta puuttuu terriereille ominainen kiivaus. Rotumääritelmä kuvaa tanskalais-ruotsalaista pihakoira valppaaksi, tarkkaavaiseksi ja eloiseksi. Vihaisuus tai voimakas arkuus ovat hylkääviä virheitä, vaikkakaan vähäenkään arkuus ei ole toivottavaa ajatellen koiran omaa hyvinvointia ja selviytymistä nyky-yhteiskunnan vaatimuksista. Pääsääntöisesti pihakoirat ovat luonteeltaan rotumääritelmän mukaisia. Pihakoirilla tavataan jonkin verran vahtikoirille kuuluvaa pidättyväisyyttä ja varautuneisuutta.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Kasvattajia kannustetaan kiinnittämään huomiota jalostukseen valittavien koirien luonteisiin ja käyttötarkoituksen mukaisiin luonneominaisuuksiin. Jotta rodun luonteesta ja luonneominaisuuksista saataisiin entistä enemmän objektiivista ja tilastoitua tietoa luonteen testaamista tulisi tehdä entistä systemaattisemmin. Tietoa saadaan muun muassa luonnetesteistä, MH-luonnekuvauksista, käyttäytymisen jalostustarkastuksista sekä kaupallisista koiran kognitiivisiin ominaisuuksiin keskittyvistä SmartDOG-testeistä. Tanskalais-ruotsalaiselle pihakoiralle on laadittu ihanneprofiilit kolmeen ensiksi mainittuun testimuotoon, jotka ovat tämän jalostuksen tavoiteohjelman liitteenä. Testaamalla jatkossa enemmän jalostukseen käytettäviä koiria ja niiden jälkeläisiä saadaan pitkällä aikavälillä tarkempi kuva populaation luonteesta sekä luonneominaisuuksista ja löydetään mahdollisesti keinoja vahvistaa toivottuja luonneominaisuuksia jalostuksessa oikeilla jalostusvalinnoilla. Samalla pystytään karsimaan jalostuksesta pois sellaisia koiria, joiden luonteenpiirteet eivät vastaa pihakoiralta toivottua.

Kasvattajilla on suuri merkitys pentujen sosiaalistamisessa ennen luovutusta, jotta pennut saavat mahdollisimman hyvät lähtökohdat elämälleen uudessa kodissa. Kasvattajan tulee antaa myös tarpeeksi opastusta pennun uusille omistajille siitä, miten sosiaalistamista jatketaan luovutuksen jälkeen uudessa kodissa, jotta koko sosiaalistumiskausi tulee käytettyä koiran loppuelämän kannalta mahdollisimman tarkoin hyödyksi. Luonne- ja käyttäytymiskyselyn vastausten perusteella erityistä painoarvoa sosiaalistumiskaudella tulisi antaa eri ikäisten ja näköisten miespuolisten henkilöiden sekä lasten kohtaamiseen. Myös erilaiset pinnat on syytä sisällyttää erityisesti osaksi sosiaalistamiskauden ohjelmaa.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

Yleisesti ottaen tanskalais-ruotsalainen pihakoira tunnetaan terveenä ja pitkäikäisenä rotuna. Kuitenkin kuten kaikilla koiraroduilla esiintyy myös pihakoiralla perinnölliseksi luokiteltavia vikoja ja sairauksia.

Vuonna 2019 Suomen Tanskalais-ruotsalaiset pihakoirat ry laati uuden kattavan terveystarkastuksen, johon saatiin vastaus 631 koirasta, joista 335 uroksia ja 296 narttuja. Koirista 93 kpl oli kyselyyn vastattaessa alle 12 kuukauden ikäisiä ja 24 kpl oli edesmenneitä.

Norjassa on tehty laaja terveystarkastus pihakoirille vuonna 2017.

Seuraavassa esitellyt terveystiedot perustuvat eri maiden rotuyhdistyksiltä saatuihin tietoihin, terveystarkastuksiin sekä virallisiin terveystutkimustilastoihin.

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Rodun ensimmäinen PEVISA-ohjelma otettiin käyttöön 1.7.2016 ja se on voimassa 31.12.2020 saakka. Ohjelmaa on päätetty jatkaa samansisältöisenä ajalla 1.1.2020-31.12.2025.

Pentujen vanhemmista tulee olla ennen astutusta annettu lonkkakuvauslausunto ja astutushetkellä voimassa oleva polvitarkastuslausunto sekä silmätarkastuslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste C ja tuloksen C saanut koira pitää parittaa tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Rekisteröinnin raja-arvona on lisäksi patellaluksaation aste 1 ja tuloksen 1 saanut koira pitää parittaa tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Silmätarkastuslausunto on voimassa 24 kk.

4.3.1.1 Patellaluksaatio

Patellaluksaatio eli polvilumpion sijoiltaanmeno on yleensä aina perinnöllinen, vaikka se näennäisesti voi tulla esiin tapaturman seurauksena. Patellaluksaatiossa polvilumpio siirtyy normaalilta paikaltaan reisiluun alapään telaurasta polven etupuolelta sen sisäpuolelle. Oireet vaihtelevat vaikeusasteen (I-V) mukaan.

Sijoiltaanmenon lievimmässä asteessa saadaan polvilumpio painettua sivuun, mutta se palaa paikoilleen. Tavallisimmin tilanteessa, jossa polvi luksoituu ja palaa heti sijoilleen, koira liikkuu epäpuhtaasti välillä hyppien ja loikkien. Pysyvämässä luksaatiossa koira liikkuu niaavin kyykkyaskelin varpaat sisäänpäin. Lieväkin luksaatio lisää polven alttiutta muille vaurioille (esim. ristisiderepeämät), jotka saattavat vaatia leikkaushoitoa. Patellaluksaation tarkkaa periytymistä ei ole selvitetty. Lieviä tapauksia ei aina hoideta, koska ne eivät välttämättä aiheuta pienikokoiselle koiralle ongelmia. Vaikeamman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono. (Lappalainen 2016)

Arvostelussa käytetään alla olevaa Putnamin asteikkoa. Luksaatio voi olla mediaalinen ja/tai lateraalinen.

0	Polvilumpio ei luksoidu.
Aste 1	Polvinivel on lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikoilleen. Polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta saattaa olla lievästi kiertynyt.
Aste 2	Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai rotatoitaessa (kierretäessä) ja pysyy poissa telaurasta, kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen. Sääriluun (tibia) yläosa on kiertynyt jopa 30 astetta sisäänpäin (pienet koirat).
Aste 3	Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen. Sääriluun yläosa on kiertynyt jopa 30–60 astetta.
Aste 4	Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilman leikkausta. Sääriluun yläosa kiertynyt jopa 90 astetta.

<i>Vuosi</i>	<i>Syntyneitä</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>operoitu</i>	<i>Yhteensä</i>
2009	104	50	4	1	0	0	0	55
2010	122	61	3	1	0	0	0	65
2011	107	63	1	2	0	0	0	66
2012	134	74	2	1	1	0	1	79
2013	134	64	5	3	0	0	0	72
2014	128	58	3	1	2	0	0	64
2015	137	64	1	3	0	0	0	68
2016	142	66	4	1	0	0	0	71
2017	153	68	6	2	0	0	0	76
2018	178	72	10	1	0	0	0	83
2019	163	66	2	1	0	0	0	69
Yhteensä	1502	706	41	17	3	0	1	768

TAULUKKO 11 PATELLALUKSAATIO, SYNTYMÄVUOSI

Suomen Tanskalais-ruotsalaiset pihakoirat ry on jo vuosien ajan suositellut, että jalostuskoirilta tutkittaisiin polvet. Rodun kannalta tilannetta polvien osalta voidaan pitää hyvänä sekä tutkittujen koirien määrän että tutkimustulosten suhteen: vuosina 2000–2019 syntyneistä 51% on polvitarkastettu, näistä 92% on ollut terveitä (0/0). Polvitulos 1 on 5 %:lla koirista ja tätä huonompi polvitulos 21 koiralla, yhteensä 1502 tutkitusta koirasta. Polvia on operoitu useammalta koiralta. Tarkkaa tietoa operoitujen määrästä ei ole, koska kaikkia ei tilastoida Kennelliiton jalostustietojärjestelmään. Pääosa tehdyistä polvitutkimuksista on tehty alle 3-vuotiaille koirille.

<i>Vuosi</i>	<i>Tutkittu</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>operoitu</i>
2009	53 %	91 %	7 %	2 %	0 %	0 %	0 %
2010	53 %	94 %	5 %	2 %	0 %	0 %	0 %
2011	62 %	95 %	2 %	3 %	0 %	0 %	0 %
2012	59 %	94 %	3 %	1 %	1 %	0 %	1 %
2013	54 %	89 %	7 %	4 %	0 %	0 %	0 %
2014	50 %	91 %	5 %	2 %	3 %	0 %	0 %
2015	50 %	94 %	1 %	4 %	0 %	0 %	0 %
2016	50 %	93 %	6 %	1 %	0 %	0 %	0 %
2017	50 %	89 %	8 %	3 %	0 %	0 %	0 %
2018	47 %	87 %	12 %	1 %	0 %	0 %	0 %
2019	42 %	96 %	3 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Yhteensä	51 %	92 %	5 %	2 %	0 %	0 %	0 %

TAULUKKO 12 PATELLALUKSAATIO %-OSUUDET, SYNTYMÄVUOSI

Ruotsissa on vuosina 2009-2019 syntyneitä pihakoiria yhteensä 7768, näistä polvitutkittuja on vain 228 koiraa (3%). Terveet polvet tutkituista koirista on 221, 1 tuloksen saaneita koiria on viisi ja 2 tuloksen saaneita kaksi koiraa.

Norjasta ja Tanskasta ei ole saatavilla vertailukelpoisia polvitilastoja.

4.3.1.2 Lonkkaniveldysplasia

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli HD (engl. hip dysplasia) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määrittellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3–12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhypely”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteen ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa. (Lappalainen 2013)

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

A ei muutoksia	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyöristynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).
B lähes normaali / rajatapaus	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.
C lievä	Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalinen reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.
D kohtalainen (keskivaikea)	Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksaatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraalireuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.
E vaikea	Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantuminen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.

<i>Vuosi</i>	<i>Syntyneitä</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>E</i>	<i>Yhteensä</i>
2009	104	31	12	10	3	0	56
2010	122	29	22	14	0	0	65
2011	107	32	15	9	2	0	58
2012	134	37	23	14	6	1	81
2013	134	19	26	20	4	1	70
2014	128	18	31	12	1	0	62
2015	137	21	29	13	2	0	65
2016	142	19	30	18	1	1	69
2017	153	27	25	22	5	2	81
2018	178	29	30	25	5	4	93
2019	163	21	25	20	3	1	70
<i>Yhteensä</i>	<i>1502</i>	<i>283</i>	<i>268</i>	<i>177</i>	<i>32</i>	<i>10</i>	<i>770</i>

TAULUKKO 13 LONKKANIVELDYSPLASIA, SYNTYMÄVUOSI

<i>Vuosi</i>	<i>Tutkittu</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>E</i>
2009	54 %	55 %	21 %	18 %	5 %	0 %
2010	53 %	45 %	34 %	22 %	0 %	0 %
2011	54 %	55 %	26 %	16 %	3 %	0 %
2012	60 %	46 %	28 %	17 %	7 %	1 %
2013	52 %	27 %	37 %	29 %	6 %	1 %
2014	48 %	29 %	50 %	19 %	2 %	0 %
2015	47 %	32 %	45 %	20 %	3 %	0 %
2016	49 %	28 %	43 %	26 %	1 %	1 %
2017	53 %	33 %	31 %	27 %	6 %	2 %
2018	52 %	31 %	32 %	27 %	5 %	4 %
2019	43 %	30 %	36 %	29 %	4 %	1 %
<i>Yhteensä</i>	<i>51 %</i>	<i>37 %</i>	<i>35 %</i>	<i>23 %</i>	<i>4 %</i>	<i>1 %</i>

TAULUKKO 14 LONKKANIVELDYSPLASIA %-OSUUDET, SYNTYMÄVUOSI

Seuraavissa taulukoissa on havainnollistettu yksilön vanhempien lonkkalausuntojen vaikutusta jälkeläisten lonkkalausuntoon. Tiedot tilaston laskemiseen on kerätty Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmästä 1/2020 ja mukana ovat kaikki vuonna 2000-2019 rekisteröidyt pentueet. Taulukoissa on otettu huomioon sellaisten jälkeläisten lonkkatulokset, jotka täyttävät voimassa olevan PEVISA-ohjelman ehdot ja kummankin vanhemman lonkista on lausunto. Koirien lonkkanivelet on kuvattu Kennelliiton lonkkanivelkuvausohjeen mukaisesti, ja niistä on antanut lausunnon Kennelliiton lausuva eläinlääkäri. Laskennassa ei ole huomioitu yhdistelmiä, joissa vain toisen vanhemman lonkista on lausunto. Jos koira on saanut lonkkanivelistään epätasaisen lausunnon (esim. A/B), sen lausunnoksi katsotaan Kennelliiton ohjeen mukaisesti huonompi lausunto (B).

<i>n= 570</i>		<i>Yhdistelmä</i>				
<i>Jälkeläiset</i>	<i>A + A</i>	<i>A + B</i>	<i>A + C</i>	<i>B + B</i>	<i>B + C</i>	
<i>A, B</i>	89%	86%	69%	73%	53%	
<i>C</i>	9%	13%	22%	23%	39%	
<i>D, E</i>	2%	1%	9%	4%	8%	

TAULUKKO 15 VANHEMPIEN LONKKALOUSUNTOJEN VAIKUTUS JÄLKELÄISTEN LONKKALOUSUNTOON

Tilaston pohjalta voidaan todeta, että jos yhdistelmässä käytetään C-lausunnon saanutta koiraa, C-lausunnon osuus jälkeläisten lonkkanivellausunnoissa kasvaa. Jos käytetään vain A-lausunnon saaneita vanhempia, C-lausunnon saavia jälkeläisiä on vähemmän. Rotuyhdistyksen jalostussuositusten mukaan C-lausunnon saanutta koiraa voidaan käyttää jalostuksessa, jos yhdistelmän toisen osapuolen lonkkanivellausunto on A tai B. Tämän tilaston perusteella voidaan todeta, että C-lausunnon saaneiden jälkeläisten osuus kaksinkertaistuu, jos C-lausunnon saaneen koiran kanssa yhdistetään B-lausunnon saanut koira A-lausunnon saaneen koiran sijaan (A + C → C: 22 %, B + C → C: 39 %).

<i>Vuosi</i>	<i>Tutkittu</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>E</i>
2013	51%	28%	36%	29%	6%	1%
2014	48%	30%	49%	20%	2%	0%
2015	47%	32%	45%	20%	3%	0%
2016	47%	29%	45%	24%	2%	0%
2017	50%	32%	32%	28%	7%	3%
Yhteensä	49%	30%	41%	24%	4%	1%

TAULUKKO 16 LONKKANIVELDYSPLASIA LAUSUNTOJEN %-OSUUDET VUOSINA 2013-2017 SYNTYNEILLÄ

Nuoressa koirakannassa (vuosina 2013-2017 syntyneet) on nähtävissä, että B lonkkaisten osuus on lisääntynyt verrattuna A lonkkaisiin. C lonkkaisten osuus on pysynyt samana, noin neljännes kaikista 2013-2017 syntyneistä koirista on saanut C lausunnon.

Ruotsissa vuosina 2009-2017 syntyneistä koirista (6103) on tutkittu lonkat 2077 koiralta. A tai B tuloksen saaneita koiria on 1550, C tuloksen saaneita 441, D tuloksen saaneita 69 ja E tuloksen saaneita 17 koiraa.

Norjassa on vuosina 1998-2017 syntyneistä koirista (2721) on tutkittu lonkat 1189 koiralta. A tai B tuloksen saaneita koiria on 880, C tuloksen saaneita 212, D tuloksen saaneita 78 ja E tuloksen saaneita 19.

Tanskasta ei ole vertailukelpoisia lonkkatilastoja saatavilla.

4.3.1.3 Perinnölliset silmäsairaudet

Tanskalais-ruotsalaisten pihakoirien silmiä on alettu laajemmin tarkastaa Suomessa vasta vuonna 2011. Lyhyessäkin ajassa melko pienestä tutkitusta koiramäärästä on todettu useita erilaisia silmäsairauksia sekä kliinisissä tutkimuksissa että geenitutkimuksessa. Tutkituista koirista terveiksi todettuja on kuitenkin 87 %.

<i>Vuosi</i>	<i>Syntyneitä</i>	<i>Tutkittu</i>	<i>Tutkittu %</i>	<i>Terveitä</i>	<i>Terveitä %</i>
2009	104	20	19 %	17	85 %
2010	122	25	20 %	21	84 %
2011	107	41	38 %	36	88 %
2012	134	61	46 %	53	87 %
2013	134	53	40 %	46	87 %
2014	128	62	48 %	55	89 %
2015	137	61	45 %	53	87 %
2016	142	68	48 %	56	82 %
2017	153	67	44 %	59	88 %
2018	178	74	42 %	64	86 %
2019	163	61	37 %	57	93 %
Yhteensä	1502	593		517	

TAULUKKO 17 SILMÄTARKASTUKSET VUOSINA 2009-2019

<i>Diagnoosi</i>	<i>Esiintymiä</i>
Distichiasis, todettu	45
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	515
Kaihin laajuus, lievä	4
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	1
Kortikaalinen katarakta, epäilyttävä	1
Kortikaalinen katarakta, todettu	4
Lasiasen rappeuma, todettu	7
Linssiluksaatio, todettu	3
Muu vähämerkityksellinen kaihi, todettu	1
Näköhermon vajaakehitys / mikropapilla, todettu	1
Posterior polaarinen katarakta, todettu	2
PPM, iris-iris, todettu	9
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	7
RD, multifokaali, todettu	2
Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	1
Silmämuutosten vakavuus, lievä	42
Silmämuutosten vakavuus, vakava	1

TAULUKKO 18 SILMÄTARKASTUKSISSA DIAGNOSOIDUT SILMÄSAIRAUDET

Ruotsissa 2009-2018 syntyneistä koirista (6967) alle 1% on silmätarkastettu. Tutkituista terveitä koiria on 56 ja sairaita neljä koiraa. Kaikki todetut silmäsairaudet ovat olleet kaihia.

Distichiasis

Distichiasiksella tarkoitetaan tilaa, jossa osa koiran silmäripsistä on väärin sijoittunut ja hankaa siksi silmän pintaa. Oireina voidaan havaita esimerkiksi lisääntyneitä silmävuotoa, silmäluomien räpyttelyä sekä silmien punoittamista. Oireiden voimakkuus riippuu ylimääräisten ripsien paksuudesta ja kasvusuunnasta. Oireilevilta koirilta voidaan poistaa ripsiä nyppimällä, jolloin ne kasvavat uudestaan tai poistaa ne pysyvästi polttamalla

tai leikkauksella. Vaiva on selvästi periytyvä, mutta periytymismalli ei ole tiedossa. Distichiasis luokitellaan silmätarkastuksessa lieviin, kohtalaisiin ja vakaviin muotoihin. (Jalomäki et al. 2016)

Lasiaisen rappeuma

Lasiainen on kirkas hyytelömäinen silmän osa. Terve lasiainen on tärkeä silmän normaalille toiminnalle; se antaa silmälle muodon, tuottaa ravinteita ja poistaa kuona-aineita sekä tukee retinaa. Lasiainen koostuu lähes 99 prosenttisesti vedestä. Jos lasiainen muuttuu sameaksi, vesittyy tai siirtyy paikoiltaan, näkökyky voi heiketä tai kadota. Lasiainen voi rappeutua ikääntymisen seurauksena tai rappeutuminen voi olla myös silmän sisäisen tulehduksen seurausta. Joissakin roduissa epäillään esiintyvän myös perinnöllistä lasiaisen rappeumaa. Suomessa on todettu lasiaisen rappeumaa seitsemällä koiralla, joista yksi on tuontikoira. (Jalomäki et al. 2016)

Primaarinen linssiluksaatio eli PLL

PLL eli primaarinen linssiluksaatio on usealla eri koirarodulla tunnettu, kivulias, perinnöllinen silmänsairaus. PLL:ta sairastavilla koirilla silmän sädekehästä linssin pinnalle kulkevat ja sitä paikallaan pitävät säikeet hajaavat. Tämä johtaa linssin irtoamiseen pois paikaltaan eli luksoitumiseen. Alkuun irtoaminen saattaa olla osittainen, mutta lopulta linssi luksoituu kokonaan. Jos linssi luksoituu silmän etukammion puolelle, se estää silmän sisäisen nestekierron ja johtaa silmänpaineen kasvamiseen eli glaukoomaan. Tila on kivulias ja jatkuessaan johtaa näkökyvyn menetykseen. Yleensä sairaus on bilateraalinen eli molempien silmien linssit luksoituvat. Sairaudelle on kehitetty geenitesti. Suomessa on geenitestin avulla löydetty tähän mennessä (1.1.2020) 58 PLL-kantajaa sekä viisi (5) PLL-sairasta koiraa. Näistä neljällä (4) PLL on todettu myös kliinisesti ja silmät on leikattu. Yksi koira on jouduttu lopettamaan PLL:sta johtuvan glaukooman takia ja kahdelta on poistettu toinen tai molemmat silmät glaukooman takia. (Jalomäki et al. 2016)

Jalostustoimikunta on vuonna 2017 lisännyt PLL geenitestin tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran jalostussuosituksiin. Jalostuskoiran tulee olla DNA-testattu PLL:n varalta tai koiran tulee olla todettu terveeksi PLL:n osalta molempien vanhempiensa testin perusteella. Kahta PLL kantajaa ei tule yhdistää.

Katarakta eli harmaakaihi

Harmaakaihi eli katarakta tarkoittaa silmän linssin eli mykiön samentumista. Katarakta on yleisin syy koirien sokeutumiselle: perinnöllistä kataraktaa esiintyy yli sadalla koirarodulla. Kataraktatapaukset luokitellaan muun muassa koiran sairastumisiän ja kaihin alkukohdan mukaan.

Perinnöllinen harmaakaihi samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismalleja ei tunneta. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellistä. Jos kaihisamentuma jää pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Suomessa on todettu katarakta viidellä (5) pihakoiralla. Yksi (1) koira on saanut lisäksi diagnoosin 'epäilyttävä'. Kolmella koiralla näistä kaihin laajuus on lievä. (Jalomäki et al. 2016)

PPM

PPM (persistent pupillary membranes) ovat synnynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa. Vakavimmat asteet, joissa jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle tai sarveiskalvon sisäpinnalle, voivat vaikuttaa näkökykyyn. Tätä epäillään perinnölliseksi, synnynnäiseksi muutokseksi joillakin roduilla. Suomessa PPM iris-iris on todettu kahdeksalla koiralla, joista yksi on tuontikoira. (Jalomäki et al. 2016)

Etenevä verkkokalvon surkastuma eli PRA

PRA eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA on löydetty yli 100 rodulla ja näistä ainakin 22:lla mutaatio on voitu paikallistaa. Se voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen. Kliinisten oireiden ilmenemistä ja etenemisen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy vääränlaiseen näköhermosolujen

kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua. Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujen surkastuessa. Silmäterä on laaja, ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen mustuaiseen. PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokeakin koira voi pärjätä erittäin hyvin. Suomessa on yhdelle pihakoiralle annettu ensimmäisessä silmätutkimuksessa lausunto 'PRA epäilyttävä', mutta kahdessa uusintatutkimuksessa silmät ovat olleet terveet. (Jalomäki et al. 2016)

Retinan dysplasia (RD)

Retinan dysplasia eli verkkokalvon synnynnäinen kehityshäiriö jaetaan kolmeen muotoon; multifokaaliin (MRD), geograafiseen (GRD) ja totaaliseen (TRD). Multifokaalissa verkkokalvolla näkyy yksittäisiä poimuja, jotka syntyvät verkkokalvon paikallisen virhekehityksen seurauksena. Poimujen määrä voi vaihdella. MRD ei vaikuta näkökykyyn. Geograafisessa muodossa verkkokalvo on väärin kehittynyt laajemmalla alueella, mikä voi vaikuttaa koiran näkökykyyn, ja totaalisisessa muodossa verkkokalvo on kokonaan irtautunut, mikä aiheuttaa silmän täydellisen sokeuden. MRD-muutokset eivät pahene iän myötä, vaan saattavat jopa osittain hävitä näkyvistä. GRD:an saattaa iän myötä liittyä paikallista verkkokalvon rappeumaa muutoksen alueella. Useilla roduilla retinan dysplasian on todettu periytyvän väistävasti. Eri RD-muotojen välistä geneettistä yhteyttä ei tunneta. Suomessa on yhdellä tuontikoiralla sekä tämän koiran jälkeläisen jälkeläisellä on todettu MRD. (Jalomäki et al. 2016)

Sarveiskalvon dystrofia

Perinnöllinen korneadystrofia tarkoittaa esimerkiksi rasvakristallien kerääntymistä sarveiskalvon keskiosiin, sen pinta- ja keskikerrokseen, ovaalin muotoiseksi samentumaksi. Tämäntyyppinen sarveiskalvon dystrofia on perinnöllinen sairaus esimerkiksi siperian huskilla. Sairauden epäillään periytyvän autosomaali resessiivisesti. Suomessa on yhdellä pihakoiralla todettu sarveiskalvon dystrofia. (Jalomäki et al. 2016)

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

4.3.2.1 Muut luusto- ja rakenneviat

Kyynärniveldysplasia

Kyynärnivelen kasvuhäiriö eli ED on kasvuhäiriö, jossa kyynärnivelleessä on nivelrikkoon viittaavia muutoksia, epämuodostusta tai rappeutumismuutoksia. Kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4-7 kuukauden iässä. Sen tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai voi olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Ontumista voi olla vaikea havaita, mikäli kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Oireet huomataan usein vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Suomessa on **viimeisen kymmenen vuoden aikana kuvattu 152 koiran kyynärät**, joiden **kaikkien tulokset ovat 0/0** eli terveet. (Lappalainen 2020).

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2009	104	8	0	0	0	8
2010	122	12	0	0	0	12
2011	107	9	0	0	0	9
2012	134	27	0	0	0	27
2013	134	14	0	0	0	14
2014	128	19	0	0	0	19
2015	137	16	0	0	0	16
2016	141	16	0	0	0	16
2017	153	20	0	0	0	20
2018	175	12	0	0	0	12
2019	160	0	0	0	0	0
Yhteensä	1495	153	0	0	0	153

TAULUKKO 19 KYYNÄRNIVELLAUSUNNOT, SYNTYMÄVUOSI

Välimuotoinen lanne-ristinikama

Välimuotoinen lanne-ristinikama eli LTV on synnynnäinen ja perinnöllinen sairaus. LTV tarkoittaa nikamaa, jossa on piirteitä sekä lanne- että ristinikamasta, ja muutos voi olla symmetrinen tai epäsymmetrinen. Lisäksi joillakin koirilla lannerangan nikamien lukumäärä on poikkeava; normaalin seitsemän sijaan koiralla onkin kahdeksan tai kuusi lannenikamaa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen aikaiselle rappeutumiselle, mikä voi aiheuttaa kipuja takaselkään tai pahimmillaan takaraajojen halvausoireita. LTV:n periytymismekanismia ei vielä tunneta. (Lappalainen 2019).

Suomessa on viimeisen kymmenen vuoden aikana 66 virallisesti selkäkuvattua koiraa, joista yhdellä on todettu vakavimman asteen lanne-ristinikama LTV4, kahdella epäsymmetrinen LTV3, yhdellä symmetrinen LTV2 ja kuudella LTV1. Oireilevia koiria ei suositella käytettäväksi jalostukseen, ja koiria, joilla on poikkeava lanne-ristinikama suositellaan yhdistettäväksi vain terveeksi kuvatun (LTV0) kanssa.

Välilevyrappeumat ja -tyrät

Välilevyn ulompi osa muodostuu vahvasta sidekudosrenkaasta, jonka sisällä on normaalisti geelimäinen ydinosa. Välilevyn tarkoituksena on yhdistää nikamia toisiinsa ja mahdollistaa niiden keskinäinen liikkuvuus sekä vaimentaa iskuja. Välilevyn rappeutuminen on välilevyn aineenvaihduntahäiriö. Välilevyn geelimäinen ydin muuttuu kovaksi kalkkeutuneeksi massaksi. Välilevyn rappeutuminen on normaalia yli kymmenen vuoden ikäisellä koiralla. Monilla roduilla esiintyy kuitenkin epänormaalia, perinnöllistä välilevyn rappeutumissairautta, joka alkaa jo alle vuoden iässä.

Kovaksi massaksi rappeutunut välilevyn keskiosa aiheuttaa nikamien liikkeessä välilevyn sidekudosrenkaaseen kovan paineen ja joskus sidekudosrenkas repeytyy. Repeytymän kohdalta välilevyn ydin voi pullistua ylöspäin kohti selkäydintä. Pieni pullistuma aiheuttaa vain kipua,

mutta suuri pullistuma puristaa selkäydintä, jolloin seurauksena on halvaus. Pullistumat korjataan yleensä leikkaushoidolla, mutta lievimmissä tapauksissa hoitona voi olla myös lepo ja kuntoutus.

Perinnöllistä välilevyjen rappeumaa aiheuttava geenivirhe on löydetty ja siihen on olemassa geenitesti, joka tutkimuksen perusteella vaikuttaa toimivan myös pihakoirilla (Brown ym., 2017). Tämä geenivirhe liittyy kondrodystrofiaan eli rakenteelliseen lyhytjalkaisuuteen. Ei ole kuitenkaan tiedossa, että Suomessa välilevyrappeumaan sairastuneista pihakoirista olisi otettu geenitestejä kyseisen virheen tutkimiseksi, joten ei ole varmaa, onko välilevyongelmista kärsivät koirat geneettisesti sairaita tämän geenivirheen osalta. On siis mahdollista, että perinnöllistä riskiä välilevyrappeumaan aiheuttaa myös jokin muukin geenivirhe tai useampi geeni yhdessä. Suomessa on tiedossa yhdeksän välilevyrappeumaan sairastunutta pihakoira ja lisäksi joitakin tapauksia tiedetään Ruotsista ja Norjasta. (Evidensia 2019).

Häntämutki

Häntämutki liittyy luunmuodostuksen häiriöihin ja hyvin harvinaisissa tapauksissa koiralla, jolla on synnynnäinen häntämutki saattaa olla myös muita luun muodostuksen häiriöitä kuten alaleuan surkastumista, selkärangan nikamamuutoksia ja niveldysplasiaa. Diagnoosin varmistaa röntgenkuvaus. Varmin tulos saadaan, kun koira kuvataan kasvukauden päättyessä eli n. 8–12 kuukauden iässä. On tärkeä huomata, että pihakoirilla sallitun töpöhännän aiheuttavaan T-box-mutaatioon voi kuulua häntämutki. (Heikkinen-Lehkonen 2018).

Legg-Calve-Perthes

Legg-Perthes eli reisiluun pään avaskulaarinen tai aseptinen kuolio on sairaus, jota tavataan etenkin terrieri- ja kääpiöroduilla, mutta myös muilla pienillä roduilla. Sairaus johtaa reisiluun pään kuolioitumiseen alueen verenkierron häiriöiden vuoksi. Kuolioituneen luun tilalle muodostuva uudisluu on hyvin haurasta ja murtuu helposti. Nivelmurtuminen ja uudisluun muodostumisen seurauksena nivelen muoto muuttuu, mikä puolestaan johtaa nivelrikkoon. Sairauden oireet ilmaantuvat usein 4–11 kuukauden iässä ontumisena, joka on aluksi lievää ja pahenee vähitellen. Joskus ontuminen havaitaan äkillisesti tapaturman yhteydessä. Koira aristaa lonkkanivelen taivutusta ja nivelen liikerata on rajoittunut. Kipu alueelle aiheutuu alueelle kehittyneestä nivelrikosta sekä kuolioituneen luun murtumisesta. Pidempään jatkunut ontuminen aiheuttaa myös jalassa lihaskatoa, mikä johtuu jalan käyttämättömyydestä. Sairaus voi esiintyä molemmissa lonkissa tai rajoittua vain toiseen lonkkaan. Molemminpuolisessa sairaudessa ontuminen voi olla vaihtelevaa tai jatkuvasti pahempaa toisessa jalassa. Suurin osa tapauksista on toispuoleisia.

Diagnoosi voidaan varmistaa röntgenkuvauksen avulla. Oireiden alkaessa muutokset ovat jo näkyvissä, mutta ne voivat olla vähäisiä, ja muutosten näkymisen edellytyksenä on hyvänlaatuiset röntgenkuvat. Röntgenlöydöksiä ovat reisiluun päässä olevat röntgenköyhät pesäkkeet, lyhentynyt ja paksuuntunut reisiluun kaula, litistynyt ja epätasainen reisiluun pää ja leventynyt nivelrako. Hoitona on leikkaus, jossa reisiluun pää ja kaulaosa poistetaan. Reisiluun pään poistosta ei yleensä ole haittaa pienillä koirilla, sillä kevyen koiran lihaskatoa pystyy pitämään lonkan alueen vakaana, ja koira pystyy yleensä elämään normaalia koiranelämää leikkauksenkin jälkeen, jos kuntoutus hoidetaan huolellisesti. On kuitenkin syytä muistaa, että sairaus on todella kivulias ja leikkauksesta toipuminen voi kestää pitkään. (Lappalainen 2013b).

Legg-Perthes on perinnöllinen sairaus. Koiria, joilla on Legg-Perthes ei saa käyttää jalostukseen. Suomessa on neljä todettua tapusta.

Varvasanomalia

Useilla pienikokoisilla koiraroduilla tavataan perinnöllistä varvasanomaliaa, jossa yleensä eturaajan tai eturaajojen uloimmat varpaat surkastuvat nuorella iällä. Viallinen varvas on selvästi muita lyhyempi, ja siitä saattaa puuttua yksi nivelväli. Vika todetaan usein 3–6 kuukauden iässä. Toisinaan vika esiintyy myös muissa kuin etujalkojen uloimmissa varpaissa. Anomalia voi vakavuusasteestaan riippuen altistaa nivelrikolle ja vaikeuttaa koiran liikkumista. Tanskalais-ruotsalaisella pihakoiralla on Suomessa tiedossa kaksi varvasanomaliatapausta. (SKPIN 2018).

Purenta, hammaspuutokset ja hampaiden kasvuhäiriöt

Pihakoiralla kuuluu olla leikkaava purenta, mutta tasapurentakin sallitaan. Lisäksi esiintyy ala- sekä yläpurentaa. Sanotaan, että pihakoiran historiassa on lyhyt ajanjakso, jolloin on jopa suosittu jalostuksessa alapurentaisia koiria, koska luultiin, että koira olisi silloin parempi rotanpyydystäjä. Lievä purentavika on lähinnä kosmeettinen ongelma, mutta vakavammassa tapauksissa voidaan joutua poistamaan tai hiomaan koiran hampaista, jotta leuat asettuvat normaalisti. Purentavikoja voivat aiheuttaa hampaiden asentovirheet tai leukaluiden epäsuhtainen pituus toisiinsa nähden. Leukaluuperäiset purentaviat ovat yleensä perinnöllisiä, mutta niiden periytymiskaavaa ei tunneta.

Hammaspuutokset ovat pihakoiria ja useita muitakin koirarotuja vaivaava vika. Hammaspuutokset ovat useimmiten yksittäisiä välihampaan puutoksia, eivätkä haittaa koiran normaalia elämää. Hammaspuutokset kuitenkin tapaavat kertaantua, mikäli niihin ei kiinnitetä jalostuksessa huomiota. Seurannan kannalta olisi tärkeää, että näyttelyssä kaikki purentavajavuudet huomioitaisiin arvostelussa. Jos jokin maitohammas puuttuu, suurella todennäköisyydellä puuttuu myös vastaava pysyvä hammas. On kuitenkin huomioitava, että aikuisen koiran ja pennun hampaisto on erilainen. Aikuisella koiralla on 42 hammasta ja pennulla vain 28 hammasta.

Tavallisimmin hammaspuutokset esiintyvät välihampaissa eli premolaareissa (merkitään kirjaimella P), ja selvä aukko on hammasrivissä havaittavissa. P1 ja P2 puute ovat sangen yleisiä, P3 ja P4 harvinaisempia, mutta samalla vakavampia virheitä. Poskihampaita eli molaarejakin (merkitään kirjaimella M) voi puuttua, ja se on aina vakava virhe. Tavallisimmin puuttuu M3 eli viimeinen ja pienin poskihampaista alhaalta. Yhdeltä suomalaiselta pihakoiralta puuttuu jopa 13 hammasta. Vuoden 2019 terveystarkastuksessa hammaspuutoksia ilmoitettiin alla olevan taulukon mukaisesti.

<i>Puuttuuko koiralta synnynnäisesti pysyviä hampaista?</i>	<i>Lukumäärä (koiraa)</i>
<i>koiralla on kaikki hampaat, hampaat on laskettu</i>	311
<i>välihampaita</i>	54
<i>poskihampaita</i>	15
<i>etuhampaita</i>	5
<i>en osaa sanoa, hampaita ei ole laskettu</i>	246

TAULUKKO 20 PYSYVIEN HAMPAIDEN PUUTOKSET (TERVEYSKYSELY 2019)

Koiran maitohampaat vaihtuvat noin 4–6 kk iässä. Vuoden 2019 terveystarkastuksen perusteella 20 % pihakoiria joudutaan poistamaan maitokulmahampaita kirurgisesti. Maitohampaan irtoamattomuus johtuu pysyvän hampaan virhesijainnista, niin että se ei ole auttamassa maitohampaan juuren sulamista. Tätä voidaan pitää perinnöllisenä vikana, ja tällaista maitohampaiden poistoa kutsutaankin ennaltaehkäiseväksi oikomishoidoksi. On tärkeää, että maitohampaan juuri saadaan kokonaisuena ulos, jotta se ei estä pysyvää hammasta kasvamasta oikealle paikalleen. (Kuntsi-Vantovaara 2007.)

Kiillehypoplasia/ amelogenesis imperfecta (AI)

Kiillehypoplasia eli amelogenesis imperfecta (AI) on perinnöllinen sairaus, jossa hampaiden kiilteen muodostuminen on puutteellista. Kiille on hampaan kova ja liukaspintainen ulkokerros, jonka tehtävänä on suojata ja vahvistaa hampaita, vähentää plakin muodostumista sekä estää bakteereiden pääsy hampaisiin. Kiilteen muodostuminen tapahtuu jo ennen hampaiden puhkeamista eikä kiille enää uusiudu hampaiden puhjettua. Kiillehypoplasian tyypillisiä oireita ovat kiilteen ohentuminen, karhentuminen ja värjäytyminen. Sairastuneen koiran hampaiden pinnat kuluvat normaalia nopeammin iän myötä. Hampaat saattavat puhjetessaan näyttää normaaleilta, mutta pehmeä, huokoinen kiille imee nopeasti pigmenttejä esimerkiksi ruoasta, jolloin vauriot värjäytyvät ja tulevat näkyviin.

Kiillemuutokset keräävät epätasaisuutensa vuoksi plakkia helpommin kuin terve kiille, joten hyvästä suuhygieniasta huolehtiminen on tärkeää. Ne saattavat varsinkin nuorella eläimellä olla herkempiä ulkoisille ärsykkeille, kuten puremiselle ja kylmälle. Iän myötä hampaan dentiinikerros paksuuntuu, jolloin herkkyys

vähenee. Arkoja, mutta pinnallisia vaurioita voidaan käsitellä esimerkiksi fluorilla, joka kovettaa kiillettä. Syvempiä muutoksia voidaan paikata. (Helsingin yliopisto / Lohen tutkimusryhmä).

Suomessa on tiedossa kolme kiillehypoplasiaa tapausta pihakoirilla. Hampaat vaativat jatkuvaa hoitoa ja hampaita on jouduttu myös poistamaan ainakin osalta koirista useita.

4.3.2.2 Sydän- ja verisuonitaudit

Auskultaatiotutkimus on käyttökelpoinen ja yksinkertainen, mutta karkea seulontatesti. Jos rodulla tiedetään esiintyvän tiettyä, sivuääntä aiheuttavaa sydänsairautta, voidaan auskultaatiotutkimusta käyttää rodulla seulontatestinä kyseiselle sairaudelle. Näitä sairauksia ovat muun muassa läppärappeuma (myksomatootinen läppärappeuma, hankittu) sekä synnynnäisistä sydänsairauksista esimerkiksi aortan ja keuhkovaltimon ahtaumat.

Sivuäännet arvioidaan seuraavasti: sivuäänen ajallinen esiintyminen: systolinen, diastolinen tai jatkuva, sekä sivuäänen maksimaalisen intensiteetin paikka: mitraalialue, pulmonaalialue, aortta-alue, trikuspidaalialue tai ei paikallistettavissa.

Sydämen sivuäänen aste ilmoitetaan seuraavasti:

- Aste I - Hyvin pehmeä sivuääni, jolla matala intensiteetti ja kuuluu vain rauhallisessa ympäristössä
- Aste II - Paikallinen pehmeä sivuääni, joka kuitenkin kuuluu välittömästi
- Aste III - Keskitasoinen sivuääni, kuuluu myös laajemmalla alueella, omat sydänäännet kuultavissa
- Aste IV - Voimakas sivuääni, joka kuuluu laajalta alueelta, omat sydänäännet peittyvät, ei liity palpaatiotriiliä
- Aste V - Voimakas sivuääni, johon liittyy palpaatiotriili, ja joka on kuultavissa heti, kun stetoskooppi on lähellä koiran rintakehää
- Aste VI - Voimakas sivuääni, johon liittyy palpaatiotriili, ja joka on kuultavissa jopa, kun stetoskooppi nostetaan rintakehästä irti

Kennelliiton virallisen sydämen auskultaatio eli sydänkuuntelulausunnon on saanut viimeisen kymmenen vuoden aikana 11 pihakoira. Näistä kymmenen on saanut tuloksen 0 (ei sivuääntä) ja yksi tulokset 2 (II). Tiedossa on myös joitakin epäviralliseksi jääneitä sydänkuuntelutuloksia, joissa sivuääni on löytynyt. Auskultaatiotutkimukseen liittyen on huomioitava, ettei tutkimus kerro mikä sydänsairaus on kyseessä, mikäli sivuääni löytyy eikä kerro mitään sairauden vakavuudesta. Siksi lisätutkimukset ovat tarpeen, mikäli sivuääni kuullaan.

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	Yhteensä
2009	0	0	0	0	0
2010	0	0	0	0	0
2011	0	0	0	0	0
2012	0	0	0	0	0
2013	2	2	0	0	2
2014	3	3	0	0	3
2015	5	5	0	0	5
2016	3	3	0	0	3
2017	5	5	0	0	5
2018	4	4	0	0	4
2019	11	10	0	1	11

TAULUKKO 21 VIRALLISET SYDÄNKUUNTELUTULOKSET

Pulmonaalistenoosi

Keuhkovaltimoläpän ahtauma on yleisin pienikokoisilla koirilla tavattava synnynnäinen sydänongelma. Kun sydämen keuhkovaltimoläppä ei toimi kunnolla, joutuu sydämen oikea puolisko työskentelemään huomattavasti normaalia enemmän, jolloin sydänlihas alkaa paksuuntua. Lievät tapaukset voivat pysyä oireettomina läpi elämän, mutta vakavissa tapauksissa oireina on väsymystä, pyörtäilyä ja (vakavuusasteesta riippuen) nesteen kertymistä koiran elimistöön. Keuhkovaltimoläpän ahtauman uskotaan periytyvän polygeenisesti. Suomessa on yksi pihakoira lopetettu 9 viikon iässä pulmonaalistenoosin vuoksi.

Aorttastenoosi

Aorttaläpän ahtaumaa tavataan lähinnä suurikokoisilla roduilla, esimerkkeinä newfoundland, bokseri, saksanpaimenkoira, kultainen noutaja ja rottweiler. Tämän sairauden yhteydessä kuormittuu vasen sydänpuolisko, joten oireet seuraavat vasemmanpuoleisesta hypertrofiasta. Yleensä havaitaan ensin rasituksensiedon alenemista ja heikkoutta, sairauden edetessä sydämen vajaatoiminnan asteelle kerääntyy nestettä keuhkoihin aiheuttaen yskää ja hengitysvaikeuksia. Taudinmääritys varmistetaan jälleen ultraäänitutkimuksella. Korjaavaa hoitoa ei ole. Lääkehoito voi auttaa potilaita tilapäisesti, ennuste pitemmällä tähtäimellä on huono. Suomessa yksi pihakoira on saanut aorttastenoosidiagnoosin.

Dilatoiva kardiomyopatia

Dilatoiva kardiomyopatia on sairaus, jossa sydänlihaksen etenevä rappeuma johtaa sydämen vasemman kammion laajentumiseen ja pumppausvoiman pettämiseen. Sairaus saattaa johtaa sydämen vajaatoimintaan ja koiran ennenaikaiseen menehtymiseen. Monilla roduilla sairaus on todettu perinnölliseksi, tai perinnöllisyyttä epäillään.

DCM ei ole synnynnäinen sairaus. Se ilmenee yleisimmin keski-ikäisillä ja vanhemmilla koirilla, mutta sitä esiintyy myös nuoremmilla koirilla. DCM ilmenee eri roduilla eri tavalla. Tyypillistä kaikilla roduilla kuitenkin on, että muutokset ovat todettavissa 2-3 vuotta ennen oireiden ilmenemistä. Dilatoivassa kardiomyopatiassa ei välttämättä ole kuultavissa sivuääntä, vaan sydänlihaskuutokset todetaan ultraäänitutkimuksella vasemman kammion laajenemisena ja supistumisvireyden laskuna. Joillakin roduilla todetaan sairauteen liittyviä rytmihäiriöitä, joko kammiolisälyöntisyyttä tai eteisvärinää. Rytmihäiriöt todetaan sydänfilmitutkimuksella. Rytmihäiriöt voivat esiintyä ilman ultraäänimuutoksia, niitä ennen, tai yhtäaikaisesti niiden kanssa.

Oireina sydänlihasrappeuman aiheuttamassa vajaatoiminnassa ovat rasituksensietokyvyn alentuminen sekä nesteen kertyminen keuhkoihin, mikä ilmenee yskänä ja hengitysvaikeuksina. Rytmihäiriöistä kammioperäiset rytmihäiriöt voivat olla henkeä uhkaavia, ja saattavat johtaa äkkikuolemaan ilman edeltäviä oireita. (Wiberg, 2016.)

Suomessa on kahden tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran kuolinsyyksi ilmoitettu kardiomyopatia. Perinnöllisen eli primaarisen tautityypin lisäksi koirilla esiintyy myös sekundaarista dilatoivaa kardiomyopatiaa, joka puhkeaa muun sairauden seurauksena kuten esimerkiksi kilpirauhasen vajaatoiminnan yhteydessä. Kummankin tautityypin oireet sekä kliininen kuva vaihtelevat. Dilatoivan kardiomyopatian lisäksi on olemassa myös perinnöllinen rytmihäiriöinen kardiomyopatia (ARVC), jolle ei ole vielä olemassa geenitestiä.

Portosysteeminen shuntti

Portosysteeminen shuntti eli maksashuntti on verisuoniepämuodostuma, joka johtaa verenkierron maksakudoksen ohi. Normaalisti laskimoveri kulkee vatsaontelon sisäelimistä porttilaskimon kautta maksaan. Shunttisuoni yhdistää porttilaskimon verenkierron suoraan maksan ohi systeemiseen verenkiertoon. Näin suolesta imeytyneet ravintoaineet kuormittavat systeemistä verenkiertoa, eivätkä ole maksan käytettävissä. Maksa ei kehity normaalisti. Suomessa on tiedossa kaksi maksashunttitapausta, joissa koira on jouduttu lopettamaan 3-4 kuukauden ikäisenä.

4.3.2.3 Autoimmuunisairaudet

Autoimmuunisairauksille yhteistä on elimistön oman puolustusjärjestelmän hyökkäys sen omia kudoksia vastaan. Koirilla tavataan lukemattomia erilaisia autoimmuunisairauksia. Alla on kerrottu tanskalais-

ruotsalaisella pihakoiralla diagnosoiduista autoimmuunisairauksista. Lisäksi tiedetään koiria, joilla on autoimmuunisairauteen viittaavia oireita, mutta tautia ei ole kliinisesti pystytty diagnosoimaan.

Autoimmuuni hemolyttinen anemia (AIHA) / Immunologinen hemolyttinen anemia (IMHA)

Suomessa on yksi IMHAan sairastunut pihakoira. Sairaudessa immuunijärjestelmä tuhoaa punaisia verisoluja nopeammin kuin uusia valmistuu. Kyseessä on siis punasolujen ennaikaisesta hajoamisesta johtuva anemia, jonka aiheuttaa kehon oma immuunijärjestelmä. Hemolyyysi tarkoittaa punasolujen ennaikaista tuhoutumista, joka voi tapahtua verisuonten ulkopuolella eli ekstravaskulaarisesti pernan, maksan tai luuytimen makrofagien toimesta tai verenkierron intravaskulaarisesti. Tauti voi esiintyä myös sekundäärisenä toisen autoimmuunisairauden yhteydessä. Oireet vaihtelevat suuresti vahvuudeltaan, veren punasolujen määrästä ja koiran yleiskunnosta riippuen, lievistä kuolemaan johtavaksi. Kuolema on yleensä väistämätön, jos punasolujen tuhoutuminen on laajaa ja nopeata tai ongelma liittyy maksasairauteen. Tosin kuolema voi johtua myös sekundäärisistä komplikaatioista. Näitä komplikaatioita ovat esimerkiksi: tuhoutumassa oleva punasolu voi vapauttaa verenkiertoon hyytymistekijöitä, jotka aiheuttavat veritukoksia keuhkoissa tai sydämessä. Lisäksi punasolujen tuhoutumisesta johtuvat jäänteet voivat aiheuttaa munuaisongelmia. Näkyvät oireet ovat useimmiten kuume, masennus, väsymys, yleinen heikkous, verinen virtsa, suurentunut haima, ääreishermeuropatia. Hoitona annetaan kortisonia tai immuno-suppressiivisia lääkkeitä. Valtaosa koirista vastaa lääkitykseen hyvin ja voi elää normaalin elämän. Idiopaattinen IMHA on todennäköisesti perinnöllinen, mutta tarkkaa tietoa perinnöllisyydestä ei ole. Koska IMHA:a esiintyy enemmän tietyillä roduilla ja tietyissä suvuissa, ei IMHA:an sairastunutta koiraa saa käyttää jalostukseen.

White-Shaker-syndrooma eli kortikosteroidiresponsiivinen tärinä -syndrooma

Tautia esiintyy Suomessa yleisesti villakoirilla ja bichon friséillä. Nimestään huolimatta tautia voi esiintyä minkä värisillä koirilla tahansa. Tautia pidetään autoimmuunisairautena eli elimistön omat parantajasolut hyökkäävät pikkuaivojen tervettä kudosta vastaan ja aiheuttavat tulehduksen. Pikkuaivotulehdus on siinä mielessä harmiton sairaus, että vakavannäköisistä oireista huolimatta sairaus ei aiheuta muutoksia koiran persoonallisuuteen eikä jätä pysyviä jälkiä aivoihin. Tautia hoidetaan kortisonivalmisteella sekä bentsodiatsepiinivalmisteella. Tauti diagnosoidaan yleensä sulkemalla pois muut mahdolliset syyt, jotka voisivat aiheuttaa koiran oireet. Koirat tärisevät ja tärinä yleensä lisääntyy koiran innostuessa tai kiihtyessä. Muita mahdollisia oireita ovat mm. uhkausvasteen puuttuminen silmistä, hypertermia eli liikkeiden ylihajautuvuus tai pään vino asento. Kaikilla koirilla ei kaikkia oireita välttämättä kuitenkaan ole. Suomessa on diagnosoitu yksi whiteshaker-tapaus.

Moniniveltulehdus

Koiran immunologinen moniniveltulehdus on hyvin paljon samankaltainen tauti kuin ihmisten nivelreuma, ja oireet ja taudin eteneminen voivat olla hyvin yksilöllisiä. Yleisimmin oireilevat ranteet ja pikkunivelet, ja ranteiden taipumista tai jäykkyyttä ja niiden aristamista ja paksuuntumista voi jonkin verran käyttää oireiden seurannassakin. Koska nivelet kipeytyvät vähän sieltä ja täältä, selvää ontumaa ei yleensä ole, mutta koira on kauttaaltaan kipeä ja huonotuulinen. Suomessa on diagnosoitu kaksi moniniveltulehdusta sairastavaa pihakoira.

Myopatia

Myopatia on perinnöllinen, rappeuttava lihassairaus, jossa lihaksissa ilmenee rakenteellisia muutoksia. Taudin oireita ovat koiran liikkumishaluttomuus sekä erilaiset kipuoireet. Myopatiat voivat olla eri lihaksiin ja hermoihin vaikuttavia sairauksia, ja yleistyneenä tätä kutsutaan polymyopatiaksi. Polymyopatia voi olla hankalaa diagnosoida, koska sen oireet voivat viitata myös yksittäisiin myopatioihin sekä moniin mm. neurologisiin sairauksiin. Polymyopatian oireita ovat liikunnan jälkeinen kivuliaisuus, liikkumishaluttomuus, yleistynyt heikkous, lihasten reagointikyvyn heikentyminen sekä kömpelö kävely. Oireet voivat vaihdella paljonkin eri koirilla. Sarautta esiintyy sukupuolesta riippumatta sekä uroksilla että nartuilla.

Tauti voidaan diagnosoida lihasbiopsianäytteistä. Perinnöllisestä myopatiasairaudesta kärsivä koira saa usein melko huonon selviytymisennusteen, ja lopulta joudutaan yleensä lopettamaan sairauden takia. Sairautta voidaan yrittää hoitaa kortisonilääkityksellä, ja joillekin tämä voi toimia oireiden vähentämiseen.

Suomessa on tiedossa kolme myopatiatapausta, joista yksi on kuollut sairauteen. Kaikki kolme koiraa ovat läheistä sukua keskenään.

Myopatian lisäksi pihakoirissa on tiedossa muutama tapaus myosiitista (mastikatorinen myosiitti ja polymyosiitti), joka on tulehduksellinen, ei-periytyvä lihassairaus. Myosiitti on ainakin osassa tapauksista parannettavissa kokonaan lääkityksellä.

Addisonin tauti

Lisämunuaisen kuorikerros tuottaa elimistön omia kortikosteroideja. Mineralokortikoideja tarvitaan mm. elektrolyyttitasapainoon, glukokortikoideja erityisesti stressitilanteissa. Lisämunuaiskuoren tuhoutuminen tai toimimattomuus aiheuttaa vajaatoiminnan oireita eli Addisonin taudin. Taudin syy on useimmiten tuntematon: syynä voi olla autoimmuunitauti, infarkti tai amyloidoosi, se voi tulla Cushingin-taudin hoidossa käytetyn mitotaani-lääkityksen seurauksena, tai syynä voi olla aivolisäkkeen tuottaman ACTH hormoni puute. Joskus pitkäaikaisen kortisonilääkityksen lopettamisen jälkeen koiran lisämunuaiskuori ei enää toimikaan. Tautia todetaan nuorilla ja keski-ikäisillä (2-4 vuotiailla) koirilla, nartuilla uroksia enemmän. Aluksi oireita voi esiintyä vain stressitilanteissa (trauma, infektio, leikkaus), ja koiran vointi on välillä parempi. Yleisiä oireita ovat oksentelu, ripuli, ruokahaluttomuus, vatsakipu ja painon menetys. Koira on väsynyt ja haluton. Tärinää, lihasheikkoutta ja lihaskipuja voi esiintyä. Joskus tauti voi puhjeta kriisiksi: verenpaine laskee, koira on heikko, jopa tajuton, alilämpöinen ja kuivunut. Tauti voidaan todeta verinäytteistä, sillä usein tautiin liittyy kohonneet munuaisarvot. Perusverinäytteet voivat olla myös normaalirajoissa. Hoitona on puuttuvan kortikosteroidituotannon korvaava lääkitys. Suomessa on tiedossa ainakin kaksi Addisonin tautiin sairastunutta pihakoiraa.

Cushingin tauti

Cushingin tauti eli lisämunuaisen kuorikerroksen liikatoiminta koiralla on kohtalaisen yleinen sairaus. Häiriö, eli esimerkiksi kasvain, voi olla joko aivolisäkkeessä (85–90 % tapauksissa), joka valvoo ja säätelee lisämunuaisen toimintaa tai itse lisämunuaisen kuorikerroksessa saattaa olla muutos (10 – 15 % tapauksista). Oireet vaihtelevat suuresti riippuen kortisolin liikaerityksen määrästä ja häiriötilan kestosta. Usein omistajien ensimmäiseksi huomaamana oireena on huomattavasti lisääntynyt juominen ja virtsaaminen, usein yli 100 ml/kg/vrk. Koiran aggressiivinen käytös voi olla myös yksi taudin oireista. Cushingin tautia havaitaan keskimääräistä useammin keski-ikäisillä narttukoirilla. Ongelmia syntyy lisää, jos Cushingin taudin yhteydessä kehittyy myös diabetes eli sokeritauti. Hoitovaste on aina silloin heikompi, ja koiran tasapainoon saattaminen vaatii hyvää yhteistyötä sekä luottamusta omistajan, koiran ja eläinlääkärin välillä. Hoitotarve ja lääkitys on elinikäinen. Tapauskohtainen kontrollitutkimusten tarve vaihtelee, mutta jatkuu sekin koiran koko elämän ajan. Hyvän hoitovasteen tapauksissa potilaan elinaikaennuste on useitakin vuosia. Suomessa pihakoirilla on diagnosoitu seitsemän tautitapausta.

4.3.2.4 Epilepsia

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö. Se on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee, ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä.

Epilepsiatapauksia on tiedossa noin kymmenen, ja näistä ainakin viisi on lopetettu sairauden vuoksi. Epilepsiadiagnoosit on tehty nuorilla koirilla, eikä kohtauksen aiheuttajaksi ole löytynyt selkeää syytä. Epileptikkaa ei pidä käyttää jalostukseen, ja epilepsian esiintyminen koiran sukulaisissa on syytä ottaa huomioon mahdollista koiran jalostuskäyttöä arvioidessa.

4.3.2.5. Munuaisten, maksan, virtsateiden ja lisääntymiselinten sairaudet

Fanconin syndrooma

Fanconin syndrooma on oireyhtymä, jossa tiettyjen ravintoaineiden (esim. glukoosin, aminohappojen ja vitamiinien) takaisinimeytyminen munuaisessa on heikentynyt. Fanconin syndroomaa tavataan tavallisesti basenjeilla, joille on sairaudelle kehitetty geenitesti. Fanconin syndrooma voi olla myös hankittu. Tauti johtaa hoitamattomana siihen, että koiran sisäelimet pettävät ja yleiskunto heikkenee. Suomessa on tiedossa yksi fanconin syndrooma -tapaus tanskalais-ruotsalaisella pihakoiralla.

Hyperurikosuria

Hyperurikosuria eli HUU on potentiaalisesti kivulias munuaistauti. Se aiheuttaa urean kertymistä vereen ja virtsakivien muodostusta. Tauti periytyy autosomaalisesti resessiivisesti, ja se on löydetty usealta eri rodulta. Lähes kaikki dalmatialaiset ovat geneettisesti alttiita tälle tautitilalle. Geenitestauksella on pihakoirista löydetty useita taudin kantajia, mutta näillä koirilla ei jalostustoimikunnan tietojen mukaan ole ollut kliinisiä oireita.

Virtsakiteet ja -kivet

Virtsan kautta elimistöstä poistuu haitallisia tai elimistölle ylimääräisiä aineita, kuten kuona-aineita ja mineraaleja. Elimistössä veri kiertää jatkuvasti munuaisten läpi ja munuaiset suodattavat verestä poistettavat aineet virtsaan. Virtsa kulkeutuu munuaisista virtsanjohtimia pitkin virtsarakkoon, josta se lopulta eritetään virtsaputkea pitkin pois elimistöstä. Virtsasta noin 95 % on vettä, 2,5 % virtsa-ainetta eli ureaa ja loput mineraaleja ja happoja.

Virtsakiteitä alkaa muodostua, kun virtsa muuttuu virtsakiteitä muodostavien mineraalien suhteen ylikylläiseksi. Ylikylläisessä virtsassa mineraalit alkavat kerääntyä yhteen muodostaen ensin virtsakiteitä. Jos kidemuodostus pääsee jatkumaan, kerääntyvät kiteet yhteen muodostaen virtsakiviä. Virtsakiviä voi muodostua munuasiin tai virtsarakkoon, suurin osa kivistä muodostuu virtsarakossa. Kun kivet lähtevät liikkeelle, voivat ne tukkia virtsaputken. Virtsakiteitä ja -kiviä on erilaisia ja siten niille altistavat myös erilaiset tekijät. Esimerkiksi virtsan pH:n muutos liian happamaksi tai emäksiseksi, liian suuri jonkin mineraalin saanti ruokavaliossa ja virtsatietulehdus voivat altistaa virtsakiteiden muodostumiselle. Virtsakiteiden ja -kivien muodostumiselle voi olla myös perinnöllinen alttius.

Virtsakiteet voivat aiheuttaa epämukavuutta ja kipua virtsatessa, joka voi näkyä pienien pissojen tiheänä virtsaamisena tai virtsaamisen välttelyä. Virtsaaminen voi olla vaikeutunut ja erityisesti uroskoirilla voidaan huomata virtsasuihkun heikentyvän. Juominen ja pissaaminen voivat lisääntyä. Virtsassa voi olla nähtävissä myös punertava väri veren seurauksena. Virtsan pidättäminen voi vaikeutua, mikä voi ilmetä virtsaamisena sisälle. Myös vulvan tai peniksen alueen nuoleminen on tavallinen oire. Jos virtsakiteet muodostavat virtsakiviä, voi seurauksena olla virtsaputken tukos. Tällöin virtsaaminen estyy. Usein eläimet yrittävät tällöin virtsata tuloksetta. Jos tilanne pitkittyy, voi seurauksena olla syömättömyys, oksentelu ja heikkous. Pahimmillaan tilanne voi johtaa sydämen sykkeen ja hengitystiheyden muuttumiseen, kuivumiseen, alilämpöisyyteen ja tajuttomuuteen sekä lopulta virtsarakon repeämiseen.

Struviittivirtsakiteet ja -kivet

Struviittikiteet ja -kivet ovat sekä koirilla yleisimpiä kide- ja kivityyppejä. Struviittivirtsakiteet ovat magnesiumammoniumfosfaatteja eli ne koostuvat magnesiumista, ammoniumista ja fosfaatista. Virtsatietulehdus altistaa struviittikiteiden syntymiselle. Jos kiteitä syntyy lyhyessä ajassa paljon, alkavat ne kerääntyä virtsakiviksi. Struviittikiteitä voi esiintyä myös ilman tulehdusta, emäksinen virtsa altistaa kiteiden muodostumiselle. Koirilla struviittikiteet ovat yleisempiä nartuilla kuin uroksilla.

Kalsiumoksalaattikiteet ja -kivet

Kalsiumoksalaatit ovat struviittien ohella koirien yleisimpiä virtsakiteitä. Kalsiumoksalaattien esiintyminen on viime vuosina lisääntynyt. Kalsiumoksalaatit eivät ole liukenevia, joten jos rakkoon on ehtinyt muodostua kiviä, on leikkaushoito yleensä ainoa hoitovaihtoehto.

Kalsiumoksalaatteja esiintyy uroksilla useammin kuin nartuilla ja kääpiökoirilla useammin kuin suurilla roduilla.

Kystiinikivet

Kystiinikivet ovat harvinainen virtsakivityyppi, joiden muodostumiselle on perinnöllinen alttius. Kystiinikiviä tavataan eräillä roduilla huomattavasti muita rotuja yleisemmin. Kystiinikiviä muodostuu munuaisten epänormaalien reabsorption seurauksena, kun virtsaan erittyy runsaasti kysteiiniä. (Lahti, Viitanen & Spillmann, 2018) Kystinuriaan on kehitteillä DNA-testi (mydogdna), ja tähän tutkimukseen on lähetetty myös suomalaisten kystiinikivistä kärsivien pihakoirien näytteitä.

Virtsakiteiden ja -kivien hoito riippuu niiden laadusta. Struviittivirtsakiteet ja -kivet ovat liuotettavissa ruokavaliolla. Ruokavalio on suunniteltu siten, että virtsan pH pysyy optimaalisena, kiteytyvien kivennäisaineiden määrä matalana eikä ruokavalio siten altista enää virtsakiteiden muodostumiselle. Myös kystiinikiteiden ja -kivien sekä ammoniumuraattikivien liuottaminen on mahdollista ruokavaliolla, johon yhdistetään myös lääkehoito. Muiden virtsakivien liuottaminen ruokavaliolla ei onnistu, mutta niiden muodostumista voidaan ennaltaehkäistä sopivalla ruokavaliolla. Jos eläimelle on muodostunut sellaisia virtsakiviä, joita ei voida liuottaa ruokavaliolla, täytyy virtsakivet poistaa rakosta leikkauksella. (Reilin, 2015.)

Pihakoirilla on todettu useita tapauksia virtsakiteitä ja -kiviä viime vuosina. Perinnöllisiä kystiinikiviä on todettu ainakin viidellä ja struviittikiteitä ainakin kahdella pihakoiralla. Struviittikiteet on saatu hoidettua ruokavaliolla, kystiinikiviä on jouduttu leikkaamaan useammalta koiralta. Lisäksi on useita koiria, joiden virtsakivien tyyppi on jäänyt selvittämättä, tai tyyppi ei ole jalostustoimikunnan tiedossa. Ainakin yksi pihakoira on kuollut virtsakivien aiheuttaman rakon kuolioitumisen takia. Myös Ruotsista on tiedossa useampia kystinuriatapauksia. Rodun kystinuriatilanteen selvittämiseksi olisi tärkeää, että kivien tyyppi tutkitaan ja että omistajat ilmoittaisivat tuloksen myös jalostustoimikunnan tietoon. Kystinuriasta kärsivää koira ei suositella käytettäväksi jalostukseen sairauden perinnöllisyyden takia.

4.3.2.6 Allergia, iho-ongelmat ja korvatulehdukset

Pihakoirilla on diagnosoitu useita allergiatapauksia tai allergisia reaktioita. Allerginen reaktio on elimistön yliherkkyysoire. Usein allergiat esiintyvät atopiana eli ihon punoituksena ja kutinana erityisesti taapeissa, kainaloissa, vatsassa, varpaiden välissä ja hännänjuuressa. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atoopikon iho-oireista. Allergiseen reagointiin voi myös liittyä suolisto- sekä silmäoireita. Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopidiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri- ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito tai lääkehoito. Allergiatestit eivät kuitenkaan koirilla useinkaan anna kuin suuntaa antavia tuloksia.

Allergia ja atopia on elinikäinen vaiva, eikä näitä voida parantaa, vaan ainoastaan hoitaa oireita ja siten helpottaa koiran oloa.

On nähtävissä, että allergiaoireista kärsivän koiran jälkeläisillä esiintyy allergiaoireita merkittävästi enemmän useassa polvessa. Lisäksi allergisia koiria on todettu olevan samoissa pentueissa monesti useita. Tällä perusteella allergioiden ja atopian voidaan olettaa periytyvän jopa useammassa sukupolvessa. Kutisevan, tai toistuvista tulehduksista ja muista allergiaan viittaavista oireista kärsivän koiran oireiden syyt tulee selvittää ennen jalostuskäyttöä, jotta allergioiden ja atopian yleistyminen rodussa saadaan pysähtymään. Koska allergiataipumista pidetään periytyvänä, allergista tai atoopista yksilöä ei saa käyttää jalostukseen.

Vuonna 2019 toteutetun terveystutkimuksen perusteella 9% kyselyyn vastanneista ilmoittaa, että omalla koiralla on todettu allergia/atopia. Norjan pihakoirapopulaatio on kooltaan samaa kokoluokkaa kuin Suomessa ja

siellä vuonna 2017 tehdyssä terveystarkastuksessa allergisten määrä lähes samansuuruisella otoksella oli vain noin 2 %. Ero lukujen välillä on merkittävä.

Lähes kaikilla oireina ovat kutina, ihottuma ja tulehdukset iholla, korvissa ja/tai silmissä. Koirien oireet ovat alkaneet tai ne on havaittu lähes kaikilla jo pentuikässä, mutta pääasiassa 1-2 vuoden ikään mennessä. Vastauksissa nousee kuitenkin esiin muutama tapaus, jossa oireet on havaittu vasta myöhemmällä iällä. Allergisista koirista 36 tarvitsee oireisiin lääkitystä joko satunnaisesti tai säännöllisesti.

Onko todettua allergiaa	Lukumäärä
<i>kyllä</i>	56
<i>ei</i>	575

TAULUKKO 22 TERVEYSKYSELY 2019: TODETUT ALLERGIAT

Allergiaoireet	Lukumäärä
<i>kutina</i>	40
<i>tulehdukset (iho/korvat/silmät)</i>	25
<i>ihottuma</i>	24
<i>vatsaoireet</i>	11
<i>karvanlähtö silmien ympäriltä</i>	1

TAULUKKO 23 TERVEYSKYSELY 2019: ALLERGIAOIREET

Vaikka vain 56 koiraa on ilmoitettu olevan allergisia, niin silti viidenneksellä (19,4%) koirista havaitaan joko satunnaista tai jatkuvaa kutinaa. Lisäksi 10 % koirista on satunnaisia toistuvia tulehduksia. Tavallisimmin tulehtuvat iho tai korvat. Noin 5 % koirista omistaja ilmoitti, ettei iho-ongelmien tai tulehduksien yhteyttä mahdolliseen allergiaan ole tutkittu.

Iho-ongelmat ja tulehdukset

Pihakoirilla esiintyy jonkin verran iho-ongelmia. Usein vähäiset iho-ongelmat liittyvät koiran pentu- ja nuoruusaikaan ja häviävät iän myötä. Satunnaisia kutinoita ja tassujen nuolemisia esiintyy. Jatkuvia tai satunnaisia iho-ongelmia on vuonna 2019 tehdyn terveystarkastuksen perusteella jopa viidenneksellä suomalaisista pihakoirista. Toistuvien iho-oireiden syyt tulee selvittää ennen jalostuskäyttöä.

Terveystarkastuksen 2019 perusteella toistuvia tulehduksia reilulla 10 %:lla koirista, ja yleisimmin tulehtuvat iho ja korvat. Nämä ovat myös atopialle tyypillisiä oireita. Osalla koirista korvatulehduksia esiintyy vain pentuajana, ja oireilu loppuu koiran aikuistuuessa. Usein oireilun syynä on hiivan aiheuttama tulehdus, mutta myös bakteerit voivat aiheuttaa tulehdusta. Ahtaat korvakäytävät, allergia tai atopia voivat aiheuttaa korvatulehdusta, ja toistuvat korvatulehdukset ovatkin tavallisimpia atoopikon iho-oireita. Toistuvista tulehduksista kärsivän koiran oireiden syyt tulee selvittää ennen jalostuskäyttöä.

Demodikoosi eli sikaripunkki

Suomessa on todettu yksittäisiä tapauksia. Sikaripunkki on pieni ulkoloinen, joka elää koiran karvatupessa. Leviäminen tapahtuu emolta pennulle ensimmäisten elinvuorokausien aikana, myöhemmin tauti ei tartu. Pieniä määriä sikaripunkteja voi esiintyä myös terveellä oireettomalla koiralla. Sikaripunkki aiheuttaa iho-oireita, jotka ovat karvanlähtö, punoitus, hilseily, ihon tummuminen, tulehtuminen, kutina jne. Paikallisen demodikoosin oireita ovat pienet ihomuutokset yleensä pään ja raajojen alueella. Se esiintyy yleisemmin alle vuoden ikäisillä koirilla, ja paranee itsestään 1–2 kuukauden kuluessa. Sikaripunkkia voi esiintyä myös korvatulehduksen aiheuttajana. Pentuajan paikallinen demodikoosi voi levitä yleistyneeksi, jolloin esiintyy laajalle levinneitä ihottuma-alueita ja yleisoireita (väsymys, kuumeilu, ruokahaluttomuus, imusolmukkeiden suurentuminen). Demodikoosia sairastavaa narttua ei saa käyttää jalostukseen, eikä yleistynyttä demodikoosia sairastavaa urosta.

4.3.2.7 Kasvaimet

Histiosytooma

Histiosytoomakasvaimen aiheuttaa ihosolujen epänormaali kasvu. Se on muodoltaan pyöreä ja selkeärajainen, ja siksi siitä käytetään myös nimeä ihon pyörösolukasvain. Histiosyytti tarkoittaa kudostensyöjäsolua. Histiosytoomakasvain voi tulla minkä ikäiselle koiralle tahansa. Tavallisimmin niitä kuitenkin tulee alle kolmevuotiaille koirille. Sukupuolella ei ole väliä. Nuorella koiralla histiosytoomakasvain löytyy yleisimmin koiran päästä, kaulasta tai korvalehdistä, mutta ne voivat ilmestyä mihin tahansa muuhunkin kehon osaan. Iäkkäämmillä koirilla ne ilmestyvät pään lisäksi melko yleisesti myös tassuihin. Tyypillistä histiosytoomakasvaimille on, että ne kasvavat nopeasti. Ne ovat muodoltaan pieniä, pyöreitä ja karvattomia. Toisinaan ne saattavat tulehtua ja märkiä, mutta yleensä ne ovat kivuttomia. Pääasiassa ne ilmestyvät yksitellen, mutta joissain tapauksissa saattaa ilmetä useampikin kasvain samaan aikaan. Kasvaimen voidaan antaa elää oma elämänsä loppuun asti tai ne voidaan poistaa kirurgisesti, jos ne ovat sellaisessa paikassa, että ne haittaavat koiraa. Tulehtunutta ja märkivää ihokasvainta voidaan hoitaa antibiootein. Histiosytoomat eivät yleensä uusiudu siihen kohtaan mistä ne on poistettu kirurgisesti, mutta muualle niitä voi tulla. Suomessa on tiedossa muutamia tapauksia.

Nisäkasvaimet

Koiran nisäkasvaimet (maitorauhaskasvain) ovat tavallisimpia koiran kasvaimia. Nisäkasvaimia esiintyy yleisimmin vanhoilla leikkaamattomilla nartuilla. Alle 5-vuotiailla koirilla nisäkasvaimet ovat harvinaisia ja lähes aina hyvänlaatuisia. Koirien nisäkasvaimista noin puolet on hyvälaatuisia ja puolet pahalaatuisia. Hormonaaliset tekijät ovat suurin riski koiran nisäkasvainten kehittymiselle. Nartun sterilointi nuorena, mieluiten ennen ensimmäistä kiimaa, on tehokkain tapa ehkäistä nisäkasvaimia. Nisäkasvain on useimmiten kahdessa takimmaisessa nisässä. Alkuvaiheessa kasvain on selkeärajainen pyöreä patti. Kehittyessään kasvain tuntuu kiinteältä muhkuralta tai useasta muhkurasta muodostuneelta rykelmältä. Useimmissa tapauksissa kasvaimia on enemmän kuin yksi. Koiran yleiskunto laskee yleensä vasta, kun kasvain on lähettänyt etäpesäkkeitä, joten koiran olemuksesta ei voi päätellä sen sairastumista. Pahanlaatuinen koiran nisäkasvain lähettää etäpesäkkeitä läheisiin imusolmukkeisiin tai keuhkoihin. Myös maksasta, munuaisista, munasarjoista ja luustosta voidaan löytää etäpesäkkeitä.

Koiran nisäkasvain tai -kasvaimet poistetaan yksinkertaisella leikkauksella. Ne maitorauhaset poistetaan, joihin kasvain on levinnyt. Tarpeen mukaan poistetaan myös niiden viereiset imusolmukkeet, etenkin pinnallinen nivusimusolmuke. Koiran maitorauhaset ja niihin liittyvät imusolmukkeet sijaitsevat ihonalaisesti, joten leikkauksesta toipuminen on yleensä nopeaa. Nisäkasvaimia tavataan myös pihakoirilla, Suomessa on tiedossa joitakin tapauksia. Tiedossa on koiria, joilla maitorauhaskasvain on ollut vakavinta luokkaa ja koira on jouduttu lopettamaan kasvaimen takia.

Mastsolukasvaimet

Mastsolukasvain on koiran yleisin ihokasvain ja toiseksi yleisin koirilla tavattavista pahanlaatuisista kasvaimista. Se saa alkunsa elimistön mast- eli syöttösoluista. Valtaosa mastsolukasvaimista sijaitsee ihossa, mutta niitä voi esiintyä myös muualla elimistössä. Ihon mastsolukasvainten ulkonäkö vaihtelee huomattavasti ja saattaa muistuttaa mitä tahansa ihomuutosta. Mastsolukasvainta ei siksi koskaan voida diagnosoida pelkän ulkonäön perusteella. Sen sijaan kasvaimesta otetun ohutneulanäytteen avulla mastsolukasvain on helppo tunnistaa soluliman rakkuloidensa ansiosta. Mastsolukasvainten biologinen käyttäytyminen vaihtelee suuresti ja tärkein ennusteeseen vaikuttava tekijä on mastsolukasvaimen histologinen luokka. Mastsolukasvaimet jaetaan histologisessa luokituksessa hyvin, kohtalaisesti ja huonosti erilaistuneisiin. Hyvin erilaistuneiden kasvainten riski lähettää etäpesäkkeitä on noin 10 % ja kohtalaisesti erilaistuneiden riski lähettää etäpesäkkeitä vaihtelee matalasta kohtalaiseen. Huonosti erilaistuneet mastsolukasvaimet ovat biologisesti aggressiivisia ja lähettävät usein etäpesäkkeitä. Suurin osa mastsolukasvaimista lähettää etäpesäkkeitä ensin paikallisiin imusolmukkeisiin ja sieltä edelleen maksaan ja pernaan.

Mastsolukasvainten ensisijainen hoito on kirurginen poisto laajoin marginaalein. Hyvin erilaistuneiden mastsolukasvainten osalta ennuste onnistuneen kirurgisen poiston jälkeen on erinomainen. Kohtalaisesti erilaistuneista kasvaimista 5 – 20 % uusiutuu tai leviää onnistuneen kirurgisen poiston jälkeen. Huonosti

erilaistuneiden mastsolukasvainten hoidossa pelkällä kirurgialla saavutetaan keskimäärin vain noin kymmenen kuukauden elinaika leikkauksen jälkeen. (Yli-Rantala, 2010.)

Suomessa on tiedossa ainakin kolme mastsolusyöpätapausta pihakoirilla, ja näistä yksi on jouduttu lopettamaan kasvaimen takia.

4.3.2.8 Muut

Gingiviitti ja parodontiitti

Gingiviitti eli ientulehdus ja parodontiitti eli hampaan kiinnityskudoksen tulehdus ovat yksiä yleisimmistä koirien sairauksista, erityisesti pienikokoisilla koirilla. Plakki on hampaan pinnalle kertyvä biofilmi, joka sisältää bakteereita ja niiden tuotteita, sylkeä, ruoan jäämiä, valko- ja epiteelisoluja. Gingiviitti on reversiibeli sairaus, kun taas parodontiittimuutokset ovat irreversiibeileitä. Gingiviitti ilmenee ikenen punoituksena, turvotuksena, verenvuotona ja pahanhajuisena hengityksenä. Gingiviitti paranee, kun plakki poistetaan. Ikenen hyperplasia voi myös johtua plakin aiheuttamasta inflammaatiosta tai se voi olla perinnöllistä, idiopaattista tai lääkityksestä johtuvaa (hydantoiini, syklosporiini).

Parodontiitti johtuu yksilön vasteesta plakkiin eli kaikki eläimet eivät sairastu parodontiittiin. Usein mielletään, että parodontiitti liittyy hammaskiveen, mutta näin ei välttämättä ole. On paljon potilaita, joilla ei ole hammaskiveä nimeksikään mutta silti pitkälle edennyt parodontiitti, ja toisinpäin. Parodontiitin diagnoosi perustuu siis anestesiassa tehtävään hammastarkastukseen. Parodontiitissa parodontaaliligamentti vaurioituu, ientaskut syvenevät, ikenet vetäytyvät, hampaat alkavat heilua ja luuta katoaa joko horisontaalisesti tai vertikaalisesti tai sekä että. Hengitys haisee pahalta. Vakavimmat paikallisetkomplikaatiot ovat patologiset leukaluun murtumat, krooniset oronasaalifistelit ja osteomyeliitti.

Vuoden 2019 terveystutkimukseen vastanneista 91 pihakoiralta oli jouduttu poistamaan pysyviä hampaita, ja näistä 31 parodontiitin takia. Lisäksi 11 ilmoitti hampaiden poiston syyksi muun tulehduksen kuin parodontiitin.

Haimatulehdukset

Koiran haimatulehdus eli pankreatiitti on epämääräisten oireiden takia usein alidiagnosoitu sairaus. Haimatulehduksessa haiman omat ruoansulatusentsyymit aktivoituvat virheellisesti jo haimassa aiheuttaen haiman sisällä kudostuhoa.

Haimatulehduksista on kahta muotoa, akuuttia ja kroonista. Akuutti haimatulehdus paranee, kun tulehduksen aiheuttaja poistuu. Tästä poiketen kroonisessa haimatulehduksessa haima on vaurioitunut eikä palaakaan täysin ennalleen. Molemmat muodot voivat olla taudinkuvaltaan lieviä tai vakavia, jopa kuolemaan johtavia.

Haimatulehduksen laukaisevia syitä voivat olla jotkin lääkkeet, muut sairaudet, liian rasvainen ruokavalio ja ohutsuolen sisällön kulkeutuminen haimatiehyitä pitkin haimaan. Joillakin roduilla haimatulehdus on muita todennäköisempi, ja siksi siinä on mahdollisesti perinnöllisiä riskitekijöitä.

Haimatulehduksen oireet vaihtelevat tulehduksen vakavuuden mukaan. Lievässä tapauksessa on jopa mahdollista, että haimatulehdus ei oireile näkyvästi. Yleisesti raportoituja oireita ovat syömättömyys, oksentelu, vatsakivut, ripuli, nestehukka, yleinen huonokuntoisuus ja passiivisuus. Suomessa pihakoirilla on tiedossa noin kymmenen haimatulehduksitapausta. Ainakin yhdessä tapauksessa koira on jouduttu lopettamaan kroonisen sairauden takia.

Kivesvika

Koirilla kivekset laskeutuvat niiden synnyinsijoiltaan vatsaontelon takaseinämän vierestä nivuskanavan kautta kivespusseihin syntymän jälkeen. Normaalisti kivesten tulisi olla lopullisilla paikoillaan hyvissä ajoin ennen pennun luovutusikää. Koirilla kivesviasta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä piilokiveksisyyttä, jolloin toinen tai molemmat kivekset ovat jääneet laskeutumatta kivespusseihin. Jonkinasteisena kiveksen laskeutumishäiriönä voidaan pitää myös huomattavan myöhään laskeutunutta kivestä. Pihakoirissa esiintyy vain vähän kivesvikaa, vuonna 2019 tehdyn terveystutkimuksen perusteella noin 8 % uroksista. Perimällä epäillään olevan vaikutusta kivesvian syntyyn, joskin periytymismekanismiin ei edelleenkään ole saatu varmuutta.

Napatyrä

Napatyrä johtuu navan seudun vatsan seinämän puutteellisesta sulkeutumisesta. Napatyrä huomataan muutaman viikon ikäisellä pennulla pehmeänä 'pattina' navan kohdalla. Useimmiten napatyrä sisältää vain kuroutunutta rasvapitoista vatsakalvoa. Napatyrä voi olla myös suurempi, ja siinä voi olla suolen osia. Napatyrää pidetään synnynnäisenä perinnöllisenä vikana ja useimmiten napatyrä on todettavissa jo luovutusiässä. Napatyrää esiintyy pihakoiralla jonkin verran. Yksilöä, jolla on napatyrä, ei tulisi käyttää jalostukseen.

Anaalirauhasongelmat

Vuosina 2011–2014 terveystutkimukseen vastanneista tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran omistajista 15 % ilmoitti koiransa kärsivän jossain määrin anaalirauhasongelmista ja käyttävänsä koiraansa näiden vaivojen vuoksi eläinlääkärissä vähintään kerran vuodessa. Vuoden 2019 terveystutkimukseen vastanneista 5,5 % ilmoitti koiransa kärsivän toistuvista anaalirauhasongelmista.

Koiran anaalirauhaset sijaitsevat noin klo 5 ja 7 kohdilla peräaukon ympärillä ja erittävät anaalirauhaseritettä. Anaalirauhaset eivät aina tyhjene toivotusti eläimen ulostaessa. Joskus liian pehmeä uloste ei riitä aiheuttamaan riittävästi painetta rauhasiin niin, että ne tyhjentäisivät. Eritteen koostumus voi myös muuttua paksummaksi, jolloin anaalirauhastiehyet tukkeutuvat helposti. Anaalirauhasien täyttyminen ja tiehyiden tukkeutuminen saattaa aiheuttaa tulehduksen ja takapään alueen kipua koiralle.

Anaalirauhasien tulehtuminen on yleisempää pienikokoisilla koirilla. Anaalirauhasien täyttymistä tai tulehdusta voi epäillä, jos koira oireilee haistelemalla peräaukon aluetta normaalia enemmän, pyrkii hankaamaan takapäätänsä maata tai mattoja vasten tai kipuilee ulostaessaan. Jos koira vetää takapuoltaan maata vasten, iho peräaukon ympärillä on rikkoutunut, punoittaa, turvonnut tai kuumottaa, on kyseessä todennäköisesti tulehdus, ja koira on syytä viedä eläinlääkäriin. Ensiapuna voi peräaukon aluetta suihkutella haalealla vedellä muutamana päivänä. Tulehtuneita anaalirauhasia ei saa yrittää tyhjentää kotona, koska anaalirauhasien saattaa revetä ja tällöin tulehduserite tyhjenee ympäröivään kudokseen ja saattaa aiheuttaa vakavan tulehduksen kudoksessa. Olisi myös hyvä, että eläin ei pääsisi hankaamaan tai nuolemaan tulehdusalueita.

Hoitona eläinlääkäri tyhjentää rauhaset ja saattaa määrätä tarvittaessa antibioottia ja kipulääkettä. Usein anaalirauhaset joudutaan huuhtelemaan rauhoituksessa. Jos koiran anaalirauhaset vaivaavat toistuvasti, on ne mahdollista poistaa leikkaamalla.

Koiran ulosteen tulisi olla riittävän kovaa ja kiinteää, jotta anaalirauhaset tyhjentäisivät kunnolla. Tähän voidaan vaikuttaa ruokavaliolla. Ruuansulatus ei toimi optimaalisesti, mikäli uloste on jatkuvasti löysää. Yleisimmät syyt löysiin ulosteisiin ovat sopimaton ruoka, riittämätön kuitujen määrä ja stressi. Tarkkailemalla oman lemmikin vointia ja kokeilemalla eri ruokia löytää yleensä sille parhaan ruokinnan.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Suomalainen pihakoira populaatio on verraten niin nuori ja pieni, ettei pihakoirien kuolinsyistä ole olemassa kattavaa tilastoa. Vaikka kuolinsyiden ilmoittaminen Kennelliiton jalostustietojärjestelmään on vapaaehtoista, ilmoituksen tekemistä suositellaan vahvasti. Kuolinsyytilaston avulla voidaan seurata rodun yleisimpiä kuolinsyitä sekä saada tarkkaa tilastoa rodun keskimääräisestä eliniästä. Koiranomistajien ja -kasvattajien aktiivisuus ilmoittaa tiedot kuolemista Kennelliitton palveluekin näin koko rodun jalostusta. Tilastojen avulla voidaan ilmeneviin ja/tai lisääntyviin ongelmiin puuttua heti alkuvaiheessa ja ottaa ne huomioon jalostuksessa.

Kennelliiton yleisen jalostusstrategian mukaisesti jalostuksessa tulee suosia terveitä, pitkäikäisistä suvuista polveutuvia koiria. Koiran elinikä on osittain perinnöllinen ominaisuus, ja siihen voidaan vaikuttaa jalostuksella.

Koska kuolinsyitä on pihakoirien osalta kirjattu jalostustietojärjestelmään vähän, ei alla oleva taulukko kuolinsyistä ja keskimääräisistä eliniästä ole kattava.

<i>Kuolinsyy</i>	<i>Keskim. elinikä</i>	<i>Yhteensä</i>
<i>Hengitystiesairaus</i>	12 vuotta 4 kuukautta	2
<i>Hermostollinen sairaus</i>	1 vuotta 4 kuukautta	2
<i>Immunologinen sairaus</i>	3 vuotta 1 kuukautta	1
<i>Kasvainsairaudet, syöpä</i>	9 vuotta 7 kuukautta	8
<i>Kuollut ilman sairauden diagnosointia</i>	5 vuotta 6 kuukautta	1
<i>Lopetus ilman sairauden diagnosointia</i>	13 vuotta 5 kuukautta	1
<i>Luusto- ja nivelsairaus</i>	3 vuotta 9 kuukautta	3
<i>Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus</i>	0 vuotta 3 kuukautta	1
<i>Muu sairaus, jota ei ole listalla</i>	5 vuotta 7 kuukautta	9
<i>Selkäsairaus</i>	11 vuotta 9 kuukautta	1
<i>Silmäsairaus</i>	7 vuotta 8 kuukautta	1
<i>Sydänsairaus</i>	7 vuotta 8 kuukautta	2
<i>Tapaturma tai liikennevahinko</i>	4 vuotta 11 kuukautta	7
<i>Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)</i>	14 vuotta 1 kuukautta	11
<i>Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus</i>	9 vuotta 2 kuukautta	2
<i>Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu</i>	6 vuotta 1 kuukautta	20
<i>Kaikki yhteensä</i>	7 vuotta 8 kuukautta	72

TAULUKKO 24 KUOLINSYYTILASTO (7.2.2020)

4.3.4 Lisääntyminen

Yhdistyksen jalostustoimikunta edellyttää kasvattajalistalle ilmoittautuneita kasvattajia täyttämään pentueseurantalomakkeet jokaisesta kalenterivuoden aikana syntyneestä pentueesta. Vuosina 2018-2019 saatujen vastausten perusteella tanskalais-ruotsalaisella pihakoiralla tavataan vain harvoin astumisvaikeuksia, ja astutukset sujuvatkin luonnollisesti ilman apua. Tarvittaessa koiria voidaan pitää kiinni ja tukea, kun ne ovat nalkissa. Joskus astumisvaikeudet johtuvat kokemattomasta uroksesta, ja on myös tiedossa muutama tapaus, jossa narttu ja uros eivät ole jääneet nalkkiin. Rodussa esiintyy harvoissa tapauksissa myös heikkoa sukuviettiä, jolloin uros ei ole kiinnostunut juoksuista nartusta eikä yritä tai ole kiinnostunut astumaan narttua.

Tanskalais-ruotsalainen pihakoira myös tiinehtyy yleensä ilman suurempia vaikeuksia. On kuitenkin tiedossa narttuja, jotka eivät ole tiinehtyneet useista astumiskerroista huolimatta tai astutus ei ole onnistunut lainkaan. Tavallisimpia syitä tiinehtymättömyyteen ovat liian aikainen tai myöhäinen astumisajankohta.

Pääsääntöisesti pihakoiran pentueet syntyvät luonnollisesti ilman apua. Pienikokoisen pentueen synnytyksissä ongelmia voi aiheuttaa pentujen suuri koko, minkä vuoksi ne ovat vaarassa juuttua synnytyskanavaan ja niitä joudutaan kevyesti vetämällä auttamaan ulos. Viimeisimmissä tilastoiduissa synnytyksissä 69 synnytyksestä kahdeksassa on jouduttu turvautumaan sektioon. Sektioon on turvauduttu lähinnä tilanteissa, joissa pennut ovat olleet virheasennossa, suurikokoisia, jääneet kiinni synnytyskanavaan tai nartulla on polttoheikkoutta.

Tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran keskimääräinen pentuekoko on neljä pentua. Isoille pentueille saatetaan joutua antamaan lisämaitoa. Pihakoira on usein hyvin hoivaviettinen eikä pentujen hoitamisessa yleensä ole ongelmia.

Vuosien 2018-2019 pentueseurannan perusteella ilmoitetuista 290 pennusta 19 oli kuollut joko synnytyksessä tai hyvin pian sen jälkeen. Yleisin kasvattajien kyselyssä ilmoittama pentukuolemien syy on juuttuminen synnytyskanavaan. Tämän lisäksi on ilmoitettu alle 5 vrk iässä tapahtuneista pentukuolemista, jotka ovat johtuneet alikehittyneisyydestä tai siitä, että pentu ei ole syystä tai toisesta alkanut syömään. Lisäksi on ilmoitettu yksi kuolemaan johtanut napatulehdus ja yksi maksashuntti.

Seuraavassa synnytyksessä tai ennen luovutusikää havaittuja vikoja, epämuodostumia tai ei-toivottuja ominaisuuksia:

- pennulla liian lyhyt alaleuka
- pennulla vakava polvivika, lopetettu 5 viikon iässä
- pennulla ollut syntyessään silmät auki ja kitalakihalkio
- pentu syntynyt täysikasvuisena, mutta epämuodostuneena; takaraajat eivät olleet kehittyneet, pää oudonmuotoinen, osa suolista vatsapeitteiden ulkopuolella
- muutamia hammaspuutoksia ja alapurentaisia koiria 9 kpl
- takakannukset
- töpöhäntäinen koira vaikka vanhemmat molemmat testattu pitkähäntäisiksi (1 kpl)
- kolme epämuodostuneena syntynyttä pentua (epämuodostumien laatua ei ilmoituksessa määritelty)

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Pihakoiralla ei ole ulkomuotoon liittyviä anatomisia piirteitä, jotka altistavat sairauksille tai hyvinvointiongelmille.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

PEVISA-ohjelman käyttöönoton myötä jalostuksesta on pystytty rajaamaan pois kuvaamattomat ja D-lonkkaiset koirat. Kaikki jalostukseen käytettävät koirat tutkitaan tällä hetkellä lonkkaniveldysplasian suhteen ja PEVISA-ohjelma mahdollistaa C-lonkkaisten koirien jalostuskäytön yhdistettäessä koira A- tai B-lonkkaisen kanssa. Yhdistelmän vanhempien lonkkatulosten vaikutusta tutkittujen jälkeläisten lonkkatuloksiin verrattaessa voidaan todeta kuitenkin, että mikäli yhdistelmässä käytetään C-lausunnon saanutta koira, C-lausunnon osuus jälkeläisten lonkkanivellausunnoissa kasvaa. Jos jalostukseen käytettäisiin vain A-lausunnon saaneita vanhempia, C-lausunnon saavia jälkeläisiä on vähemmän. Ja C-lausunnon saaneiden jälkeläisten osuus kaksinkertaistuu, jos C-lausunnon saaneen koiran kanssa yhdistetään B-lausunnon saanut koira A-lausunnon saaneen koiran sijaan ($A + C \rightarrow C: 22\%$, $B + C \rightarrow C: 39\%$). On kuitenkin huomattava, että yksittäinen lonkkaniveltulos ei anna koko kuvaa koiran lonkkaterveydestä vaan sen arviointiin on käytettävä myös tietoja sen vanhempien, isovanhempien sekä sisaruksien saatavilla olevia lonkkaniveltuloksia. Jälkeläistilastot monien laajasti käytettyjen jalostuskoirien osalta ovat hyvin vajavaiset, jolloin ei voida olla varmoja siitä, mitä koira jälkeensä periyttää.

Polviluksaation osalta on havaittavissa, että alle 3-vuotiaana terveeksi tutkittujen polvien kohdalla tulos voi muuttua huonommaksi, kun polvet tutkitaan uudelleen yli 3-vuotiaana, jolloin koiran saama lausunto on voimassa pysyvästi. Polvien osalta voidaan myös nähdä, että polvivikaisten koirien jälkeläisillä esiintyy polvivikaa todennäköisemmin kuin tervepolvien vanhempien jälkeläisillä. Ulkomailla polvia lausutaan vähän, joten tuontikoirien ja ulkomaisten jalostuskoirien polvinivelterveydestä ei ole tarpeeksi tietoa.

Silmäsairauksien osalta rodussa esiintyy monia erilaisia silmäsairauksia, jotka pääasiassa ovat yksittäistapauksia. Silmäsairauksista suurin yksittäinen ongelma on distichiasis. Primaarinen linssiluksaatio (PLL) on Suomessa otettu kasvattajien keskuudessa vakavasti ja koirille teetetään asianmukainen geenitesti. Pääasiassa testattujen koirien sekä kokonaisten pentueiden geenitestien tulokset ilmoitetaan rotuyhdistyksen ylläpitämällä geenitestattujen koirien listalle. Tuontikoirien, niiden vanhempien ja ulkomaisten jalostuskoirien osalta geenitestejä tehdään erittäin vähän niiden kasvattajien/omistajien toimesta, joten Suomeen tulevien koirien status primaarin linssiluksaation osalta on erityisen tärkeä testata.

Allergisten koirien määrä populaatiossa on hälyttävä. Jopa 9% terveystarkastuksen koirista kärsii todetusta allergiasta/atopiasta ja allergiaoireista kärsiviä koiria kyselyn koirista on jopa viidennes (20%). Terveystarkastuksen vastauksista käy ilmi myös, että ainakin seitsemällä (7) jalostuskoiralla on todettu hoitoa vaatinut allergia, joista kuudessa (6) tapauksessa allergia on todettu ennen jalostuskäyttöä. Kaikilla näillä kuudella allergisella jalostuskoiralla on jälkeläisiä. Vastausten pohjalta voidaan myös todeta sukulaisuusyhteyksiä eli allergisten

koirien jälkeläisillä on myös allergisia jälkeläisiä. 32 jalostukseen käytetyllä koiralla on iho-oireita ja/tai tulehduksia satunnaisesti tai jatkuvasti. Allergista, atooppista tai toistuvista iho-ongelmista tai toistuvista tulehduksista kärsivää koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Tämä koskee niin todettuja allergisia kuin myös oireilevia koiria.

Ongelmien mahdollisia syitä

PEVISA-ohjelman voimaantulo vuonna 2016 on varmistanut sen, että jalostukseen käytettävien koirien lonkat tutkitaan ennen jalostuskäyttöä. Toisaalta PEVISA-ohjelma ja sen raja-arvot lonkkien suhteen ovat saattaneet jossain määrin vähentää lonkkaterveyden laaja-alaisempaa arviointi yhdistelmiä suunniteltaessa ja yhdistelmät tehdään osaltaan vain jalostusyksilöiden raja-arvot täyttävien lonkkanivellausuntojen pohjalta. Jälkeläisnäytön puute myös lisää epävarmuutta lonkkanivelterveyden suhteen. Jälkeläisten systemaattisempi terveystutkittaminen antaisi kasvattajille paremman kuvan omien jalostuskoiriensa tasosta lonkkaterveyden suhteen. Ruotsissa ja Norjassa on käytössä tanskalais-ruotsalaisille pihakoirille lonkkaindeksit, jotka ovat yksi työkalu tarkastella suunniteltavan yhdistelmän lonkkaterveyttä. Tutkittujen koirien määrä on kuitenkin vielä sen verran pieni, että lonkkaindeksien saaminen kasvattajien työkaluksi vienee vielä vuosia.

Polvet tutkitaan monen jalostuskoiran kohdalla ensimmäisen kerran 1-2 vuoden iässä ja ensimmäinen pentue suunnitellaan ja teetetään heti jalostusiän saavuttamiseen jälkeen, 2-vuotiaana. Narttujen kohdalla pentueita ehtii ennen 3 vuoden ikää olla pahimmassa tapauksessa kaksi ja urosten kohdalla useita ennen kuin koiran polvet mahdollisesti yli 3-vuotiaana tutkitaan. Osalla jalostuskoirista jalostuskäyttö on hoidettu jo ennen tätä esim. sijoitussopimuksen vuoksi eikä koiran polvia enää tämän jälkeen tutkita uudelleen. On siis mahdollista, että polviluksaatiota esiintyy rodussa laajemmin kuin tilastot tällä hetkellä osoittavat. Vaikka PEVISA-ohjelma sallii polviluksaation 1-asteen yhdistettäessä tervepolvisen koiran kanssa, on syytä käyttää erityistä harkintaa jalostuskäyttöä suunniteltaessa. Tervepolvisia potentiaalisia jalostuskoiria on sen verran paljon rodussa, ettei 1-asteen polviluksaation omaavan koiran käyttäminen ole suositeltavaa kevyin perustein.

Distichiasis on osaltaan vaikeasti todettava silmänsairaus, sillä silmän pintaa hankaavat ripset irtoavat luonnollisesti ajoittain ja silmätarkastuksesta koira voi saada tämän vuoksi tiettyssä mielessä väärän tuloksen. Myöhemmin ylimääräiset ripset taas kasvavat takaisin. Silmätarkastuslausuntoja yksityiskohtaisemmin tarkasteltaessa onkin havaittavissa, että ensimmäisessä tarkastuksessaan terveiksi todetuista silmissä havaitaan myöhemmin distichiasis. Näin ollen on mahdollista, että osassa yhdistelmiä tullaan yhdistäneeksi kaksi distichiasis -koiraa, jolloin distichiasis muutosten lisääntyminen ja vaikeammat asteet mahdollisesti jatkossa lisääntyvät entisestään.

Primaarisen linssiluksaation osalta geenitestauksen merkitystä jalostuskoiria valittaessa ja yhdistelmiä suunniteltaessa on Suomen ulkopuolella hyvin pientä, joka lisää riskiä siihen, että tuloksena syntyy pentuja, jotka ovat riskissä sairastua linssiluksaatioon ja toisaalta kantajien määrä rodussa lisääntyy. Ongelmallista on myös se, että kaikki koiransa geenitestanneet eivät ole toimittaneet koiransa geenitestitulosta rotuyhdistyksen ylläpitämälle geenitestattujen koirien listalle ja yhdistyksellä ei näin ollen ole täysin kattavaa tietoa siitä, onko kaikkien Suomessa syntyvien pentueiden vanhemmat geenitestattu. Mitä enemmän tietoa geenitestatuista koirista on saatavilla sitä helpommin, pystytään jo pelkkien sukutaulujen perusteella tekemään mahdollisten tuontikoirien osalta karsintaa tuontipäätöstä tehtäessä.

4.4. Ulkomuoto

Ulkomuodon jalostuksessa painopisteenä on rotumääritelmän mukaisen tyyppin ja koon säilyttäminen. Rotumääritelmän tulkinnassa suositellaan käytettäväksi uutta Rotumääritelmän tulkintaohjetta (Breed by Breed Education). Tulkintaohjeessa avataan rotumääritelmää tekstein ja kuvin, ja kerrotaan mihin asioihin tulee kiinnittää erityistä huomiota koiran ulkomuotoa arvioitaessa. Tulkintaohje korostaa vahvasti myös sitä, että tanskalais-ruotsalainen pihakoira on erittäin hitaasti kehittyvä rotu, ja on ulkomuodollisesti valmis vasta 3-4 -vuotiaana, urokset jopa vielä myöhemmin.

Suomalaiset tanskalais-ruotsalaiset pihakoirat ovat ulkomuodollisesti pääsääntöisesti hyvää rotutyyppejä. Rodussa on kuitenkin vielä paljon ulkomuodollista vaihtelua. Vaihtelu johtuu osittain laajasta geneettisestä

monimuotoisuudesta kuten kohdan 4.1.5 tiedoista voidaan todeta. Jalostuskoiralla suositellaan olevan kaksi virallista näyttelytulosta, joista toinen vähintään EH.

Pihakoirilla kaiken mittaiset hännät ovat rotumääritelmän mukaan sallittuja, pihakoiria onkin hännänpituudeltaan eri mittaisia aina täysin hännättömästä täysmittaiseen häntään. Töpöhännäksi katsotaan kaikki muut hännänpituudet paitsi täyspitkä. Häntä voi puuttua kokonaan, olla aivan lyhyt tai puolipitkä eli $\frac{3}{4}$ pituinen. Kahta töpöhäntäistä koira ei saa yhdistää. Töpöhäntäisyyttä aiheuttavan T-box -mutaation voi tarvittaessa selvittää geenitestillä. Normaalialueen nikamalukumäärän vaihtelua esiintyy sekä pitkissä että lyhyissä hännissä.

Vuonna 2019 toteutetun terveystutkimuksen perusteella valtaosa uroksista on säkäkorkeudeltaan rotumääritelmän sallimissa rajoissa, mutta painottuen kuitenkin säkäkorkeuden ylärajoille. Ylikorkeiden urosten osuus kyselyn otoksesta on 10%. Aikuisten uroskoirien paino vaihtelee 8-12 kg välillä.

Säkäkorkeus	Lukumäärä
<i>alle 30 cm</i>	2
<i>30 - 33 cm</i>	23
<i>34 - 36 cm</i>	76
<i>37 - 39 cm</i>	116
<i>40 cm tai yli</i>	63
<i>koira on alle 12 kk ikäinen</i>	45

TAULUKKO 25 TERVEYSTUTKIMUS 2019: UROSTEN SÄKÄKORKEUS

Narttujen säkäkorkeudessa ei ole nähtävissä yhtä paljon hajontaa kuin uroksilla ja pääasiallisesti nartut ovat hyvin rotumääritelmän sallimissa rajoissa eikä liian pienien tai liian suurien koirien määrä ole merkittävä kyselyn otoksen koirilla. Aikuisten narttukoirien paino vaihtelee 5-10 kg välillä.

Säkäkorkeus	lukumäärä
<i>alle 30 cm</i>	9
<i>30 - 33 cm</i>	103
<i>34 - 36 cm</i>	111
<i>37 - 39 cm</i>	33
<i>40 cm tai yli</i>	5
<i>koira on alle 12 kk ikäinen</i>	28

4.4.1 Rotumääritelmä

Rotumääritelmä ja sen tulkintaohje on tämän jalostuksen tavoiteohjelman liitteenä.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Näyttelyaktiivisuus on kasvanut tasaisesti suhteessa rekisteröintien määrään. Kaikista Suomessa 2010-2019 pentuerekisteröidyistä pihakoirista on 460 käynyt näyttelyssä.

Näyttelytulokset vuosina 2010-2019

- ERI 65%
- EH 26%
- H 8%
- T 1%
- EVA alle 1%
- HYL alle 1%

Suomessa syntyneistä koirista on 212 saanut Suomen muotovalion arvon. Näyttelyihin Suomessa osallistui vuosina 2010-2019 noin 625 koiraa. Koirat saivat yhteensä 4269 tulosta.

<i>Syntymävuosi</i>	<i>FI</i>	<i>SERT</i>	<i>VASERT</i>	<i>SA</i>	<i>ERI</i>	<i>EH</i>	<i>H</i>	<i>T</i>	<i>HYL</i>	<i>EVA</i>
<i>2010</i>	26	41	3	2	7	16	7			
<i>2011</i>	16	23	3	5	8	11	5	1		2
<i>2012</i>	26	44	4	3	15	15	2		1	
<i>2013</i>	21	32	6	2	16	11	6			
<i>2014</i>	21	24	7	6	9	19	2		1	
<i>2015</i>	17	26	7	2	9	15	11			
<i>2016</i>	12	31	5	6	13	11	1			
<i>2017</i>	7	22	4	4	20	18	1		1	
<i>2018</i>		14	5	1	14	12	6			1
<i>2019</i>			1		3	1				

TAULUKKO 26 NÄYTTELYTULOKSET SYNTYMÄVUODEN MUKAAN, 2010-2019

Ylläolevassa taulukossa on huomioitu jokaisen vuonna 2010-2019 syntyneen pihakoiran paras näyttelytulos. Ulkomaisia koiria ja niiden näyttelykäyntejä ei ole poistettu taulukon luvuista.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Epävirallisia jalostustarkastuksia on järjestetty vuosina 2009 ja 2011. Kaikki tarkastetut koirat (15kpl) on hyväksytty jalostukseen, mutta kaksi varauksin; toinen purennan takia ja toinen luonteen vuoksi. Tarkastuksiin osallistuneet koirat olivat keskikokoisia-suuria.

Koirien etukulmaukset saisivat olla paremmat, useammalla on maininta liian pystyistä lavoista. Muutamalla koiralla maininta hieman pitkästä lanneosasta. Osalle toivottiin myös hieman täyteläisempää kuono-osaa. Liikkeeseen useammalle koiralle on toivottu pidempää taka-askelta. Yhdellä koiralla on maininta lyhyistä askelista, minkä vuoksi koira liikkuu ns. tikuttaen. Karvapeitteen värin osalta on viidellä koiralla huomautus joko suurehkojen värimerkkien tai voimakkaan pilkutuksen osalta, mikä vaikuttaa yleisvaikutelmaan karvapeitteen vallitsevasta sävystä.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Tanskalais-ruotsalaista pihakoiraa on käytetty vahtina, rotanpyydystäjänä ja seurakoirana. Nykyään koiria löytyy edelleen maataloilta rottakoirina, mutta usein myös harrastuskoirina. Tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran rakenne on terve ja se sopii monenlaiseen käyttöön. Ulkomuoto ilmentää samanaikaisesti voimaa, ketteryyttä ja nopeutta.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Rotumääritelmässä ei ole vaatimuksia, jotka altistaisivat ulkomuoto- tai rakenneongelmille.

Jalostuksessa tulee kiinnittää huomiota jalostuskoirien oikeaan tyyppiin ja kokoon. Näyttelyarvosteluissa on ollut mainintoja liian pienestä, mutta etenkin suuresta koosta, sekä koiran antamasta elegantista ja ilmavasta vaikutelmasta.

Muita näyttelyarvosteluista poimittuja ulkomuototuomareiden mainitsemia ongelmia ovat erilaiset etu- ja takaosien ongelmat. Etuosan ongelmat ovat epätasainen rakenne ja niukat kulmaukset (pysty, lyhyt tai suora lapa tai olkavarsi) sekä puutteellinen eturinta. Etuosan ongelmat ilmenevät korkeina etuliikkeinä.

Takaosan yleisimmät virheet ovat pitkähkö lanneosa, luisu lantio ja niukat kulmaukset. Luisu lantio aiheuttaa takaliikkeen jäämisen rungon alle ja tehottoman takaliikkeen.

Pään ja kaulan ongelmakohtia ovat liika eleganttius, heikko tai kapea alaleuka, pitkä kuono-osa ja loiva otsapenger, sekä päästä puuttuva täyteläisyys. Ruusu- ja taittokorvien lisäksi esiintyy pystyjä ja liian ilmavia korvia. Turkin laatu ja väri on useimmiten hyvä, mutta toivotaan valkoisen värin olevan enemmän vallitseva, ja muun värin olevan erillisiä laikkuja eikä isoja yhtenäisiä alueita.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

1.7.2016 – 31.12.2020

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

1.1.2010 – 31.12.2014

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Uros	synt.	Pennut				Pentujen lonkat		Pentujen polvet		Pentujen silmät		
		Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	2. polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu	Sairas	Tutkittu	Sairas	
1	Kitenga Yes Yapper	2010	6	28	0	49	61 %	6 %	61 %	0 %	57 %	6 %
2	My Monja's Brown Berry	2014	7	27	5	19	37 %	30 %	41 %	18 %	33 %	0 %
3	Madsen's Elvis Presley	2014	6	26	11	0	27 %	57 %	27 %	0 %	27 %	43 %
4	Yacatis Kastor Nordic Kemp	2011	6	24	0	18	33 %	25 %	38 %	22 %	33 %	12 %
5	Myntagården's Emil of Sweden	2014	5	22	4	5	18 %	75 %	18 %	0 %	23 %	20 %
6	Kitenga Amazing Ace	2011	5	22	0	43	41 %	33 %	36 %	38 %	45 %	0 %
7	Dandinas Vappu Onni	2013	4	21	4	10	14 %	0 %	14 %	0 %	14 %	0 %
8	Max Factor Jon-Andrew Jacksson	2014	4	21	3	4	33 %	29 %	33 %	43 %	33 %	0 %
9	Yellowskin's Lille Keenan Kaftan	2012	4	20	1	13	20 %	0 %	20 %	0 %	20 %	25 %
10	Stolta Ebbas Ljusaf of Tinka	2012	5	19	3	22	47 %	67 %	47 %	0 %	26 %	20 %
11	Aridgeocrat's Chocolate Flavour	2013	4	18	0	6	44 %	0 %	50 %	0 %	50 %	11 %
12	Skåneskrabbans Tycho Brahe Stjerne	2010	4	18	0	32	61 %	18 %	56 %	0 %	56 %	0 %
13	Federer	2013	5	16	0	10	31 %	20 %	31 %	0 %	31 %	20 %
14	Yacatis Full of Energy	2014	2	16	0	0	62 %	10 %	56 %	0 %	62 %	30 %
15	Haritzas Diggiloo	2011	6	15	2	21	47 %	57 %	47 %	14 %	33 %	0 %
16	Yellowskin's Lille Loke af Bothnia	2013	4	15	0	3	47 %	43 %	60 %	22 %	53 %	12 %
17	Yacatis Excellent Eddie	2010	4	15	0	8	27 %	0 %	20 %	0 %	20 %	33 %
18	Fjellalunda's Unique Unix	2011	5	15	0	13	33 %	0 %	33 %	0 %	27 %	0 %
19	Filmur Gustav	2012	3	14	0	0	64 %	11 %	64 %	11 %	64 %	22 %
20	Åkerbäckens Jägarn Jerk	2012	3	14	0	0	21 %	67 %	21 %	0 %	14 %	0 %

TAULUKKO 27 UROSTEN JÄLKEÄSTILASTO (s. 2010-2014)

Urosten jälkeläisistä on lonkkakuvattu keskimäärin 38 %, jakauma 14 % - 64 %. Kuvatuista viiden uroksen jälkeläisten lonkkatulokset ovat olleet A tai B. Kymmenen uroksen tutkituista jälkeläisistä yli 20 % lonkkatulokset ovat olleet C tai huonompi. Neljällä uroksella yli 60 % tutkituista jälkeläisistä tulos on C tai huonompi.

Urosten jälkeläisistä on polvitarkastettu keskimäärin 39 %, jakauma 14 % - 64 %. Suurin osa urosten jälkeläisistä on todettu polviltaan terveiksi. Seitsemän uroksen jälkeläisistä polvivikaisia on 11 % - 43 %. Silmätarkastuksia on urosten jälkeläisille tehty keskimäärin 36 %, jakauma 14 % - 64 %. Kahdeksan uroksen

jälkeläisten silmät ovat terveet. Silmämuutosten vakavuus on yleensä kuitenkin lievä, kuten distichiasis.

	Narttu	synt	Pennut				Pentujen lonkat		Pentujen polvet		Pentujen silmät	
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	2. polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu	Sairas	Tutkittu	Sairas
1	Dandinas Ihana Iris	2012	3	25	0	39	28 %	0 %	28 %	43 %	28 %	0 %
2	Yacatis One More Time	2015	3	20	7	3	45 %	0 %	40 %	0 %	40 %	12 %
3	Dandinas Heart Breaker	2011	4	17	0	0	6 %	*	6 %	*	6 %	*
4	Uborala Valencia	2013	3	17	6	5	47 %	38 %	41 %	0 %	29 %	0 %
5	Dekkarin Lucy Eyelesbarrow	2010	4	15	0	4	13 %	0 %	13 %	0 %	13 %	0 %
6	Yacatis North Ninja Catiya	2011	3	15	6	25	53 %	75 %	53 %	12 %	27 %	25 %
7	Yacatis North Nadina Centa	2011	3	15	0	12	33 %	0 %	60 %	44 %	33 %	0 %
8	Fjellalundas Run Rennie	2011	3	14	0	27	36 %	0 %	36 %	20 %	36 %	20 %
9	Fjellalunda's Embrace Evangeline	2014	3	14	4	0	21 %	100 %	21 %	0 %	14 %	0 %
10	Dandinas Winter Snowflake	2010	3	14	0	32	43 %	33 %	43 %	17 %	43 %	0 %
11	Mattishus Dina	2014	2	12	7	0	25 %	33 %	17 %	0 %	0 %	*
12	Hejdalen's Betty Boop	2011	4	12	0	15	33 %	0 %	33 %	0 %	50 %	0 %
13	Dandinas Winter Flower	2010	3	12	0	29	75 %	22 %	67 %	12 %	50 %	17 %
14	Hurrelvingens Sothis af Stierne	2014	3	12	4	4	50 %	33 %	50 %	0 %	50 %	0 %
15	Pikkupihan Ceelia Chesteriitti	2013	2	11	0	8	55 %	33 %	55 %	0 %	55 %	33 %
16	Maison Coco Aimée	2012	3	11	0	7	55 %	17 %	64 %	0 %	64 %	14 %
17	Yacatis Arctic Ayla	2010	2	11	0	0	18 %	50 %	18 %	50 %	0 %	*
18	Yacatis North Nano Cookie	2011	3	11	0	16	27 %	33 %	55 %	17 %	55 %	33 %
19	Yacatis Yenta Vildros	2012	2	10	0	26	90 %	44 %	90 %	11 %	70 %	14 %
20	Peppi	2013	3	10	2	0	30 %	100 %	30 %	0 %	30 %	0 %

TAULUKKO 28 NARTTUJEN JÄLKEÄSTILASTO (s.2010-2015)

Narttujen jälkeläisistä on lonkkakuvattu keskimäärin 39%, mutta vaihtelua on todella paljon ja jakauma 6 % - 90 %. Kuvatuista kuuden nartun jälkeläisten lonkkatulokset ovat olleet A tai B. Yhdeksän nartun tutkituista jälkeläisistä yli 20% lonkkatulokset ovat olleet C tai huonompi. Kolmella nartulla yli 60% tutkituista jälkeläisistä on saanut tulokset C tai huonompi.

Narttujen jälkeläisistä on polvitarkastettu keskimäärin 41%, mutta vaihtelua on todella paljon ja jakauma 6% - 90%. Puolella nartuista kaikki tutkituista jälkeläisistä ovat polviltaan terveitä. Yhdeksän nartun tutkituista jälkeläisistä polvivikaisia on 11% - 50%. Silmätarkastuksia on narttujen jälkeläisille tehty keskimäärin 35 %, jakauma 0% - 70%. Yhdeksän nartun tutkittujen jälkeläisten silmät ovat terveet. Diagnosoidut silmämuutokset ovat yleensä lieviä, kuten distichiasis.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
<p>Pitää populaatio geneettisesti mahdollisimman laajana.</p> <p>Tehollinen populaatio kasvaa.</p> <p>Isät/emät -suhde säilyy vähintään entisellään.</p> <p>Lisätään geenitestausta.</p>	<p>Tiedotetaan perinnöllisen monimuotoisuuden merkityksestä ja keinoista sen ylläpitoon.</p> <p>Kannustetaan geenitestaukseen.</p> <p>Ylläpidetään jalostusuroslistaa.</p>	<p>Rodun keskimääräinen sukusiitos-prosentti on pysynyt alhaalla ja on keskimäärin 0,87 % ja tehollinen populaatio hyvänä.</p> <p>Isät/emät suhteen keskiarvo on 0,8.</p> <p>Geneettisen monimuotoisuuden merkityksestä on tiedotettu ja reilusti yli 300 koiraa on testattu MyDogDNA-geenitestipaneelilla. Tanskalais-ruotsalaisten pihakoirien monimuotoisuuden mediaani on 41,3%, kun muiden rotumäärien vastaava luku on 34,1%.</p>
<p>Säilyttää rodulle tyypillinen eloisa, vilkas ja ystävällinen luonne.</p> <p>Jalostukseen ei saa käyttää arkoja tai aggressiivisia koiria.</p> <p>Luonnetestattujen koirien määrä kasvaa.</p>	<p>Terveys- ja luonnekyselyjä jatketaan.</p> <p>Yhdistys järjestää luonnetestejä, joka toinen vuosi.</p> <p>Tiedotetaan luonteen tärkeydestä jalostuksessa.</p>	<p>Laaja terveystarkastus sekä luonne- ja käyttäytymiskysely toteutettiin vuonna 2019.</p> <p>Yhdistys on järjestänyt luonnetestin vuonna 2017 ja 2018. Luonnetestattujen koirien määrä on laskenut.</p> <p>Luonteen tärkeydestä jalostuksessa tiedotettu, mutta tiedotusta on jatkettava ja tehtävä enemmän.</p>
<p>Säilyttää rotu hyvänä harrastuskoirana.</p>	<p>Kannustetaan omistajia harrastamaan koirien kanssa.</p> <p>Kehitetään yhdistyksen alueellista toimintaa.</p>	<p>Omistajat harrastavat koiriensa kanssa aktiivisesti entistä enemmän, mikä näkyy tulostilastoissa erityisesti agilityn sekä rally-tokon osalla.</p> <p>Alueellista toimintaa järjestetään eri puolilla Suomea tapaamisten ja kurssien merkeissä.</p>
<p>Tavoitteena terve ja kestävä monipuolinen koira.</p> <p>Terveystutkimusten määrän lisääminen.</p> <p>C-E -lonkkalausuntojen määrän väheneminen.</p> <p>Hammaspuutosten kartoittaminen.</p>	<p>PEVISA-ohjelma.</p> <p>Järjestetään joukkotarkastuksia.</p> <p>Seurataan terveystilastoja ja tiedotetaan niistä.</p> <p>Suosittelaa käyttämään jalostuksessa A- ja B-lonkkaisia. Rajataan jalostuskäytöstä kuvaamattomat sekä D- ja E-lonkkaiset.</p> <p>Pyydetään ulkomuototuomareita kirjaamaan koirien hammaspuutoksia.</p>	<p>Rodun ensimmäinen PEVISA-ohjelma on ollut voimassa 1.7.2016 – 31.12.2020</p> <p>Joukkotarkastustilaisuuksia on järjestetty osana alueellista toimintaa.</p> <p>Yhdistyksen jalostustoimikunta on tiedottanut rodun terveystilanteesta aktiivisesti yhdistyksen julkaisuissa.</p> <p>Jalostussuosituksilla ja PEVISA-ohjelmalla on pyritty ohjaamaan A- ja B-lonkkaisten käyttöön jalostuksessa, vaikkakin C-lonkka on ollut myös suosituksissa mukana samoilla raja-arvoilla kuin PEVISA-ehdoissa. PEVISA-ohjelmalla on pystytty rajaamaan jalostuskäytöstä kuvaamattomat sekä D-lonkkaiset koirat. E-lonkkaiset koirat rajautuvat jalostuksen ulkopuolelle Kennelliiton koirarekisteriohjeen mukaisesti eikä E-lonkkaisen koiran jälkeläisiä rekisteröidä.</p> <p>Hammaspuutosten seuranta ulkomuototuomareiden kirjausten perusteella ei ole ollut toimiva toimintatapa, sillä tilastointi on hankalaa. Osa tuomareista tarkistaa vain purenan.</p>
<p>Säilytetään rotumääritelmän mukainen terve peruskoiran rakenne.</p> <p>Säilyttää koirien koko oikeana.</p>	<p>Pyydetään ulkomuototuomareita mittaamaan koiria ja merkitsemään tiedot arvosteluun.</p> <p>Kannustetaan osallistumaan yhdistyksen Open Show -näyttelyyn.</p>	<p>Mittaustulosten merkitseminen arvostelulomakkeisiin toteutuu vaihtelevasti ja tulosten tilastointi on hankalaa.</p> <p>Yhdistyksen Open Show-näyttely korvattiin vuodesta 2018 omalla virallisella pääerikoisnäyttelyllä. Yhdistys mainostaa ja tiedottaa näyttelyistä aktiivisesti kannustaakseen omistajia osallistumaan näyttelyyn. Näyttelyihin osallistujien määrässä on kuitenkin nähtävissä yleisellä tasolla selvää laskua.</p>

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Yhden vuoden aikana rekisteröidyistä uroksista jalostukseen päätyy keskimäärin noin viidennes (20%), kun tilastoja tarkastellaan viimeisen 10 vuoden ajalta. Samaan aikaan nartuista jalostukseen on käytetty vuosittain rekisteröidyistä keskimäärin 30-40%. Jalostuksen ulkopuolelle jäävien osuus etenkin urosten kohdalla on varsin merkittävä, jolloin jalostuksen ulkopuolelle jää huomattava määrä geneettistä materiaalia samalla, kun yksittäisten urosten käyttäminen lyhyen ajan sisällä useampaan eri yhdistelmään kasvaa.

Kasvattajien tulisi vahvemmin kannustaa uroskasvattien omistajia terveystutkimaan koiransa ja jalostuskelpoisuuden näiltä osin täyttyessä tarjoamaan urosta jalostuskäyttöön esimerkiksi ilmoittamalla koira rotuyhdistyksen ylläpitämälle uroslistalle. Samaan aikaan kasvattajien tulisi myös itse pyrkiä ottamaan käyttöön kotimaisia vähemmän käytettyä urosmateriaalia yksittäisten kotimaisten urosten tai tuontiurosten sijaan. Narttujen osalta voisi olla järkevää käyttää jalostukseen useampia narttuja samasta hyväksi todetusta pentueesta sen sijaan, että yhdellä nartulla teetetäisiin useita pentueita.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Nykyiset jalostussuositukset on otettu käyttöön 1.7.2016 ja niitä on täydennetty vuonna 2017 lisäämällä niihin suositus jalostuskoirien geenitestaamisesta primaarisen linssiluksaation osalta.

Rodun vuonna 2016 voimaan tullut PEVISA-ohjelma on rodun ensimmäinen. Neljän ja puolen vuoden ajanjakso on kuitenkin varsin lyhyt eikä PEVISA-ohjelman vaikutuksia voida vielä täydellä varmuudella arvioida. Tästä syystä rotuyhdistys on päättänyt esittää rodun PEVISA-ohjelman jatkamista vuosina 2021-2025 saman sisältöisenä, jotta vaikutuksia voidaan arvioida luotettavammin.

Lonkkaniveldysplasian osalta voidaan kuitenkin jo nyt tilastojen perusteella todeta, että raja-arvojen asettamiselle on tarvetta. C-lonkkaisten osuus jälkeläisissä kasvaa ja A-lonkkaisten jälkeläisten osuus laskee merkittävästi, jos C-lausunnon saanut koira yhdistetään B-lausunnon saaneen koiran kanssa. Jos jalostukseen käytettäisiin vain A-lausunnon saaneita vanhempia, C-lausunnon saavia jälkeläisiä on vähemmän. Jalostuksessa tulisi kuitenkin huomioida yksittäisen koiran lonkkatuloksen lisäksi myös koiran lähisukulaisten sekä mahdollisten aiempien pentujen saamat tulokset. Jälkeläisnäytön perusteella voidaan tarkastella periyttääkö koira itseään parempaa vai huonompaa lonkkaterveyttä. C-lausunnon saaneita koiria ei haluta jättää täysin jalostuskäytön ulkopuolelle, sillä se saattaisi kaventaa geneettistä materiaalia liiaksi. C-lonkkaisen jalostuskäytössä tulisi kuitenkin käyttää harkintaa ja löytää mahdollisuuksien mukaan A-lonkkainen kumppani.

Polvien osalta on nähtävissä, että alle 3-vuotiaana annettu polvilausunto saattaa muuttua huonompaan suuntaan uusintatarkastuksessa yli 3-vuotiaana. Tästä syystä on suositeltavaa käyttää nuoria koiria maltillisesti ennen 3 vuoden ikää, jonka jälkeen saatava lausunto on pysyvä. PEVISA-ehto sallii koiran, jolla on todettu 1-asteen polviluksaatio yhdistämisen tuloksen 0 (terve) saaneen koiran kanssa. Vaikka polviluksaation periytymismalli ei ole selvillä ja siihen saattaa vaikuttaa moni muukin asia, on periytyvyys tietystä määrin nähtävissä jälkeläistilastoissa. Koska rodun polvinivelterveys näyttäisi tällä hetkellä olevan erittäin hyvällä tasolla, tulisi kasvattajalla olla erittäin painavat syyt 1-asteen polviluksaation omaavan koiran jalostuskäytön suhteen, sillä tervepolvista jalostusmateriaalia on saatavilla runsaasti suhteessa polvivikaisiin koiriin populaatiossa.

Silmätarkastuksia on syytä rodulla edelleen jatkaa, sillä silmäsairauksia on jo lyhyessä ajassa todettu monia erilaisia yksittäistapauksina. Kun silmätarkastuksia jatketaan seuraavan 5-vuotiskauden ajan, saamme laajemman kuvan rodun silmäterveydestä. Tiedottamista primaarisen linssiluksaation osalta tulee jatkaa samaten kuin systemaattista jalostuskoirien ja pentueiden geenitestausta.

Yllä olevan tarkastelun pohjalta jalostussuosituksiin tehdään muutoksia 1.1.2021 alkaen lonkkien ja polvien osalta.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Jalostuksen tavoitteena on säilyttää ja vahvistaa rodun geneettinen monimuotoisuus mahdollisimman laajana rotumääritelmän vaatimuksia kunnioittaen. Tehollista populaatiota pyritään kasvattamaan ja isät/emät - suhde pyritään säilyttämään vähintään nykyisellä tasolla.

Käyttäytyminen ja luonne

Jalostuksen tavoitteena on säilyttää rodulle tyypillinen eloisa, vilkas ja ystävällinen luonne unohtamatta tervettä hermorakennetta, riittävää toimintakykyä ja taistelutahtoa. Rodun kannalta on tärkeää säilyttää edellytykset toimia alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisissa tehtävissä. Jalostukseen ei saa käyttää arkoja tai aggressiivisia koiria. Luonteen systemaattista testaamista tulee lisätä.

Käyttöominaisuudet

Ylläpitämällä rodun liioittelematonta ja tervettä rakennetta sekä kiinnittämällä erityistä huomiota rodun luonneominaisuuksiin jalostuksessa, voidaan taata rodun säilyminen maatilojen yleiskoirana ja monipuolisena harrastuskoirana.

Terveys ja lisääntyminen

Tavoitteena terve ja kestävä, monipuolinen koira. Terveystutkimuksia tulee tehdä ja lisätä systemaattisesti etenkin PEVISA-ehdon mukaisten tutkimusten osalta. Lonkkaterveyden parantaminen edellyttää koirien systemaattista tutkimista ja jälkeläisnäytön arviointi entistä laajemmin. PEVISA -raja-arvot minimissään täyttävien pentueiden osalta tulee käyttää suurta harkintaa. Hammasterveyden laajempi kartoittaminen hammaspuutosten, parodontiitin, kiillehyoplasian ja muiden ongelmien osalta on seurattava.

Ulkomuoto

Ulkomuodossa tulee sallia jatkossakin laaja vaihtelu rotumääritelmän sallimissa rajoissa.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Rotuyhdistys pyrkii jalostussuosituksillaan siihen, että tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran jalostus olisi proaktiivista ja mahdollisiin ongelmakohtiin tartuttaisiin ennen kuin ne yleistyvät rodussa. Tanskalais-ruotsalainen pihakoira on moneen muuhun rotuun verrattuna vielä terve ja haluamme sen sellaisena pitää myös jatkossa.

Jalostussuositukset 1.1.2021 alkaen:

PEVISA-ehto on voimassa 1.1.2021-31.12.2025.

Seuraavien ehtojen tulee täytyä, jotta tanskalais-ruotsalaisen pihakoiran pentueen voi rekisteröidä Suomen Kennelliittoon:

Pentujen vanhemmista tulee olla ennen astutusta annettu lonkkakuvauslausunto ja astutushetkellä voimassa oleva polvitarkastuslausunto sekä silmätarkastuslausunto. Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste C ja tuloksen C saanut koira pitää parittaa tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Rekisteröinnin raja-arvona on lisäksi patellaluksaation aste 1 ja tuloksen 1 saanut koira pitää parittaa tuloksen 0 saaneen koiran kanssa. Silmätarkastuslausunto on voimassa 24 kk.

Ulkomaalaiselle urokselle voidaan rekisteröidä kaksi pentuetta, vaikka uros ei täytä kaikkia rodun PEVISA-ehdoja.

Yhdistys on laatinut jalostussuositukset jalostukseen käytettäville koirille. Suositukset ovat lonkkien ja polvien osalta tiukemmat kuin edellä mainittu pentueen rekisteröinnin raja-arvot määrittävä PEVISA-ehto.

Suositukset jalostuskoiralle 1.1.2021 alkaen

- Koira on astutushetkellä vähintään 24 kk ikäinen Kennelliiton jalostusstrategian mukaisesti.
- Koira on fyysisesti terve, hyväluonteinen ja ulkomuodoltaan rodunomainen.
- Koira on virallisesti lonkkakuvattu tuloksella A, B tai C. *Jos jalostukseen käytetään koiraa, jonka lonkkatulos on C, suositellaan, että toisella osapuolella on lonkkatulos A.*
- Koira on virallisesti polvitarkastettu tuloksella 0/0. Lausunto on voimassa Kennelliiton ohjeen mukaisesti. *Alle 3-vuotiaan koiran jalostuskäytön tulee olla maltillista ennen kuin polvet on uudelleen tarkastettu yli 3-vuotiaana, jonka jälkeen tulos on pysyvä.*
- Koira on virallisesti silmätarkastettu, lausunto on voimassa 24 kk.
- Koiralle on tehty DNA-testi primaarisen linssiluksaation (PLL) osalta tai koira on todettu terveeksi vanhempiensa DNA-testien perusteella.
- Koiralla on vähintään kaksi näyttelytulosta, joista toinen on vähintään erittäin hyvä (EH)

Muut suositukset

- Jalostukseen käytettävä koira on hermorakenteeltaan ja käyttäytymiseltään sellainen, että se selviää arkipäivän tilanteista ongelmitta.
- Koiran luonteentestaus luonnetestissä, MH-luonnekuvauksessa, BH-kokeessa, käyttäytymisen jalostustarkastuksessa tai koiran kognitiivisia ominaisuuksia mittaavassa testissä on suositeltavaa.
- Arkaa tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.
- Jalostukseen ei tule käyttää koiraa, jolla on rotumääritelmän mukaan vakavia virheitä.
- Koiraa, jolla on purenta vika (ala- tai yläpurenta) ei tule käyttää jalostukseen.
- Jos jalostukseen käytetään koiraa, jolta puuttuu hampaita, tulee yhdistelmän toisella osapuolella olla täysihampaisto.
- Kivesvikaista urosta ei saa käyttää jalostukseen.
- Jos nartulle on tehty kahdesti keisarinleikkaus, narttua ei tule enää astuttaa.
- Koiraa, jolla on todettu vakava perinnölliseksi luokiteltava sairaus, ei tule käyttää jalostukseen.
- Koiraa, jolla on todettu allergia ja/tai atopia ei saa käyttää jalostukseen.
- Koiraa, jolla on allergiaan viittaavaa oirehdintaa, ei saa käyttää jalostukseen ennen kuin oireiden syyt on pystytty selvittämään ja allergian ja/tai atopian mahdollisuus on poissuljettu.
- Koiran jalostuskäytössä tulee käyttää harkintaa, mikäli koiran lähisuvussa esiintyy perinnölliseksi luokiteltavaa sairautta.

Kiellot

- Kahta töpöhäntäistä koiraa ei saa yhdistää (Kennelliiton rotukohtaiset erityisehdot).

Kasvattajan vastuu

Kasvattajan tulee toimia hyvän kenneltavan mukaisesti. Kasvattaja on vastuussa kasvattamistaan pentueista ja tekemistään jalostusvalinnoista. Kasvattajan on oltava rehellinen omassa kasvatustyössään ja hänen on kunnioitettava toisten kasvattajien työtä. Kasvattajan tulee käyttää jalostukseen vain sellaista narttua, joka täyttää jalostusyksilön vähimmäisvaatimukset ja poistaa narttu jalostuksesta, jos sen todetaan periyttävän

merkittävästi jotain sairautta tai virhettä. Kasvattajan tulee välttää matadorijalostusta käyttämällä mahdollisimman monia erilinjaisia koiria jalostukseen.

Kasvattajan työ on suunnitelmallista niin, että hän kasvatustyöllään edesauttaa koirakannan pysymistä terveenä ja populaation säilymistä geneettisesti laajana. Kasvattajan tulee seurata pentujen kehitystä ja tarvittaessa neuvoa sekä opastaa niiden omistajia.

Kasvattaja luovuttaa pennun uusille omistajille aikaisintaan 7 viikon ikäisenä. Kasvattaja antaa pennun mukana rekisteritodistuksen, kirjalliset hoito-ohjeet sekä tietoa rodusta ja rodussa esiintyvistä perinnöllisistä sairauksista, niiden merkityksestä ja luovutettavan pennun todennäköisyydestä sairastua niihin. Kasvattajan tulee kertoa myös mahdollisen sairastumisen aiheuttamista toimenpiteistä ja niistä aiheutuvista mahdollisista kustannuksista. Kauppakirjaan merkitään kasvattajan tiedossa olevat mahdolliset terveydelliset riskit. Kasvattajan tulee olla Suomen Kennelliiton ja Suomen Tanskalais-ruotsalaiset pihakoirat ry:n jäsen.

Uroksen omistajan vastuu

Uroksen omistajan ei tule antaa urostaan huonokuntoiselle nartulle tai nartulle, joka on epätyypillinen rotunsa edustaja. Uroksen omistajalla on aina päätösvalta uroksensa käytöstä. Uroksen omistajan tulee varmistua siitä, että astutettava narttu täyttää PEVISA-ehdon ja vähimmäissuositukset jalostuskoiralle. Uroksen omistajan tulee avoimesti kertoa nartun omistajalle kaikista uroksen terveyteen ja luonteeseen liittyvistä seikoista, joilla saattaa olla merkitystä jalostuskäytön kannalta. Uros tulee poistaa jalostuskäytöstä, jos sen todetaan merkittävästi periyttävän jotain virhettä tai sairautta.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Tavoitteena on tehollisen populaation ylläpitäminen ja kasvattaminen huolehtimalla, ettei yksittäinen uros tai narttu jätä jälkeensä kuin korkeintaan 25 pentua ja sama yhdistelmä korkeintaan 10 pentua. Yhdistelmien sukusiitosaste saa olla enintään 6,25% laskettuna 5. sukupolvella.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotuyhdistys pyrkii saavuttamaan asetetut tavoitteet jakamalla rodun kasvattajille ja harrastajille mahdollisimman paljon tietoa rodussa esiintyvistä ongelmista sekä kannustaa kaikessa tiedonjaossa avoimuuteen.

Yhdistyksen jäsenlehti tavoittaa suuren osan pihakoiranomistajia ja rotua koskevat tärkeimmät tiedotteet julkaistaan myös yhdistyksen internetsivuilla, www.pihakoirat.net. Yhdistys ylläpitää internetsivuilla myös listaa primaarin linssiluksaation (PLL) suhteen geenitestatuista pihakoirista sekä terveyspankkia, johon koiranomistajat ja kasvattajat voivat ilmoittaa sellaisia terveystietoja, joita ei kirjata Kennelliiton jalostustietojärjestelmään.

Jalostustoimikunta tiedottaa aktiivisesti jäsenistölle rodussa esiin tulevista sairauksista, joilla voi olla merkitystä jalostusvalinnoissa. Tietoa kerätään etenkin erilaisten laadittavien terveys- ja luonnekyselyiden avulla sekä tekemällä yhteistyötä ulkomaisten rotuyhdistysten kanssa. Jalostustoimikunta laatii jalostussuositukset jalostuskoirille, jotka liitetään osaksi tätä rodun jalostuksen tavoiteohjelmaa ja tekee niihin tarvittaessa tarkennuksia tai muutoksia. Jalostustoimikunta seuraa jalostussuositusten noudattamista, mutta ei toimi kurinpitolautakuntana. Jokaisella kasvattajalla on vastuu omista jalostuspäätöksistään ja siten myös kasvatustyönsä laadusta sekä tuloksista. Kasvattajilla on kuitenkin vastuu rodun kehityksestä ja tulevaisuudesta.

Jalostustoimikunta pyrkii tiedottamalla ja yhteistyössä kasvattajien kanssa löytämään keinoja, joilla saadaan enemmän uroksia jalostuskäyttöön ja uroslistalle. Jalostustoimikunta pyrkii järjestämään vähintään, joka toinen kasvattajapäivän, jossa käsitellään jotain rodussa ajankohtaista tai oleellista aihetta erilaisin luennoin

ja/tai työpajoin. Erilaisista mahdollisuuksista ja tavoista testata koirien luonnetta systemaattisesti tiedotetaan.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET	MAHDOLLISUUDET	UHAT
Peruskoiran rakenne ilman liioiteltuja piirteitä.	Liian suorat kulmaukset niin edessä kuin takana.	Geneettinen monimuotoisuus	Unohdetaan luonne- ja käyttöominaisuudet jalostuksessa sekä rodun alkuperäinen käyttötarkoitus.
Ulkomuodon monimuotoisuus.	Rotumääritelmään nähden liian suurikokoiset koirat; ihannekokoiset ja pienet urokset ovat harvassa.	PEVISA-ohjelman jatkaminen mahdollistaa pitkäjänteisen rodun terveystilanteen arvioinnin.	Jalostuksessa painotetaan liikaa ulkomuotoa ja näyttelymenestystä.
Geneettinen monimuotoisuus korkealla tasolla, mikä mahdollistaa koirien keskimääräistä selvästi huonompien yksilöiden karsimisen jalostuksesta.	Kevytluustoisuus ja liika eleganssi. Liian massavat koirat ja staffimainen päänmuoto.	Monikäyttöinen seura-, harrastus- ja käyttökoira, samalla koiralla voi harrastaa useita lajeja.	Allergisten ja oireilevien koirien käyttö jalostuksessa.
Koirat pääsääntöisesti avoimia ja sosiaalisia.	Uusien jalostusurosten vähäinen määrä.	Rodun pitkäikäisyys mahdollistaa urosten jalostuskäytön myöhemmälläkin iällä.	Potentiaalista jalostusmateriaalia ei käytetä tarpeeksi laajasti ja jalostus keskittyy pieneen määrään koiria.
Monikäyttöinen rotu, joka soveltuu monenlaiseen harrastukseen ja käyttöön.	Koirien laaja-alainen jalostuskäyttöä ennen jalostusnäytön kertymistä (terveys, luonne, kokeet, näyttelyt...).	Rodussa ei yleistyneitä ja laajalle levinneitä sairauksia.	Rodun suosion liian nopea ja hallitsematon kasvaminen.
Sopivan kokoinen koira. Sopii mainiosti niin kaupunkiin kuin maaseudullekin.	Koirien huono hermorakenne ja toimintakyky, liiallinen vilkkaus ja terävyys osalla koiria.	Terverakenteisen ja liioittelemattoman ulkomuodon arvostus.	Pentujen hyvän kysynnän vuoksi nartut astutetaan liian kevein perustein ja pennunostajat ihastuvat ulkonäköön eivätkä perehdy tarpeeksi rotuun.
Aktiivinen rotuyhdistys, jolla potentiaalia kehittää toimintaa jäsentensä kanssa yhteistyössä.	Uusia yhdistysaktiiveja vaikea saada, kasvattajat eivät laajalla rintamalla ole toiminnassa aktiivisesti mukana.	Rodun harrastajamäärät ovat kasvussa, joten potentiaalia yhdistyksen jäsenmäärän kasvattamiselle on olemassa.	

Varautuminen ongelmiin

Ongelmiin varaudutaan kannustamalla koirien omistajia entistä aktiivisemmin terveystutkimaan koiransa ja tiedotetaan terveystutkimusten hyödyistä myös muulta kantilta kuin vain jalostuksen ja kasvattajien näkökulmasta, esimerkiksi miksi harrastuskoira kannattaa tutkituttaa tai mitä hyötyä nuorena tehdyistä terveystutkimuksista on, kun koira alkaa oireilla tai sairastuu. Samalla kannustetaan kasvattajia olemaan aktiivisempia kasvattiensa suuntaan, jotta entistä suurempi osuus pentueista ja pennuista terveystarkastettaisiin ja pyritään järjestämään joukkotarkastustilaisuuksia mahdollisuuksien mukaan eri puolilla Suomea osana aluetoimintaa.

Avoimen ilmapiirin luominen etenkin terveysasioissa sekä koirien terveystutkimusten ja luonteentestauksen tärkeydestä tiedottaminen ovat omiaan tukemaan tavoitetta säilyttää rotu pitkäikäisenä, terveenä, monimuotoisena ja monipuolisena seura- ja harrastuskoirana.

Järjestetään vähintään, joka toinen vuosi kasvattajapäivä, joissa tarjotaan kasvattajille tietoa ajankohtaisista aiheista. Toteutetaan terveys- ja luonnekyselyitä säännöllisin väliajoin/jatkuvina rodun tilanteen kartoittamiseksi ja laaditaan niistä yhteenvetoja sekä muuta materiaalia kasvattajille sekä rodun harrastajille.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2021	Kasvattajapäivä Tiedottaminen Pentueiseuranta Terveyspankin ja PLL-geenitestattujen koirien listan ylläpito Luonne- ja käyttäytymiskysely Laaditaan virallinen ulkomuodon jalostustarkastuksen ihanneprofiili ja hyväksytetään se Kennelliitossa sekä lisätään JTO:n liitteeksi
2022	Tiedottaminen Käyttäytymisen ja/tai ulkomuodon jalostustarkastus Luonnetesti (?) Pentueiseuranta Terveyspankin ja PLL-geenitestattujen koirien listan ylläpito Luonne- ja käyttäytymiskysely
2023	Kasvattajapäivä Tiedottaminen Pentueiseuranta Terveyspankin ja PLL-geenitestattujen koirien listan ylläpito Terveyskysely Luonne- ja käyttäytymiskysely
2024	Tiedottaminen Käyttäytymisen ja/tai ulkomuodon jalostustarkastus Luonnetesti Pentueiseuranta Terveyspankin ja PLL-geenitestattujen koirien listan ylläpito PEVISA:n vaikutusten arviointi ja päätös sen mahdollisesta jatkamisesta JTO:n päivityksen valmistelu Luonne- ja käyttäytymiskysely
2025	Tiedottaminen JTO:n päivitys Pentueiseuranta Terveyspankin ja PLL-geenitestattujen koirien listan ylläpito

JTO:n ja PEVISA:n vaikutuksen seuraaminen

Yhdistyksen jalostustoimikunta analysoi rodusta kertyvää tietoa vuosittain ja jalostustoimikunta arvioi jalostuksen tavoiteohjelman toteutusta omassa toimintakertomuksessaan vuosittain. Tarvittaessa jalostuksen tavoiteohjelmaa ja muuta rodun jalostukseen liittyvää kysymystä voidaan käsitellä yhdistyksen sääntömääräisten kokousten ja/tai kasvattajapäivien yhteydessä.

Rodun jalostuksen tavoiteohjelma tarkastetaan viiden vuoden välein ja samassa yhteydessä arvioidaan PEVISA-ohjelman hyödyt ja tarpeellisuus.

7. LÄHTEET

Donner, Jonas 2019: Uutta sisältöä MyDogDNA-testissä: Amelogenesis imperfecta parsonrusselinterriereillä. Saatavilla: <https://mydogdna.com/fi/blogi/uutta-sisaltoa-mydogdna-testissa-amelogenesis-imperfecta-parsonrusselinterriereilla>

Emily A. Brown, Peter J. Dickinson, Tamer Mansour, Beverly K. Sturges, Miriam Aguilar, Amy E. Young, Courtney Korff, Jenna Lind, Cassandra L. Ettinger, Samuel Varon, Rachel Pollard, C. Titus Brown, Terje Raudsepp, and Danika L. Bannasch. 2017. FGF4 retrogene on CFA12 is responsible for chondrodystrophy and intervertebral disc disease in dogs. PNAS October 24, 2017 114 (43) 11476-11481; first published October 11, 2017. Saatavilla: <https://doi.org/10.1073/pnas.1709082114>.

Evidensia 2019: Koirien selkäsairaudet – välilevyrappeuma ja välilevytyrä. Saatavilla: <https://evidensia.fi/hoitovinkit/koirien-selkasairaudet/#välilevyrappeuma-ja-välilevytyrä>

Heikkinen-Lehkonen, Paula 2018: Häntämutka vakava vika vai kauneusvirhe. Saatavilla: <https://www.koiramme.fi/jutut/koiramme-juttuarkisto/887-haentaemutka-vakava-vika-vai-kauneusvirhe>

Helsingin yliopisto / Lohen tutkimusryhmä: Kiillehyppolasia/amelogenesis imperfecta. Saatavilla: <https://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/hammassairaudet/kiillehyppolasia/>

Jalomäki Sari, Pietilä Elina & Päivi Vanhapelto 2016: Koirien perinnölliset silmänsairaudet ja niiden tutkiminen. Saatavilla: <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Kennelliitto 2019: Mitä sydäntutkimus tutkii?. Saatavilla: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/koiran-terveystutkimukset/sydanlausunto/mita-sydantutkimus-tutkii>

Kennelliitto 2020: Luonnetesti. Saatavilla: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-luonne-ja-kayttaytyminen/luonnetesti>

Koljonen, Mari 2008: Gingiviitti ja parodontiitti. Saatavilla: <https://evidensia.fi/hoitovinkit/gingiviitti-ja-parodontiitti/>

Koljonen, Mari 2008 & 2019: Hampaiden kehityshäiriöt koiralla. Saatavilla: <https://evidensia.fi/hoitovinkit/hampaiden-kehityshairiot-koiralla/>

Kuntsi-Vaattovaara, Helena 2017: Koiran purentaviat. Saatavissa: <https://www.anident.fi/images/lataukset/artikkelit/koiran-purentaviat.pdf>

Lahti, Sonja, Viitanen, Sanna & Spillmann, Thomas, 2018. Virtsakivien koostumus suomalaisilla koirilla 1982 – 2012. Saatavilla: https://www.sell.fi/sites/default/files/elainlaakarilehti/Hyvaksytyt_kasikirjoitukset/lahti_koiran_virtsakivet.pdf

Lappalainen, Anu 2013: Lonkkanivelen kasvuhäiriö. Saatavissa: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen-kasvuhairio>

Lappalainen, Anu 2013b: Legg-Perthes. Saatavissa: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/legg-perthes>

Lappalainen, Anu 2016: Polvilumpion sijoiltaanmeno (patellaluksaatio). Saatavissa:

Lappalainen, Anu 2019: Perinnölliset selkämuutokset. Saatavissa: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>

Lappalainen, Anu 2020: Kyynärnivelen kasvuhäiriöt. Saatavilla: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kyynarnivelen-kasvuhairiot>

Lundin, Deborah 2019: Cardiac Cachexia In Dogs. Saatavilla: <https://dogcare.dailypuppy.com/cardiac-cachexia-dogs-5218.html>

Mäki, Katariina 2013a: Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja. Saatavissa: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>

Mäki, Katariina 2016a: Sukusiitos. Saatavissa: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/sukusiitos>

Mäki, Katariina 2016b: Tehollinen populaatiokoko. Saatavissa: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinen-populaatiokoko>

Ottka, Claudia 2017: Kystinuriatutkimus – osallitu tutkimukseen!. Saatavilla: <https://mydogdna.com/fi/blogi/kystinuriatutkimus-osallistu-tutkimukseen>

Reilin, Johanna 2015: Virtsakiteet ja -kivet. Saatavissa: <https://elainystavasilaakari.fi/2015/05/virtsakiteet-ja-kivet/>

SKPIN – Suomen Kääpiöpinserit ry 2018: Varvasanomalia. Saatavissa: <http://www.skpin.com/index.php/tiedot/tiedotteet-2014/298-tiedote-varvasanomaliasta>

Yli-Rantala, Saana 2010: Koiran mastsolukasvaimet: kirjallisuuskatsaus. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201804208211>

Välimäki, Elisa (Koira-kissaklinikka oy, Turku). Addisonin tauti koiralla – lisämunuaisen kuorikerroksen vajaatoiminta. Saatavissa: <https://koirakissaklinikka.fi/koira-artikkelit/addisonin-tauti-koiralla>

Wiberg, Maria 2016: Dilatoiva kardiomyopatia. Saatavissa: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/koirien-sydansairaudet-ja-niiden-diagnostiikka>

8. LIITTEET

- LIITE 1: Rotumääritelmä
- LIITE 2: Rotumääritelmän tulkintaohje (FCI Breed by Breed Education)
- LIITE 3: Luonnetestin ihanneprofiili tanskalais-ruotsalaiselle pihakoiralle
- LIITE 4: MH-luonnekuvauksen ihanneprofiili tanskalais-ruotsalaiselle pihakoiralle
- LIITE 5: Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili tanskalais-ruotsalaiselle pihakoiralle
- LIITE 6: Vuonna 2019 toteutetun terveystarkastuksen yhteenveto

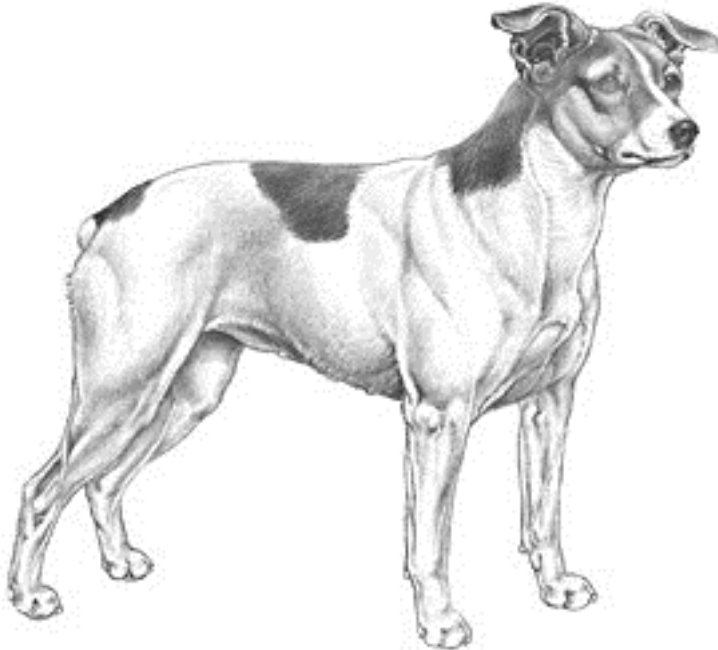
Ryhmä: 2

FCI:n numero: 356
Hyväksytty: FCI 19.5.2009
Kennelliitto 18.8.2010

Suomen Kennelliitto-
Finska Kennelklubben ry

TANSKALAIS-RUOTSALAINEN PIHAKOIRA 1/4 (DANSK/SVENSK GÅRDSHUND)

Alkuperämaa: Tanska ja Ruotsi

Pohjoismainen Kennelunioni
Dansk Kennel Klub
Hundarektarfélag Islands
Norsk Kennel Klub
Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben
Svenska Kennelklubben

TANSKALAIS-RUOTSALAINEN PIHAKOIRA 2/4

KÄYTTÖTARKOITUS:

Piha- ja seurakoira.

FCI:N LUOKITUS:

Ryhmä 2 pinsarit, snautserit, molossityyppiset ja sveitsinpaimenkoirat.

Alaryhmä 1.1 pinsarityyppiset

Käyttökoetulosta ei vaadita

LYHYT HISTORIAOSUUS:

Rotu hyväksyttiin Tanskassa ja Ruotsissa vuonna 1987 nimellä tanskalais-ruotsalainen pihakoira. Rotu on tunnettu jo pitkään Tanskan ja Ruotsin maatiloilla. Sitä käytetään vahtina, rotanpyydystäjänä ja seurakoirana.

YLEISVAIKUTELMA:

Pienikokoinen ja tiivis, hieman korkeuttaan pitempi koira. Hitaasti kehittyvä.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA:

Mittasuhteiltaan hieman korkeuttaan pitempi, säkäkorkeuden ja rungon pituuden suhde on 9:10. Rintakehän syvyys on puolet säkäkorkeudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE:

Valpas, tarkkaavainen ja eloisa.

PÄÄ:

Muodoltaan kolmiomainen ja pienehkö suhteessa runkoon.

Kallo: Melko leveä ja hieman pyöristystä.

Otsapenger: Selvästi erottuva.

Kirsu: Väriltään sopusoinnussa karvapeitteen läiskien värin kanssa.

Kuono: Hyvin kehittynyt, kapenee vähitellen kohti kirsua mutta ei saa vaikutusta suipolta. Kuono on hieman kalloa lyhyempi. Suora kuononselkä.

Leuat / hampaat / purenta: Vahvat leuat. Leikkaava purenta, tasaiset ja hyvin kehittyneet etuhampaat. Tasapurenta hyväksytään.

Posket: Korostuneet mutta eivät liioitellusti.

Silmät: Keskikokoiset ja pyöreähköt, eivät syvällä sijaitsevat eivätkä ulkonevat.

Tarkkaavainen ja lempeä ilme. Mustaläiskäisillä koirilla silmät ovat tummat, kelta- tai maksanruskealäiskäisillä sallitaan hieman vaaleammat silmät.

Korvat: Keskikokoiset, ruusu- tai taittokorvat, molemmissa tapauksissa taitekohta on juuri kallon yläpuolella. Taittokorvan kärjen tulee asettua lähelle poskea.

KAULA:

Keskipitkä, voimakas ja hieman kaartuva. Ei löysää kaulanahkaa.

RUNKO: Tiivis ja tilava.

Lanne: Lyhyt, leveä ja hieman kaareva.

Lantio: Hieman pyöristystä.

Rintakehä: Pitkä, syvä ja tilava, hyvin kaartuneet kylkiluut. Selvä eturinta.

TANSKALAIS-RUOTSALAINEN PIHAKOIRA 3/4

Alalinja ja vatsa: Vain hieman nouseva vatsaviiva.

HÄNTÄ: Ei liian korkealle kiinnittynyt. Se voi olla pitkä tai synnynäinen töpöhäntä. Hännän asento on suora, hieman kaartuva tai sirppimäinen.

RAAJAT:

ETURAAJAT: Suorat ja yhdensuuntaiset. Etuosa on hieman rintakehää leveämpi.

Lavat: Viistot.

Olkavarret: Viistot.

Välikämmenet: Voimakkaat ja joustavat.

Etukäpälät: Pienet, soikeat, eivät liian tiiviit.

TAKARAAJAT: Yhdensuuntaiset ja lihaksikkaat. Hyvät polvi- ja kinnerkulmaukset.

Reidet: Kohtalaisen leveät.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Yhdensuuntaiset ja vapaat.

KARVAPEITE

KARVA: Lyhyttä ja sileää, rungossa karheaa.

VÄRI: Valkoinen väri on vallitseva. Yksi- tai monivärisiä läiskii, joiden koko ja väri (musta, punaruskea, ruskea sekä kellertävänruskean eri sävyt) voivat vaihdella; koiralla voi olla punaruskeat merkit. Pilkullisuus sallitaan.

KOKO

Säkäkorkeus: Urokset 34–37 cm, nartut 32–35 cm, sallittu poikkeama ± 2 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

- hienostunut yleisvaikutelma
- kapea etuosa
- matalaraajaisuus
- puutteellinen rintakehän syvyys; litteä tai lyhyt rintakehä;
- jyrkkä lantio
- pystyt korvat
- liian pitkä kaula;
- kiertyvä tai litteästi selälle kaartuva häntä

TANSKALAIS-RUOTSALAINEN PIHAKOIRA 4/4

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- vihaisuus tai liiallinen arkuus.
- selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

**Fédération
Cynologique
Internationale**

For Dogs Worldwide

*POWERPOINT PRESENTATION OF
DANISH-SWEDISH FARMDOG*

Breed by Breed Education

This presentation was created in cooperation between
Dansk/svensk gårdhundeklub, Denmark and Rasklubb^n för dansk-svensk gårdshund, Sweden

Breed

- *FCI Group 2 Breed number 356*
- *Date of publication of the official valid standard 19.05.2009*

Table of contents

- History of the breed
 - Work and character
 - Breed standard
 - Disqualifying points
 - Judging the breed
 - Related breeds
 - Similar breeds
 - Problems to take into account
 - Pictures of breed typical dogs
-

History of the breed

No one knows the origin of the breed with certainty, but the breed is very old. Dog skeletons found in Viking burial sites are similar to Farmdog types.

In any case, typical Danish-Swedish Farmdogs have been found in all of the “old” Denmark, from Scania to Schleswig Holstein, and even Normandy.

Until the 60's this little farmdog could be found all over in the countryside of Denmark and southern Sweden.

History of the breed

History of the breed

The gentleman in the center of the stairs is Crown Prince Gustav. He later became King Gustav the fifth of Sweden. The picture was taken in 1902 at a hunt at Skabersjö castle

History of the breed

It is evident that the breed has existed, and been an important part of the family- and farming life throughout centuries in Denmark and southern Sweden.

Old paintings and some of the earliest photography includes these small dogs, which without any doubt, are the forefathers of the current population.

History of the breed

During the industrialization, there were fewer and fewer small farms in Denmark and Scania. At the same time, the population of farmdogs decreased. Fortunately, a few country folks continued the breeding of the dogs. This was however, entirely unorganized.

Throughout the 1970's some people involved with Danish Kennel Club work, became aware of that perhaps here was an interesting dog breed.

During the 1980's it became clear to DKK's committee for national and forgotten breeds, that it was important to save the breed.

The awareness was also directed to southern Sweden as well, as this had been part of the old Danish farming country.

History of the breed

In Sweden some generations of the breed had already been recorded in a non-official registry. The hand written records date back to the early 1960's.

The dogs had been recorded as "Scania Terrier".

Once the Danish and Swedish kennel clubs compared notes, it became obvious that the breed for one thing was the same in both countries, and for another, that is was indeed not a terrier, but a pincher.

The registration of the farmdogs, and a breeding program was launched.

History of the breed

Situation from the Swedish certification in 1986.

In 1986 the Swedish kennel club held its first certification of the new breed, and around 100 dogs were approved and recorded in the SKK pedigree.

While the Swedish pedigree has been closed for certifications since 2005, the Danish pedigree remains open for new certifications, which – though in very limited numbers – still has occurred in 2016.

History of the breed

In 1987, the first 130 farmdogs were registered in DKK's X- registry, and in 1989, the breed was shown officially for the first time in Denmark at the World dog show in Bella Center.

Through close cooperation between the Danish Kennel Club and the Swedish Kennel Club, the breed was successfully provisionally approved by FCI in 2008. The breed is still not CACIB qualified.

Picture from one of the original first certifications in Denmark.

Work and character

The farmdog's jobs were many and had many characters. First of all, along with the cats, it kept mice, rats and other vermin away from stable and house.

This is an important ability, which continues to be well preserved in the dogs. Towards rodents it is a cold blooded murderer.

The farmdog also barked a loud alert, when a stranger was approaching the farm. The purpose being to notify about the stranger's presence, not to chase him away.

This is also still an important ability, that they alert when someone arrive, but that they quit soon, once the owner has accepted and let the visitor in.

Work and character

Being that the farmdog is full of spunk and always happy, they were also the kids' playmate. The same abilities also took them to circus.

The friendly, outgoing, open minded, attentive, consequently easy learning behavior characterize the breed.

Therefore all of these qualities are highly desired.

Some farmdogs were also used for hunting, and to help bring the cows in from the field.

However these utilities – hunting and herding – were not originally among the main purposes of the breed, and are therefore not necessary or required.

Work and character

Even though the farmdog originally, amongst other, was used as a guard dog, it is important to highlight, that it must never show aggression, when it barks at strangers approaching.

The barking is strictly a “door bell” function.

A reserved and shy farmdog has a completely un-typical temperament, which we consider strongly un-wanted and disapprove of.

It must be friendly, and greeting with a high lifted, and wagging tail.

The farmdog is very bright and agile. It is flashing fast – an important ability, when it has to catch rats and mice.

Work and character

The urge to chase rodents continues to be well preserved in the dogs.

Breed standard

FCI-Standard N°356 / 19.05.2009 / GB

DANISH-SWEDISH FARMDOG

Standard:

Translation:

Renée Sporre-Willes
in collaboration with Jennifer
Mulholland.

Origin : Denmark and Sweden

Utilization:

Farm and companion dog

Classification :

Group 2

Pinscher and Schnauzer – Molossoid breeds
Swiss Mountain and Cattle Dogs
Section 1.1 Pinscher Type
Without working trial.

Comments:

The standard is written in Swedish and from there translated to English.

Originally there was one or two farmdogs in most of the small farms in Scania and Denmark.

The farmdog was utilized to catch mice and rats, as “door bell”, and as a family dog.

It is important to note that the farmdog is a pinscher type, rather than a terrier type.

Standard:

Brief historical summary:

Recognised in Denmark and Sweden in 1987 under the breed name Danish-Swedish farmdog. The breed has been known for a long time on farms in Denmark and Sweden. The farmdog is used as a watch dog, ratter and companion.

Comments:

During the industrialization, there were fewer and fewer small farms in Denmark and Scania. At the same time, the population of farmdogs decreased. Fortunately a few country folks continued the breeding of the dogs. This was however, entirely un-organized.

During the 1980's it was clear to DKK's committee for national and forgotten breeds, that it was important to save the breed.

The registration of the farmdogs and a breeding program was launched.

In 1986/1987 the first farmdogs were registered in SKK and DKK's X-registry, and in 1989 the breed was shown officially for the first time in Denmark at the World dog show in Bella Center.

Through close corporation between the Danish and the Swedish Kennel Clubs, the breed was successfully provisionally approved by FCI in 2008. The breed is still not CACIB qualified.

Standard:

General appearance:

A small, compact and slightly rectangular dog. Known to mature late.

Comments:

Farmdogs develop slowly. This should be considered, when it is judged.

The breed is not fully developed until the age of 3-4 years – in some cases even later for males.

The proportions must be correct in young dogs, but they generally appear less compact, than dogs that are more than 4 years old.

This very breed typical masculine male on the picture has an overall excellent appearance, well marked fore chest and good proportions.

A very breed typical feminine female of excellent proportions and appearance.

*This dog is in the top left picture
13 months old,*

*in the top right picture 4 years
old,*

*and in the bottom picture 6
years old.*

Standard:

Important proportions: The body should be slightly rectangular, 9:10. The proportions between depth of chest and height at withers should be 1:2

Behaviour/temperament:
Alert, attentive and lively.

Comments:

The dog should be slightly longer than tall. It must not give the impression of either long or short legs.

Even though the farmdog originally, amongst other, was used as a guard dog, it is important to highlight, that it must never show aggression, when it barks at strangers approaching. It is strictly a “door bell” function.

A reserved and shy farmdog has a completely untypical temperament.

It must be friendly, and greeting with a high lifted, and wagging tail.

The farmdog is very bright and agile. It is flashing fast – an important ability, when it has to catch rats and mice.

Standard:

Comments:

Head:

Head should be triangular in shape and a bit small in proportion to body.

Cranial region:

Skull: Rather broad and slightly rounded. Stop: Well defined.

The relatively small head should form an equilateral triangle. The rather broad skull creates the basis, and the head is gradually narrowing towards the muzzle, which is slightly shorter than the skull.

The triangular shape is only correct, when the cheeks are not too pronounced. On the other hand, there should be well filled under the eyes.

It is important that the stop is well defined, without being too deep.

It is also important to observe that the stop is actual stop. The arch of the eye brows can make a poor stop appear better.

The skull is only slightly rounded. Round and/or coarse skull and "snub nose" gives a completely untypical impression.

It is also untypical with narrow skull or flat cheeks. This gives a terrier-like expression.

Excellent breed typical male head.

Excellent breed typical female head, perhaps with slightly large/heavy ears.

Note: Clear differentiation between the genders is important, the male head clearly a masculine expression, and the female head a feminine expression.

Excellent head with correct proportions, well filled muzzle and correct stop.

Profile of head with good proportions, yet a bit snipey, better stop could be desired, and muzzle could be more well filled.
This is also an example of that a well defined arch of the eye brows can make a poor stop appear better.

Standard:

Facial region:

Nose: Colour in accordance with colour of patches.

Muzzle: Well developed and gradually narrowing towards the nose but must not give a snipy impression. Muzzle slightly shorter than the skull. Nosebridge straight.

Jaws/teeth: Jaws strong. Scissors bite with even and well developed incisors. Pincer bite tolerated.

Cheeks: Pronounced without exaggeration.

Comments:

Since the farmdog is a rat dog, it is important that both jaws and teeth are well developed.

Weak and narrow muzzles with narrow jaws and small teeth, must be judged as a fault.

Pincer bite is accepted, but undershot bite must be judged as a serious fault.

Many farmdogs are short of a few pre-molars, and this should be judged relative to the dog's other qualities. Missing P3 and P4 must be judged as faults.

Standard:

Eyes: Medium sized, slightly rounded, neither protruding nor sunken. Attentive and kind expression. Dark eye colour in dogs with black patches. Slightly lighter eye colour permissible in dogs with yellow or liver brown patches.

Comments:

Eyes should be slightly rounded.

Completely round or protruding eyes is a fault, as well as small and deep set eyes are.

The eyes should be as dark as possible.

Dogs with yellow or brown spots often have lighter eyes, which are harmonic with the color of the spots.

Even with these colors in the markings, light yellow eyes are not desirable.

Occasionally we see eyes that are set too much on an angle/slanted, which disturbs the expression.

Excellent male head, but the eyes are slightly too light.

Female with the expression disturbed by the upright ears. Further the eyes are too round, and the head shape does not give impression of being triangular.

Standard:

Ears: Medium sized. Rose or button, in both cases the fold should be just above the skull.
Button ears: The tip should lie close to cheeks.

Comments:

The ears should be of medium size.
Heavy, long, hound-like ears are unwanted. It takes away the impression of a small head.

The breed can have either rose ears or button ears. But it is not unusual to see one with one of each.
This should be remarked when the dog is judged.

Upright ears is a serious fault, and this must be reflected in the judgement.

The farmdog uses the ears quite a lot, and its mood is often reflected in how it carries the ears. It is not unusual to see a dog, which at one moment has rose ears, and in the next moment button ears.

The ears must neither be too high, nor too low set.

Correct rose ears.

Correct button ears not too heavy and not too big.

This male has quite too large ears, and too deep set eyes.

Ears are rose ears, but they are both set and folded too high, which gives a much too "flighty" expression. Aside from the ears, the eyes on this dog also appear a bit too protruding, which further disturbs the expression.

Standard:

Neck:

Of medium length, strong and slightly arched. No throatiness.

Comments:

The neck must be of medium length.
In males with the desired slightly arched neck line, this gives the neck a powerful impression.

Loose throat skin is a fault.

Since the head is rather small, the neck can appear more powerful, than it is.

The neck must never give an elegant impression.

Good strong neck of correct medium length.

Neck which is too long and elegant.

Standard:

Body:

Compact with good substance.

Loin: Short, broad and slightly arched.

Croup: Slightly rounded.

Chest: Long, deep and roomy with very well sprung ribs. Forechest well defined.

Underline and belly: Belly only slightly tucked up.

Comments:

Slightly rounded croup must never be confused with dropping or sloping croup.

Sloping croup does not match with the breed's free movements.

The body is substantial because of the deep and roomy rib cage, which also must be with good spring of ribs.

The rib cage must be relatively wide compared to the size of the dog. This gives good room for heart and lungs. The long rib cage and short loin, makes for an only slightly tucked up belly.

Again it is important to note that the breed develops slowly.

A fully developed compact body cannot be expected until the age of 4, but it is important that the proportions are correct in young dogs.

Correct loin and croup.

Example of a too flat loin and croup, here further combined with a high tail set.

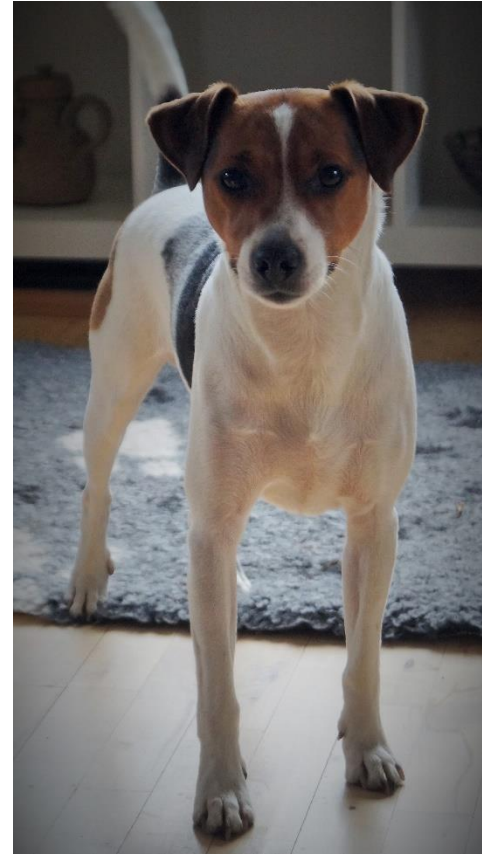
Dog with long rib cage, well defined fore chest and correct under line.

Dog with too short rib cage, too tucked up under line and no spring of ribs.

Correct front, and correct width in the front.

Too narrow in the front.

Standard:

Tail:

Not set too high. Naturally long tail or naturally short tail (stumpy tail). Tail should be carried straight, with a slight curve or like a sickle.

Comments:

The slightly rounded croup causes the tail not to be set too high.

If the tail is set too high, the croup is too flat. This gives impression of terrier-type.

Puppies can be born with natural bob-tail, or no tail at all. Bob-tail is seen in all possible lengths.

Dogs with long tail can carry it straight or with a slight curve.

The tail carried rolled up, or flat along the back are faults.

The over-all impression is a happy and curious dog, whos[^] tail is not hanging down. Most often the dog wags the tail when it is moving or is getting attention.

Tail carried correct and correct set.

Tail also carried correct, but high set.

This tail is carried too flat, almost on to the back.

This tail is curled too much.

Standard:

Comments:

Limbs:

FOREQUARTERS:

General appearance: Front legs straight and parallel. The front is proportionally broader than the width of ribcage.

Shoulder blade: Oblique.

Upper arm: Oblique

Pastern (Metacarpus): Strong and springy.

Forefeet: Small, oval and not tightly knit.

Due to the wide and deep chest the front legs are placed rather wide.

They must however never be placed so broadly, that the movements turn paddling.

The upper arm must be normally angled to the shoulder.

The paws must neither be hare feet, nor cat paws.

The word “not”, in the description of the paws (forefeet) in the breed standard, we consider faulty translation. The paws must be almost tightly knit.

It is desirable that the upper arm is as long as the shoulder.

Occasionally short and steep upper arms are seen in the breed, which affect the movements negatively, and should be remarked in the judgement of the dog.

Rather steep upper arm.

Correctly oblique upper arm and shoulder.

Standard:

Comments:

HINDQUARTERS:

General appearance: Well angulated knee and hock joints.

Parallel and well muscled.

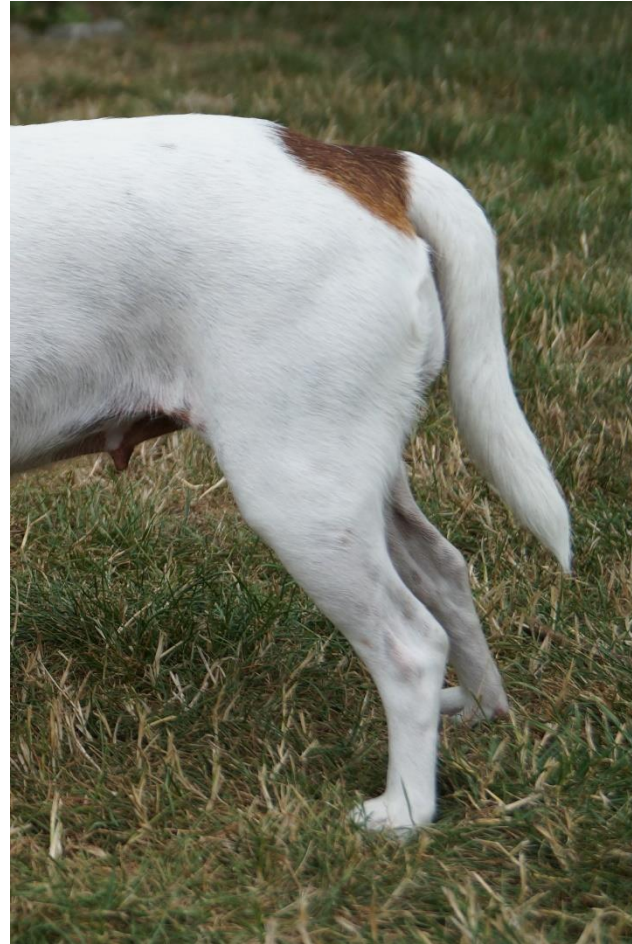
Upper Thighs: Fairly broad.

Hind feet: See front feet.

The rear must be well angled in knee and hock.
The rear legs must have good muscle, which gives rather wide thighs.

Very poor angulation rear.

Correct rear angulation.

Standard:

Gait/movement:

Parallel and free.

Comments:

Due to the rib cage's shape and width, the front legs move on a wider track than the rear legs.

The movements must be parallel front and rear.

Young dogs are commonly appearing loose in the front movements, but this must stabilize as they develop, if the chest fills out correctly.

If the croup is too sloping and/or there are slight angulations in the rear, the rear leg movements become too short.

If the shoulder is too steep or the upper arm too short, the front movements become too tripping and not efficient enough.

Correct breed typical movement of moderate steps.

Standard:

Coat:

HAIR: Short and smooth. Harsh on body.

COLOUR:

White dominating. Patches of different colours, sizes and combinations permissible, (black, tan, brown and different shades of fawn). With or without tan markings. Flecking permissible.

Comments:

The coat must not be thin and "transparent". Nor must it be too long, wavy, coarse or wire haired. It must be hard on the body.

Too soft coat is a fault.

The coat has to be able to keep straw and dust away from the skin, when the dog is rat hunting in the barn, or wood shed, as well as it has to be able to keep tall grass and humidity away from the skin, when the dog is in the field to help herd the cattle in for milking. So it must be close.

Feathering on tail and legs are a fault.

Since white colour must dominate, it should be remarked if the entire body is coloured, without white between the body and head, or between the body and tail.

Small spots in the white is accepted, but should be noticed.

Coat colors

- The following shows examples of some of the most common color varieties. The dogs are all of correct overall type. The dog in the last picture is also of correct type, though has too much color.

Standard:

Size:

Height at withers:

Males 34–37 cm

Females 32–35 cm

Tolerance +/- 2 cm

Comments:

Even though there is a rather great tolerance in the height, one must remember that the overall impression must be the one of a small, compact dog.

Standard:

Faults:

Any departure from the foregoing points should be considered a fault and the seriousness with which the fault should be regarded should be in exact proportion to its degree and its effect the health and welfare of the dog.

- Elegant general appearance
- Narrow in front
- Low on legs
- Lack of depth in chest
- Flat or short ribcage
- Steep croup
- Prick ears
- Neck too long
- Curled tail or tail carried flat **on** back.

Disqualifying faults:

- Aggressive or overly shy.

Any dog showing physical or behavioural abnormalities shall be disqualified.

N. B: Male animals should have two apparently normal testicles fully descended into the scrotum.

Comments:

A farmdog has to give the impression of being unelegant and compact, but all the while still be agile, bright, and flashing fast.

Temperament is crucial and even slight aggression must never be interpreted as guarding behavior. Farmdogs must be friendly and curious.

Disqualifying points

- Faults and disqualifying faults are covered in the breed standard. There is no further grouping of faults, which means that there are no specified major faults.

Judging the breed

The breed is in group 2's section 1.1. (pinschers and schnauzers) without utility trial.

Therefore there is no trial to confirm or prove the breed's ability to fulfill its original "job", but the countries of origin still find it important, that the function of being able to catch rats and mice still is kept in mind, when judging and looking at the dogs.

This means athletic and agile dogs of substantial body, without being light, sporty, or elegant, and on the other end of the scale, without being so stout, that it prevents its agility.

Judging the breed

Over all impression must be of a moderately rectangular, compact, small dog.

It is important that it does not appear elegant.

The topline has to be slightly arched by the loin. No other pincher breeds have to have this top line, it is very special only for the Danish/Swedish Farmdog.

The topline must not be too straight or flat – too terrier like.

While the topline has to be slightly arched, it is not to compromise the good angulation, giving the dog ability to move correctly.

Judging the breed

Correct movements are with moderate steps and push.

If too well angulated the steps will become too long, and the gait too floating. It is not supposed to move like a German shepherd.

On the other end of the scale, the steps are not to become too short and tripping.

If the body is too short, the dog moves with legs lifting too high, or have tendency to move on two tracks. If the body is too long, the gait becomes too long and floating.

It has to be in between with the Danish-Swedish farmdog.

Judging the breed

The head and the expression is significant to the breed.

The correct expression is of a forward directed look.

Slanted eyes, placed low on the cheeks, give the wrong expression.

Related breeds

- We do not assume that this breed was developed from other specific breeds (known as such today), but rather has origin in some old pinscher type of dog, probably from before the Viking era.

Today we do see signs of other breeds having been mixed in, i.e. fox terrier, and a hound variety, but those have been mixed into the breed in more current time, and were not part of the origin.

Similar breeds

- Dogs of similar type and purpose can be found world wide.

Several other breeds can appear very much like this breed, in particular individuals that are borderline acceptable to their breed standard.

In this matter a not perfect Danish-Swedish Farmdog can appear almost the same as a not perfect dog of another breed, i.e. Smooth Coated Fox Terrier, Jack Russell Terrier, Parson Russell Terrier, Terrier Brasileiro etc. etc.

Once again it is important to note that the farmdog is a pinscher type. It should never give impression of terrier type.

Problems to take into account

- The breed does not have any breed specific health disorders.
 - Occasionally dogs with incorrect temperament occur.
-

Pictures of breed typical dogs

- The following is a Collection of very breed typical dogs, all with various detail flaws.

Thanks.

- Photo credits:

Helene Riisgaard Pedersen

Lars Borup

Marika Lindelöf

Ole Walldo

Susanne Ragnarsson

Stig Jørgensen

Marco Adelborg

Göran Cajhagen

Lars Adeheimer

Annette Andersson

Signe Jensen

LIITE 3: Jalostuksen tavoiteohjelma 2021–2025: tanskalais-ruotsalainen pihakoira

Toimintakyky	Terävyys	Puolustushalu	Taisteluhalu	Hermorakenne
+ 3 Suuri	+ 3 Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	+ 3 Kohtuullinen, hillitty	+ 3 Suuri	+ 3 Tasapainoinen ja varma
+ 2 Hyvä	+ 2 Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	+ 2 Suuri, hillitty	+ 2a Kohtuullinen	+ 2 Tasapainoinen
+ 1a Kohtuullinen	+ 1a Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	+ 1 Pieni	+ 2b Kohtuullisen pieni	+ 1a Hieman rauhaton
+ 1b Kohtuullisen pieni	+ 1b Koira, joka ei osoita lainkaan terävyttä	- 1 Haluton	+ 1 Erittäin suuri	+ 1b Hermostunein pyrkimyksin
- 1 Pieni	- 1 Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	- 2 Erittäin suuri	- 1 Pieni	- 1 Vähän hermostunut
- 2 Riittämätön	- 2 Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	- 3 Hillitsemätön	- 2 Riittämätön	- 2 Hermostunut
- 3 Toimintakyvytön	- 3 Suuri jäävin hyökkäyshaluin		- 3 Haluton	- 3 Erittäin hermostunut

Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys	Laukuspelottomuus
+ 3 Vilkas	+ 3 Kohtuullisen kova	+ 3 Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	+++ Laukausvarma
+ 2 Kohtuullisen vilkas	+ 2 Kova	+ 2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen	++ Laukauskokematon
+ 1 Erittäin vilkas	+ 1 Hieman pehmeä	+ 2b Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen	+ Paukkuärtyisiä
+ 1a Häiritsevän vilkas	- 1 Erittäin kova	+ 1 Mielistelevä	- Laukausaltis
+ 1b Hieman välinpitämätön	- 2 Pehmeä	- 1a Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra	-- Laukausarka
- 1c Impulsiivinen	- 3 Erittäin pehmeä	- 1b Selvästi pidättyväinen, yrittää purra	
- 2 Välinpitämätön		- 2 Hyökkäävä	
- 3 Apaattinen		- 3 Salakavala	

= ihanne

= ei hyväksyttävä

LIITE 4: Jalostuksen tavoiteohjelma 2021-2025: tanskalais-ruotsalainen pihakoira

	1	2	3	4	5
1a KONTAKTI Tervehtiminen	Torjuu kontaktia, murisee tai yrittää purra	Välttää kontaktia, väistää	Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen	Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen	Mielistelevä kontaktinotossa, hyppii, vinkuu, haukkuu jne
1b KONTAKTI Yhteistyö	Ei lähde vieraan ihmisen mukaan	Lähtee mukaan haluttomasti	Lähtee mukaa, mutta ei ole kiinnostunut TO:sta	Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TO:sta	Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut TO:sta
1c KONTAKTI Käsitteily	Torjuu murisemalla ja/tai yrittää purra	Väistää tai hakee tukea ohjaajasta	Hyväksyy käsitteilyn	Hyväksyy ja ottaa kontaktia	Hyväksyy ja vastaa liioittelulla kontaktilla
2a LEIKKI 1 Leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen
2b LEIKKI 1 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	Ei tartu, nuuskii esinettä	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	Tarttuu heti koko suulla	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista
2c LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	Ei tartu esineeseen	Tarttuu viiveellä - irrottaa/pitää, ei vedä vastaan	Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudelleen/ Korjailee otetta	Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TO irrottaa	Tarttuu heti koko suulla, vetää tempoo, ravistaa - kunnes TO irrottaa
3a TAKAA-AJO	Ei aloita	Aloittaa, mutta keskeyttää	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille
3b TARTTUMINEN	Ei kiinnostu saaliista / Ei juokse perään	Ei tartu, nuuskii saalista	Tarttuu saaliiseen epäroiden tai viiveellä	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sek
4 AKTIVITEETTITASO	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen	Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata	Tarkkailevainen ja enemmän rauhallinen, yksittäisiä toimintoja	Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen	Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana / Rauhaton koko ajan
5a ETÄLEIKKI Kiinnostus	Ei kiinnostu avustasta	Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja	Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja	Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöyrityksiä	Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä
5b ETÄLEIKKI Uhka / aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion ensimmäisessä tai toisessa osassa	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensimmäisessä osassa	Osoittaa useampia uhkauseleitä osion ensimmäisessä ja toisessa osassa
5c ETÄLEIKKI Utelaisuus	Ei saavu avustajan luo	Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo	Saapuu piilossa olevan puhuvan avustajan luo	Saapuu avustajan luo epäroiden tai viiveellä	Saapuu avustajan luo suoraan ilman apua
5d ETÄLEIKKI Leikkihalu	Ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - voi tarttua varovasti muttei vedä	Tarttuu, vetää vastaan, voi irrottaa ja tarttua uudelleen	Tarttuu, vetää vastaan, ei irrota
5e ETÄLEIKKI Yhteistyö	Ei osoita kiinnostusta	Kiinnostuu, mutta keskeyttää	On kiinnostunut leikkivästä avustajasta	Kiinnostunut leikkivästä sekä passiivisesta avustajasta	Houkuttelee myös passiivista avustajaa leikkimään
6a YLLÄTYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	Kyykistyy ja pysähtyy	Väistää kääntämättä katsettaan haalarista	Pakenee enintään 5 metriä	Pakenee enemmän kuin 5 metriä
6b YLLÄTYS Puolustus / aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra
6c YLLÄTYS Utelaisuus	Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan / Ei mene ajoissa	Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä	Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua
6d YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu ja houkuttelee koiraa	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla
6e YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria väh. kahdella ohituskerralla	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla
7a ÄÄNIHERKKYYS Pelko	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	Kyykistyy ja pysähtyy	Väistää kääntämättä katsettaan	Pakenee enintään 5 metriä	Pakenee enemmän kuin 5 metriä
7b ÄÄNIHERKKYYS Utelaisuus	Ei mene katsomaan	Menee räminälaitteen luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	Menee räminälaitteen luo, kun ohjaaja seisoo sen vieressä	Menee räminälaitteen luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	Menee räminälaitteen luo ilman ohjaajan apua
7c ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaista liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu ja houkuttelee koiraa	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla
7d ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla
8a AAVEET Puolustus / aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	Osoittaa uhkauseleitä ja useampia hyökkäyksiä
8b AAVEET Tarkkaavaisuus	Yksittäisiä vilkaisuja, ja sen jälkeen ei kiinnostusta / ei kiinnostu lainkaan	Katselee aaveita silloin tällöin	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista	Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja	Tarkkailee molempia aaveita osion ajan
8c AAVEET Pelko	On ohjaajan edessä tai sivulla	On enemmän ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa	On enemmän ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	On enemmän ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta / Pakenee
8d AAVEET Utelaisuus	Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois/ Ei mene ajoissa	Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoleenväliin	Menee katsomaan ilman apua
8e AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	Torjuu kontaktia / Ei mene ajoissa	Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin, mutta ei vastaa siihen	Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin	Ottaa itse kontaktia avustajaan	Innostunutta kontaktinottoa avustajaan, esim. hyppii tai vinkuu
9a LEIKKI 2 Leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen
9b LEIKKI 2 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	Ei tartu, nuuskii esinettä	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	Tarttuu heti koko suulla	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista
10 AMPUMINEN	Ei häiriinnyt, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin väläpitämätön	Häiritsevyyttä lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen väläpitämätön	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	Keskeyttää leikin/passiiv., lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms kohde, ei palaa leikkiin/passiivisuuteen	Häiritynyt, pelokas / Yrittää paeta / Ohjaaja luopuu ampumisesta

LIITE 5: Jalostuksen tavoiteohjelma 2021-2025: tanskalais-ruotsalainen pihakoira

Käyttöönottopäivämäärä 27.2.2021

I=ihanne, N=hyväksyttävä, E= ei toivottava ja H=hylätty

1. IHMISEN KOHTAAMINEN

1.1 Ensikohtaaminen avustajan kanssa

a) Koiran käyttäytyminen ennen kontaktitilannetta avustajan kanssa

I	S	menee suoraan tervehtimään avustajaa
N	N1	on välinpitämätön, rento, voi tutkia ympäristöä
N	N2	pyrkii jatkamaan matkaa kiinnittämättä huomiota avustajaan
N	OLF	keskittyy vain haisteluun
E	Y	on kiinnostunut ainoastaan ympäristöstä
N	P1	lieviä merkkejä huolestumisesta tai rauhattomuudesta (voi äänneellä, liikua edestakaisin, liikkua hidastetusti, lipoa suupieliään, vinkua, häntä voi laskea. Voi myös muuttua eleettömämmäksi tai alkaa korostetusti hakea katsekontaktia ohjaajaan).
H	P2	vältelee(pyrkii pois päin avustajasta tai ohjaajansa syyliin, painautuu tiiviisti kiinni ohjaajansa tai pyrkii ohjaajan taakse, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmetä myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, sulkeutuu tai passivoituu)
H	P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syyliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää)
H	P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyyhistymisenä) jalostustarkastus keskeytetään
N	A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
N	A2	tuijottaa, murisee ja/tai haukkuu
E	A3	haukkuu ja ryntäilee ihmistä kohti
H	A4	hyökkää voimakkaasti ihmisiä kohti
H	A5	puree omistajaansa
N	XR	rapsuttaa, nuolee tms itseään
E	XM	merkkeilee

b) Aika, jonka kuluessa koira tervehtii oma-aloitteisesti avustajaa

N	U30	alle 30 sekuntia
N	U59	31-59 sekuntia
N	U80	60-60 sekuntia (avustaja on noussut seisomaan huomioimatta koiraa)
N	NO	ei tule oma-aloitteisesti ennen kuin avustaja on muuttunut aktiiviseksi kontaktinottajaksi

1.1 Ensikohtaaminen avustajan kanssa

c) Avustaja kääntyy ja ottaa kontaktia yrittämällä koskettaa koiraa

1.2 Poistuminen ja uudelleen kohtaaminen

1.1 1.2 1.2 a) Koiran käyttäytyminen kohdatessa

c) a) b) b) Koiran käyttäytyminen avustajan yrittäessä koskettaa

	I	L	lähestyy avustajaa
	N	N	ei lähesty eikä väistä avustajaa
	E	V	väistää avustajaa
N		N	koira sietää kosketuksen, ei hakeudu luokse
N		SN	koira nuuhkaisee avustajaa, sen jälkeen välinpitämätön
I		SY	rennon ystävällinen (korvat rennot, normaali ryhti, paino tasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua rennosti, voi katsoa hieman sivuun)
N		SR	kiemurtelee (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äänneellä tai kääntyä selälleen, hyppiä vasten tai nuolla avustajaa)
I		SL	alkaa leikkiä, riehaantuu (katsoo kohti, niaa etuosalla, läppää tassuillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)
N		P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (liikkuu hitaasti ja jännittyneesti, hännän liike jännittyneen, voi hieman väistää, mutta antaa koskea. Voi ilmentää myös seuraavia: niaa ja/tai säpsähtää, jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, haukottelee, häntä laskee)
H		P2	säikähtää tai vältelee (perääntyy, väistää tai siirtyy ohjaajan taakse, ei anna koskea. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmetä myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passivoitua)
H		P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, ei anna koskea, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syyliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää) jatetaan osiosta 3
H		P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyyhistymisenä), jatetaan osiosta 3
N		A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
N		A2	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ei hyökkää kohti
E		A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
H		A4	puree niin, että ei jää jälkeä

H		H	A5 puree niin, että jää jälki
N		N	XR rapsuttaa, nuolee tms. itseään
E		E	XM merkkää avustajan
N		N	Y osoittaa voimakasta kiinnostusta vain ympäristöä kohtaan
N		N	O huomioi herkeämättömästi vain ohjaajansa, suhtautuu koskettamiseen välinpitämättömästi
H		H	EOP koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
H		H	EOA koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
H		H	EAA koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

1.3 Avustaja houkuttelee koiran mukaansa

I	L	koira lähtee heti mukaan
N	LH	koira lähtee avustajan mukaan vähällä houkuttelulla
N	LV	koira lähtee mukaan runsaalla houkuttelulla
N	LO	pyrkii välillä ohjaajan luo, välillä kulkee avustajan mukana
E	LK	koira lähtee mukaan, mutta kieltäytyy myöhemmin etenemästä (voi ilmetä myös pakenemisena) tai alkaa kiskoa voimakkaasti kohti ohjaajaa
E	LE	koira ei lähde mukaan
I	S	koira on kiinnostunut avustajasta
H	EAG	osio keskeytetään, koska koira haukkuu ja/tai murisee ja/tai näyttää hampaita, roikkuu avustajan vaatteissa hampaillaan tai uhkailee avustajaa
H	EOP	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
H	EOA	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
H	EAA	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

2. KÄSITELTÄVYYS

2.1 Käyttäytyminen käsittelytilanteessa		
I	SN	koira suhtautuu välinpitämättömästi käsittelyyn sei sen käytös ei muutu lainkaan
I	SY	on rennon ystävällinen (korvat rennot, normaali ryhti, paino tasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua rennosti, voi katsoa hieman sivuun)
N	SR	kiemurtelee (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äännellä tai kääntyä selälleen, hyppiä vasten tai nuolla avustajaa)
N	SL	alkaa leikkiä, riehuu (katsoo kohti, niaa etuosalla, läppää tassullaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyörähtelee tms.)
N	P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (liikkuu hitaasti ja jännittyneesti, hännän liike jännittyen, voi hieman väistää, mutta antaa koskea. Voi ilmentää myös seuraavia: niaa ja/tai säpsähtää, jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, haukottelee, häntä laskee)
N	P2	säikähtää tai välttelee (perääntyy, väistää tai siirtyy ohjaajan taakse, ei anna koskea. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passivoitua).
H	P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, ei anna koskea, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syyliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää)
H	P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyhyistymisenä)
E	A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
H	A2	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ei hyökkää kohti
H	A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
H	A4	puree niin, että ei jää jälkeä
H	A5	puree niin, että jää jälki
N	XR	rapsuttaa, nuolee tms. itseään
N	XM	merkkää avustajan
N	XR	osoittaa voimakasta kiinnostusta vain ympäristöä kohtaan
N	XM	huomioi herkeämättömästi vain ohjaajansa, suhtautuu käsittelyyn välinpitämättömästi
H	EOP	koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
H	EOA	koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
H	EAA	koskettamisen yrittäminen jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
2.2 Koira antoi koskea		

I	KH	huuliin
I	KK	korviin
I	KL	lapaan
I	KE	etujalkoihin
I	KR	rintaan
I	KS	selkään
I	KT	takajalkoihin
I	KN	häntään

3. JAHTAAMINEN

3.1 Koiran käyttäytyminen palloa heittäessä		
E	P	pyrkii pois päin pallosta tai jää haukkumaan paikoilleen tai peräytyen
E	N	ei kiinnostu pallosta, voi katsoa palloa
N	H1	osoittaa lievää kiinnostusta, ei mene pallolle asti tai menee hitaasti pallon luokse
N	H2	jää vaanimaan ja tuijottamaan palloa
I	H3	lähtee pallon perään, mutta keskeyttää ajon, juoksee pallon ohi tai jättää pallon nuuhkimatta sitä
I	H4	lähtee pallon perään, pallon pysähtyessä nuuhkii sitä
I	H5	lähtee pallon perään, tarttuu siihen ja päästää irti (voi tarttua uudestaan)
I	H6	lähtee pallon perään, tarttuu siihen ja pitää siitä kiinni (kunnes ohjaaja irrottaa pallon) tai kantaa palloa, voi tuoda sen ohjaajalle
I	H7	lähtee pallon perään, tarttuu siihen ja ravistelee sitä
H	HP8	osiota ei suoriteta loppuun, koska koira pelkää voimakkaasti, <i>jatketaan osiosta 4</i>
H	EOP	heittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
H	EOA	heittäminen jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
H	EAP	heittäminen jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä pelon vuoksi
H	EAA	heittäminen jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
3.2 Ohjaaja leikittää koira pallolla		
E	P	koira pyrkii pois päin ohjaajasta tai jää haukkumaan paikoilleen tai peräytyen
N	N	ei kiinnostu, voi katsoa palloa
N	HL1	kiinnostuu, tutkii palloa
N	HL2	jää vaanimaan ja tuijottamaan palloa
I	HL3	alkaa leikkiä ohjaajan kanssa pallolla, mutta menettää pian kiinnostuksensa
I	HL4	alkaa leikkiä ohjaajan kanssa pallolla, tarttuu siihen ja päästää irti (voi tarttua uudestaan)
I	HL5	alkaa leikkiä ohjaajan kanssa pallolla, tarttuu siihen ja pitää kiinni kunnes ohjaaja irrottaa pallon
I	HL6	alkaa leikkiä ohjaajan kanssa pallolla, tarttuu siihen ja ravistelee sitä
N	HLS	on alkanut leikkiä pallolla itse, eikä halua leikkiä sillä ohjaajan kanssa
N	A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
N	A2	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ei hyökkää kohti
E	A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
H	A4	puree niin, että ei jää jälkeä
H	A5	puree niin, että jää jälki
E	FIX	käytös osion päätyttyäkin muuttanutta/käytös jää päälle
H	EOP	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
H	EOA	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
H	EAP	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä pelon vuoksi

H	EAA	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
---	------------	---

4. AKTIIVISUUS/PASSIIVISUUS

E	RE	rauhaton: liikkuu levottomasti, voi läähättää, äännellä, hyppiä ohjaajaa vasten, rapsuttaa, nuolla itseään tms.
I	AK	aktiivinen: puuhastelee tai nuuhkii ympäristöä rauhallisesti koko ajan
I	N	rauhallinen: voi istua, seistä tai maata, voi tutkia ympäristön kertaalleen
E	PA	passiivinen: ei kiinnostu mistään
N	NR1	aluksi rauhallinen, rauhattomuus lisääntyy hieman
E	NR2	aluksi rauhallinen, rauhattomuus lisääntyy selvästi
N	REN	aluksi rauhaton, sitten rauhoittuu
N	MX	ajoittain rauhaton, ajoittain rauhallinen
H	P	pelkää tai on jännittynyt (taakse vetäytynyt kehon asento, voi hakeutua ohjaajan luo tai pyrkiä pakoon, haukkua tms.)
H	PV	osiota ei suoriteta loppuun, koska koira pelkää voimakkaasti

5. VIERAS KOIRA

Koiran käyttäytyminen sen havaitessa vieras koiran		
I	N	rento, käytös ei juuri muutu (korvat rennot, normaali ryhti, paino tasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua renoosti, voi katsoa hieman sivuun tai uteliaasti kohti)
I	S	osoittaa selvää kiinnostusta tutustumiseen (heiluttaa häntää, pyrkii kohti, voi vinkua tai haukahtaa, katsoo kohti, katsoo vuoronperään ohjaajaa ja vierasta koiraa, niiaa etuosalla, kauhoo etutassuillaan)
N	S2	osoittaa voimakasta kiinnostusta toista koiraa kohtaan (heiluttaa häntää, kiskoo ja riuhtoo kohti, voi haukkua, voi hyppiä, voi nousta kahdelle jalalle)
N	P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (jäykistyy hetkeksi, lipoo suupielään, häntä laskee, voi liikkua hitaasti ja jännittyneesti, hännän liike jännittyen, voi nuuhkia maata, katsella pois päin, haukotella, nostaa jalkaa, istahtaa, kääntä selin, ottaa remmin suuhunsa tms.)
E	P2	säikähtää tai välttelee (perääntyy, väistää tai siirtyy ohjaajan taakse, ei anna koskea. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passivoitua).
H	P3	pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, ei anna koskea, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syyliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää)
H	P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyhyhistymisenä)
N	A1	asento jäykkä, tuijottaa, etupainoinen kehon asento, karvat voivat nousta
E	A2	näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ottaa askelia kohti vierasta koiraa, tuijottaa, karvat voivat nousta
H	A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
H	A4	hyökkää voimakkaasti vierasta koiraa kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, karvat pystyssä)
H	A5	vihainen (tilanteeseen nähden suhteetonta hyökkäämistä tai hallitsematonta raivoa)
H	AOS	puree ohjaajaansa
E	H	vaanii, metsästää, paimentaa (katse kiinnittynyt vieraaseen koiraan, madaltunut pään tai kehon asento, mutta karvat eivät ole pystyssä, voi haukkua)
N	O	huomioi herkeämättömästi vain ohjaajansa
E	FIX	ei palautu, käytös jää päälle
H	EOH	osiota ei suoriteta ohjaajan päätöksestä
H	EAR	osiota ei suoriteta tarkastajan päätöksestä

6. EPÄTAVALLISET ALUSTAT

Ritillä	Pleksi	
6.1	6.2	
a) Käyttäytyminen alustalle mennessä		
I	I	N ei pelkoa tai huolestumista, astuu epäroimattä alustalle ilman houkuttelua (ryhti ja hännän asento normaali, astuu alustalle huomioiden sen tai kiinnittämättä siihen huomiota)
N	N	P1 hyvin lieviä merkkejä huolestumisesta tai välttelystä (ryhti lievästi matala, jäykkä tai takakenoinen, liikkuu hitaasti, voi pysähdellä hetkeksi, voi lipoa suupielään, hieman taakse vetäytyneet suupielet tms.)
E	E	P2 selviä merkkejä välttelystä (pysähtyy, yrittää kiertää tai hypätä alustan yli, heittäytyy selälleen tai tarjoaa oheistoimintoja välttääkseen alustalle menon, kuten istuu, menee maahan, kierii, antaa tassua tms.)
H	H	P3 pelokas (kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, saattaa pyrkiä pakoon tai omistajan syyliin, voi läähättää ta passivoitua, täristä, äänneellä voimakkaasti), jatketaan seuraavasta alustasta/osiosta 7
H	H	P4 erittäin voimakkaasti pelokas (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyhyhistymisenä), jatketaan seuraavasta alustasta/osiosta 7
N	N	LP astuu epäroimattä alustalle ilman houkuttelua
N	N	LH astuu epäroimattä alustalle sanallisen houkuttelun jälkeen

N	N	LPH astuu epäröiden alustalle sanallisen houkuttelun jälkeen
N	N	LH2 menee alustalle vasta makupalan avulla
P	E	P ei astu alustalle
H	H	EOH osiota ei suoriteta ohjaajan päätöksestä
H	H	EAR osiota ei suoriteta tarkastajan päätöksestä
b) Käyttäytyminen alustalla ollessa		
I	I	N koira pysyy alustalla itse tai ohjaajan on helppo saada koira jäämään alustalle
N	N	H ohjaaja joutuu käyttämään runsaasti houkuttelua saadakseen koiran jäämään alustalle
N	N	VL koira poistuu alustalta, tulee helposti takaisin
N	N	VH2 koira poistuu alustalta, tulee takaisin vain runsaasti houkutteluna
E	E	VP koira poistuu alustalta, eikä tule takaisin runsaallakaan houkuttelulla
E	E	EP ei mennyt alustalle
c) Rentous alustalla		
I	I	N koira on rento (alusta ei näytä vaikuttavan koiran käyttäytymiseen)
N	N	P1 koira jännittää hieman (ryhti lievästi matala, jäykkä tai takakenoinen, voi lipoa suupieliään tai nostella tassujaan, hieman taakse vetäytyneet suupielet tms.)
E	E	P2 koira on jännittynyt (kyristelee, häntä koipien välissä, saattaa pyrkiä omistajan syliin, voi läähättää tai passivoitua, täristä, voi äänneellä)
E	E	P3 koira ei mennyt alustalle

7. IHMISJOUKKO

7.1	7.2	7.3	7.1 Kävelevät ihmiset rivissä	7.2. Juoksevat ihmiset rivissä	7.3 Oudot ihmiset rivissä
I	I	I	N koira kulkee rennosti ohjaajan edessä, takana tai sivulla, voi huomioida avustajat (korvat rennot, normaali ryhti, liikkumisnopeudessa ei muutoksia)		
I	I	I	S yrittää päästä nuuhkimaan avustajia		
N	N	N	SR yrittää lähestyä avustajia kiemurrellen (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äänneellä tai kääntyä selälleen)		
N	N	N	SL yrittää lähestyä avustajia riehakkaasti (katsoo kohti, voi äänneellä, niiaa etuosalla, läppää tassuillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)		
N	N	N	P1 lieviä merkkejä huolestumisesta (liikkumisnopeus ja/tai -asento muuttuu, voi hetkellisesti siirtyä lähemmäs ohjaajaa tai ohjaajan taakse, pysähtyä hetkeksi, hidastaa, jännittävä tai kaartaa. Voi vilkuilla avustajia, lipoa suupieliään, ryhti madaltuu, häntä laskee. Voi äänneellä ja/tai hyppiä ohjaajaa vasten.)		
E	E	E	P2 säikähtää tai välttelee (siirtyy ohjaajan taakse, voi pysähdellä, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, saattaa pälyillä, läähättää tai haukkua).		
H	H	H	P3 pelkää voimakkaasti (perääntyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syliin, kyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), jatketaan osasta 8		
H	H	H	P4 pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyyhistymisenä), jatketaan osasta 8		
N	N	N	A1 jäykistyy, tuijottaa, korvat voivat nousta		
H	E	E	A2 napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, ei hyökkää kohti		
H	H	H	A3 napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti		
H	H	H	A4 hyökkää voimakkaasti avustajia kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, korvat pystyssä)		
H	H	H	A5 vihainen (tilanteeseen nähden suhteetonta hyökkäämistä tai hallitsematonta raivoa)		
H	H	H	AO5 puree ohjaajaansa		
E	E	N	H vaanii, metsästää, paimentaa (katse kiinnittynyt vieraisiin ihmisiin, madaltunut pään tai kehon asento, mutta korvat eivät ole pystyssä, voi haukkua)		
N	N	N	O osoittaa voimakasta kiinnostusta vain ohjaajaa kohtaan		
E	E	E	FIX ei palaudu, käytös jää päälle		
H	H	H	EOP osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi		
H	H	H	EOA osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi		
H	H	H	EAP osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä pelon vuoksi		
H	H	H	EAA osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi		

7. IHMISJOUKKO

7.4	7.5	7.6	7.4 Ihmiset ympärässä paikoillaan	7.5. Ihmiset ympärässä astuvat kohti koiraa	7.6 Ihmiset liikkuvat ympärässä
-----	-----	-----	-----------------------------------	---	---------------------------------

I	I	I	N	rento, käytös ei juuri muutu (korvat rennot, normaali ryhti, paino tasaisesti kaikilla jaloilla, häntä voi heilua rennosti, voi katsoa hieman sivuun tai uteliaasti kohti)
I	I	I	S	yrittää päästä nuuhkimaan avustajia
N	N	N	SR	yrittää lähestyä avustajia kiemurrellen (ryhti madaltunut, korvat takana, voi äänneellä tai kääntyä selälleen)
N	N	N	SL	yrittää lähestyä avustajia riehakkaasti (katsoo kohti, voi äänellä, niiaa etuosalla, läppää tassuillaan, läähättää innostuneesti, loikkii, pyrähtelee tms.)
E	E	E	P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, häntä laskee, voi liikkua hitaasti ja jännittyneesti, hännän liike jännittyen, voi myös nuuhkia maata, katsella pois päin, haukotella, nostaa toistuvasti jalkaa, istahtaa, kääntyä selin, ottaa remmin suuhunsa, alkaa hakea katsekontaktia ohjaajaan tms.)
E	E	E	P2	säikähtää tai välttelee (peräännyy, väistää tai siirtyy ohjaajan taakse. Häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmetä myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, voi passivoitua).
H	H	H	P3	pelkää voimakkaasti (peräännyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syyliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), jatketaan osasta 8
H	H	H	P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyhyistymisenä), jatketaan osasta 8
N	N	N	A1	asento jäykkä, tuijottaa, etupainoinen kehon asento, karvat voivat nousta
E	E	E	A2	näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, voi ottaa askelia kohti avustajia, tuijottaa, karvat voivat nousta
H	H	H	A3	napsii ilmaa ja/tai näyttää hampaita ja/tai murisee ja/tai haukkuu, hyökkää kohti
H	H	H	A4	hyökkää voimakkaasti avustajia kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, karvat pystyssä)
H	H	H	A5	vihainen (tilanteeseen nähden suhteetonta hyökkäämistä tai hallitsematonta raivoa)
H	H	H	A05	puree ohjaajaansa
E	E	E	H	vaanii, metsästää, paimentaa (katse kiinnittynyt vieraisiin ihmisiin, madaltunut pään tai kehon asento, mutta karvat eivät ole pystyssä, voi haukkua)
N	N	N	O	osoittaa voimakasta kiinnostusta vain ohjaajaa kohtaan
E	E	E	FIX	ei palautu, käytös jää päälle
H	H	H	EOP	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä pelon vuoksi
H	H	H	EOA	osio jätettiin kokonaan väliin ohjaajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi
H	H	H	EAP	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä pelon vuoksi
H	H	H	EAR	osio jätettiin kokonaan väliin tarkastajan päätöksestä aggressiivisuuden vuoksi

8. ÄÄNET

8.1	8.2	8.3	8.4	8.1 Käyttäytyminen pillin soidessa 8.3 Käyttäytyminen koputettaessa kattilankanta vasaralla	8.2 Käyttäytyminen koputettaessa kattilankanta vasaran varrella 8.4 Käyttäytyminen poran käydessä
I	I	I	I	L	koira menee uteliaasti ääntä kohti (ryhti ja hännän asento rentoja)
I	I	I	I	N	käyttäytyminen ei muutu (ryhti ja hännän asento eivät muutu, liikkumisnopeudessa ei muutoksia, koira voi havaita äänen)
N	N	N	N	P1	lieviä merkkejä huolestumisesta (kulkee ohjaajan mukana, mutta liikkumisnopeudessa tai -asennossa tapahtuu lieviä muutoksia. Voi ilmentää myös seuraavia: niiaa ja/tai säpsähtää, jäykistyy hetkeksi, lipoo suupieliään, korvat takana, vinkuu, häntä laskee. Voi myös muuttua eleettömäksi tai alkaa hakea katsekontaktia ohjaajaan)
E	E	E	E	P2	säikähtää tai välttelee, selviää liikkumisnopeuden tai asennon muutoksia (kuten väistää kaartamalla, siirtyy ohjaajan taakse, aloittaa "stressivedon" äänestä pois päin, painautuu ja/tai hyppii ohjaajaa vasten tai pysähtyy, häntä painuu alas, ryhti madaltuu voimakkaasti, voi ilmentää myös seuraavia: pälyilee, läähättää tai haukkuu, sulkeutuu tai passivoituu), osiota 8.3 ei suoriteta
H	H	H	H	P3	pelkää voimakkaasti (peräännyy, pakenee tai kieltäytyy etenemästä, pyrkii voimakkaasti ohjaajan syyliin, kyyristelee, häntä tiukasti koipien välissä, tärisee, läähättää), äänet-osio keskeytetään
H	H	H	H	P4	pelkää erittäin voimakkaasti (yrittää paeta paniikinomaisesti, voi ilmetä myös paikoilleen lyhyistymisenä), äänet-osio keskeytetään
N	N	N	N	A1	asento jäykkä, tuijottaa, karvat voivat nousta
N	N	N	N	A2	tuijottaa, murisee ja/tai haukkuu
H	H	H	H	A3	haukkuu ja ryntäilee ääntä kohti
H	H	H	H	A4	hyökkää voimakkaasti ääntä kohti (kiihtynyt, ei rauhoitu, voi haukkua, karvat pystyssä)
H	H	H	H	A05	puree omistajaansa
E	E	E	E	FIX	ei palautu, käytös jää päälle
H	H	H	H	EOH	osiota ei suoriteta ohjaajan päätöksestä
H	H	H	H	EAR	osiota ei suoriteta tarkastajan päätöksestä

9. MUUT HUOMIOT

a) Rohkeuden yleiskuva

I	N	rento, ei merkkejä epävarmuudesta
---	---	-----------------------------------

N	P1	lievästi epävarma, voi näkyä myös levottomuutena tai sulkeutumisena
E	P2	epävarma
H	P3	pelokas
H	P4	voimakkaasti pelokas

b) Rohkeuden yleiskuvassa tapahtuva muutokset

I	NO	ei muutoksia
I	MN	rentoutuu testin edetessä
E	MP1	epävarmuus lisääntyy testin edetessä
H	MP3	pelokkuus lisääntyy testin edetessä
N	HN	ajoittain rento
E	HP1	ajoittain epävarma
E	HP3	ajoittain pelokas
H	FIX	ei palaudu, käytös jää päälle

c) Havaittiinko toistuvaa vakavaa stressiin liittyvää tai stereotyyppistä käyttäytymistä?

I	NO	ei nähty
E	XH	hihnassa tai ohjaajan kanssa
E	CT	hännän jahtaaminen
E	WH	jatkuva haukkuminen tai ääntely
E	XM	jatkuva merkkailu
E	HY	hyppiminen
E	ET	etujaloilla kauhominen
E	SV	stressivetoa
E	DIG	toistuva raapiminen (maa, ihminen tms.)
E	OLF	haisteluun uppoutuminen
E	XR	itsensä nuoleminen, pureminen tai raapiminen
E	FLY	ilman napsiminen tai ilmaan pälyily
E	XX	muuta vakavaa stressikäytöstä

TERVEYSKYSELY 2019

-yhteenveto

Yhdistyksen jalostustoimikunta toteutti vuonna 2019 tanskalais-ruotsalaisten pihakoirien terveyskyselyn. Kysely oli avoinna 6.5.-31.10.2019 välisenä aikana ja kyselyyn saatiin yhteensä 631 vastausta. Tämä artikkeli sisältää tiiviin yhteenvedon kyselyn tuloksista. Laajempi raportti tuloksista julkaistaan kevään aikana ja se tulee saataville yhdistyksen nettisivuille.

Koirista 335 kpl oli uroksia ja 296 kpl oli narttuja. Koirista 93 kpl oli kyselyyn vastatessa alle 12 kuukauden ikäisiä ja 24 kpl oli edesmenneitä.

Kysely toteutettiin Google Forms -lomakeyökalulla ja kysely ohjautui eteenpäin vastausten perusteella. Kyselyssä oli sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Kyselyssä koiran rekisterinimen ilmoittaminen oli vapaaehtoista, mutta kyselyyn vastanneen nimi ja sähköpostiosoite vaadittiin, jotta jalostustoimikunta saa tarvittaessa yhteyden lisätietojen saamiseksi. Vaikka koiran nimen ilmoittaminen oli vapaaehtoista, vain 130 koiran nimeä ei ilmoitettu.

UROKSET

Kyselyn koirista uroksia oli 335 kpl. Urosten säkäkorkeus painottuu rotumääritelmän ihannesäkäkorkeuden yläpään ja ihannesäkäkorkeuden ylittävien urosten määrä on myös huomattava.

Säkäkorkeus	Lukumäärä
alle 30 cm	2
30-33 cm	23
34-36 cm	76
37-39 cm	113
40 cm tai yli	63
koira on alle 12 kk	45
ei vastausta	10

Urosten paino vaihtelee pääsääntöisesti 8 ja 12 kg välillä.

Paino	Lukumäärä
alle 5 kg	0
5-7 kg	12
8-10 kg	141
10-12 kg	107
yli 12 kg	30
koira on alle 12 kk	44
ei vastausta	1

Valtaosalla uroksista kivekset ovat normaalisti laskeutuneet ja kivesvikaisten osuus on alle 10 %.

Kivekset	Lukumäärä
normaalisti laskeutuneet	306
toinen tai molemmat eivät ole laskeutuneet	15
toinen tai molemmat puuttuvat	11
toinen tai molemmat ovat ns. hissikiveksiä	2

Kolmasosa koirista on kastroitu

Kastroitu	lukumäärä
kyllä	103
ei	231

Noin 25% ilmoitti koiran kastroinnin syyksi yhden tai useamman seuraavista: aggressiivisuus muita koiria kohtaa, ei-toivottu käytös (esim. sisälle merkkailu), omistajan toive, yliseksuaalisuus. Lisäksi lähes joka kolmas vastaaja ilmoitti syyksi se, että koiraa ei oltu ajateltu käytettävän jalostukseen. Noin joka kymmenes vastaajista ilmoitti syyksi toistuvat eturauhasongelmat. Muita yksittäisiä esille tulleita syitä olivat muun muassa kivesvikaisuus, kiillehyppolasia tai muu hammassairaus, Cushingin tauti, laajat allergiat, kystiittivirtsakivet.

Uroksista vain hieman alle 25 % (n=75) oli käytetty tai yritetty käyttää jalostukseen. Määrä on varsin matala ottaen huomioon populaation koon Suomessa ja osuus on samansuuntainen, mikä on nähtävissä myös Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä jalostustilastoissa. Tilanne ei jalostuksen näkökulmasta ole vielä mitenkään hälyttävä, mutta uusille jalostusuroksille on selkeä tarve. Kasvattajien olisikin hyvä kannustaa entistä ponnekkaammin lupaavien ja terveiden uroskasvattiensa omistajia terveystutkimaan koiransa, jotta jalostusmateriaalia saadaan tarjolle lisää ja toisaalta vältytään samojen urosten käyttämiseltä lyhyen ajan sisään ja/tai ilman, että aiempien pentueiden laatua voidaan arvioida jälkäläisnäytön pohjalta.

Positiivista on, että vain hyvin pienellä osalla uroksia on puutteellinen sukuvietti, jonka johdosta astuminen ei onnistu.

Astutukset	Lukumäärä
luonnollisesti (koira astuu itse ilman apua)	64
koiraa on pitänyt avustaa	6
koira on kiinnostunut astumaan, mutta astuminen ei ole onnistunut	2
koira ei ole kiinnostunut astumaan narttua	3
Muu:	Välillä luonnollisesti, välillä pitää himmita, kun liian innokas
	Useimmiten ei ole kiinnostunut astumaan. Muutaman kerran astutus on kuitenkin onnistunut, mutta yksikään narttu ei ole tullut tiineeksi.

Eturauhasvaivoista kärsiviä uroksia on kyselyn mukaan noin 8 % (n=29) ja lähes kaikille näistä on annettu lääkitystä niiden hoitoon. On kuitenkin hyvä huomioida, että etenkin lievät eturauhasvaivat jäävät usein omistajalta huomaamatta ja ne tulevat ilmi sattumalta esimerkiksi eläinlääkärikäynnin yhteydessä.

Eturauhasvaivoja	Lukumäärä
ei ole ollut	305
satunnaisesti	21
säännöllisesti	8

NARTUT

Kyselyn koirista narttuja oli 296 kpl. Pääsääntöisesti narttujen säkäkorkeus asettuu 30-36 cm välillä.

Säkäkorkeus	Lukumäärä
alle 30 cm	9
30-33 cm	103
34-36 cm	112
37-39 cm	33
40cm tai yli	5
koira on alle 12 kk	28
ei vastausta	6

Narttujen paino vaihtelee pääasiassa 5 ja 10 kg välillä.

Paino	Lukumäärä
alle 5 kg	3
5-7 kg	109
8-10 kg	126
10-12 kg	28
yli 12 kg	1
koira on alle 12 kk	28
ei vastausta	1

Pääsääntöisesti nartuilla on säännölliset juoksut, mutta pienellä osalla juoksukierto on epäsäännöllinen tai siinä esiintyy muunnellaisia häiriöitä kuten esimerkiksi huomattomat/heikot juoksut tai pitkittyneet juoksu (yli 1kk).

Ovatko juoksut säännölliset	Lukumäärä
kyllä	240
ei	28
juoksut eivät ole alkaneet	28

Valeraskausoireiden ilmenemisessä on suurta vaihtelua. Hieman yli puolella koirista (52 %) ei ole havaittavissa sellaisia oireita, jotka aiheuttavat häiriötä normaalissa arjessa ja koira on oma itsensä. Noin kolmasosalla (30 %) on lieviä oireita, jolloin koira on tavallista rauhallisempi tai ruokahaluttomampi. Voimakkaista oireista kärsiviä on noin viidesosa (18 %). Voimakkaat valeraskausoireet yleensä hankaloittavat normaalia arkielämää merkittävästi ja aiheuttaa myös koiralle stressiä. Voimakkaista valeraskausoireista kärsivä narttu onkin suositeltavaa steriloida.

Valeraskausoireet	Lukumäärä
ei ole huomattavia oireita; koira on oma itsensä	140
lieviä oireita; koira on tavallista rauhallisempi, ruokahaluton tms.	81
voimakkaita oireita; hoivaa kuvitteellisia pentuja (esim. lelujä), erittää maitoa.	47

Nartuista 29% on käytetty tai yritetty käyttää jalostukseen ja pääasiassa astutukset sujuvat luonnollisesti. Harvoissa tapauksissa narttu ei ole antanut astua.

Astutus	Lukumäärä
luonnollisesti (ilman ihmisen apua)	60
hyvin, mutta ihmisen on pitänyt auttaa hieman esim. pitämällä narttua aloillaan	22
koira ei ole antanut astua tai astutus ei ole onnistunut ilman apua	6

Lähes aina astutus on johtanut tiinehtymiseen, mikä kertoo rodun hyvästä tiinehtyvyydestä ja tiinehtymisongelmat ovat harvassa.

Jos koirasi on astutettu onnistuneesti, onko koirasi tiinehtynyt?	Lukumäärä
kyllä	74
ei	7
osalla kerroista kyllä, osalla ei	3

Synnytykset sujuvat pääasiassa luonnollisesti tai niin, että ihminen on joutunut joskus hieman avustamaan. Keisarinleikkauksia tehdään jonkin verran. On suositeltavaa, että keisarinleikatun nartun tai aina synnytyksessä ihmisen apua tarvitsevan nartun jalostuskäyttöä harkitaan tarkoin, sillä synnytyksvaikeudet useimmiten periytyvät ja vääränlaisilla jalostusvalinnoilla ne yleistyvät rodussa.

Synnytykset	Lukumäärä
koira on synnyttänyt aina luonnollisesti ilman apua	37
koira on synnyttänyt aina luonnollisesti, mutta tarvinnut joskus ihmisen (kasvattaja, eläinlääkäri) apua	20
koira on synnyttänyt sekä luonnollisesti (ilman apua tai apua tarvitseen) että keisarinleikkauksella	5
koira ei ole synnyttänyt luonnollisesti vaan on aina keisarinleikattu	6
en osaa sanoa	6
koira on synnyttänyt aina luonnollisesti, mutta tarvinnut aina ihmisen (kasvattaja, eläinlääkäri) apua	2

Keisarinleikkaukset	Lukumäärä
kerran	6
useammin	3

Nartut hoitavat pentujaan erinomaisesti eikä hoivavietissä voida kyselyn vastausten perusteella olevan ongelmia.

Pentujen hoito	Lukumäärä
koira hoitaa pentuja hyvin ja viettää niiden kanssa vapaaehtoisesti aikaa esim. leikkien	70
koira imettää pentuja, mutta ei juurikaan vietä niiden kanssa aikaa	4

koira on väliinpitämättömän pentuja kohtaan, mutta antaa niiden imeä ja on pentujen luona, jos ihminen ohjaa koiran pentujen luo	1
en osaa sanoa	1

Noin kolmasosa nartuista on steriloitu.

Steriloinnit	Lukumäärä
kyllä	102
ei	194

Noin 60% vastanneista ilmoitti steriloinnin syyksi sen, että koira ei oltu ajateltu käytettävän jalostukseen ja 57% ilmoitti syyksi omistajan toiveen steriloinnista. Neljäsosa nartuista on steriloitu voimakkaiden valeraskausoireiden vuoksi. Muita yksittäisiä esille tulleita syitä olivat muun muassa arkuus, synnytyksen jälkeiset komplikaatiot ja/tai synnytyksen päätyminen keisarinleikkaukseen, napatyrä.

SILMÄT

Yli 90 % koirista on silmiltään terveitä ja silmäsairaudet ovat pääasiassa yksittäisiä. Terveksi ilmoitettujen koirien osalta on kuitenkin huomattava, että mukana on myös sellaisia koiria, joita ei ole niiden iän (alle 12 kk) tai muun syyn vuoksi esimerkiksi silmätarkastettu eläinlääkärin toimesta, joka aiheuttaa epätarkkuutta tuloksiin.

Silmäsairauksista yleisin löydös on distichiasis, joka on neljässä tapauksessa vaatinut leikkaushoitoa. Yhtä näistä leikkaushoitoa vaatineista koirista on käytetty jalostukseen.

Neljällä kyselyn koirista oli todettu PLL, johon koirilla on säännöllinen lääkitys ja/tai sairautta on hoidettu leikkauksella.

Onko koirallasi todettu jokin silmäsairaus?	Lukumäärä
ei todettuja silmäsairauksia	577
perinnöllinen katarakta (harmaakaihi)	4
perinnöllinen primaarinen linssiluksaatio (PLL)	4
ylimääräisiä ripsiä (distichiasis, ektooppinen cilium...)	21
ahtaat kyynelkanavat (silmät vuotaa)	4
silmätulehdus	1
lasiaisen rappeuma	2
immuunivälitteinen blefariitti	1
rakkulainen sidekalvontulehdus	1
PPM	1

ALLERGIAT

9 % koirista omistaja ilmoittaa, että koiralla on todettu allergia/atopia. Lähes kaikilla oireina ovat kutina, ihottuma ja tulehdukset iholla, korvissa ja/tai silmissä. Koirien oireet ovat alkaneet tai ne on havaittu lähes kaikilla jo pentuiässä, mutta pääasiassa 1-2 vuoden ikään mennessä. Vastauksissa nousee kuitenkin esiin muutama tapaus, jossa oireet on havaittu vasta myöhemmällä iällä. Allergisista koirista 36 tarvitsee oireisiin lääkitystä joko satunnaisesti tai säännöllisesti.

Onko todettu allergiaa	Lukumäärä
kyllä	56
ei	575

Allergiaoireet	Lukumäärä
kutina	40
tulehdukset (iho/korvat/silmät)	25
ihottuma	24
vatsaoireet	11
karvanlähtö silmien ympäriltä	1

Allergiaoireita aiheuttava tekijä	Lukumäärä
Ruoka-aine	33
varastopunkki	2
siitepöly/heinät	8
maaperä/sienet/homeet	3
ei tiedossa	9

Vaikka vain 56 koiraa on ilmoitettu olevan allergisia, niin silti viidenneksellä koirista havaitaan joko satunnaista tai jatkuvaa kutinaa. Lisäksi 10 % koirista on satunnaisia toistuvia tulehduksia. Tavallisimmin tulehtuvat iho tai korvat. Noin 5 % koirista omistaja ilmoitti, ettei iho-ongelmien tai tulehduksien yhteyttä mahdolliseen allergiaan ole tutkittu.

Onko koirallasi iho-ongelmia (esim. ihottumaa tai kutinaa)	Lukumäärä
ei koskaan	500
satunnaisesti	123
jatkuvasti	8

Onko koirallasi toistuvia tulehduksia?	Lukumäärä
ei koskaan	565
satunnaisesti	66
jatkuvasti	0

Mikäli koirallasi on toistuvia tai kroonisia tulehduksia, mikä koiralla tulehtuu?	Lukumäärä
iho	27
korvat	23
tassut	6
anaalirauhaset	5
silmät	12
esinahka	1
virtsatiehyet	6
hampaat tai ikenet	5
haima	1
suolisto	1

Jalostustoimikunta haluaa nostaa esille huolen koskien allergioita, toistuvia iho-ongelmia ja tulehduksia.

Kyselyn vastauksista käy ilmi, että ainakin seitsemällä koiralla on todettu hoitoa vaatinut allergia, joista kuudessa tapauksessa allergia on todettu ennen jalostuskäyttöä. Kaikilla näillä koirilla on jälkeläisiä. Vastausten pohjalta voidaan myös todeta sukulaisuusyhteyksiä eli allergisten koirien jälkeläisillä on myös allergisia jälkeläisiä. 32 jalostukseen käytetyllä koiralla on iho-oireita ja/tai tulehduksia satunnaisesti tai jatkuvasti. Allergista, atooppista tai toistuvista iho-ongelmista tai toistuvista tulehduksista kärsivää koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Tämä koskee niin todettuja kuin myös oireilevia koiria.

Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on yleisesti koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruoansulatuskanavan oireita (ilma-vaivat, ripuli).

Atopiasta ja allergioista on kirjoitettu Pihauksen numeroissa 4/2015 ja 4/2018. Lisäksi lehdessä 1/2019 on juttu koskien koirien suoliston terveyttä.

Noin puolella koirista ei ole ongelmia ruoansulatuksen kanssa ja hieman alle viidenneksellä on todettu jonkinasteista herkkävatsaisuutta. Monella koiralla on useampaa erilaista ruoansulatuksen liittyvää ongelmaa. Jalostukseen käytetyistä koirista 19 koiralla on toistuvia ongelmia vatsan kanssa. Tässä ei ole huomioitu pelkkiä herkkävatsaisiksi ilmoitettuja koiria vaan ne, joilla on ilmoitettu olevan myös jotain muita taulukossa esitetyistä vaihtoehdoista. Useimmiten koiralla on todettu jatkuvaa närästystä, ripulia ja oksentelua. Jalostustoimikunta haluaa korostaa, että jatkuvat

ruoansulatukselliset ongelmat eivät ole toivottavia jalostuskoiralla ja oireiden syyt tulisi selvittää. Suolisto-oireet liittyvät useissa tapauksissa epäsopeaan ravintoon eli todennäköiseen ruoka-aineyliherkkyyteen tai ruoka-aineallergiaan, mutta syytä voi olla myös muita.

Onko koirallasi ollut ongelmia ruoansulatuksen kanssa? Valitse kaikki koiraasi soveltuvat vaihtoehdot.	Lukumäärä
ei ole ollut	325
herkkävatsainen	117
toistuvia anaalirauhasongelmia	35
toistuvaa närästystä	56
toistuvia ilmavaivoja	48
akuutti suolistotulehdus	16
teräsvatsainen	62
toistuvaa ripulia	30
toistuvaa oksentelua	20
vatsahaava	1
IBD	1

EPILEPSIA

Epileptiset kohtaukset eivät kyselyn tulosten perusteella ole kovin yleisiä.

Onko koirallasi ollut epileptisiä kohtauksia?	Lukumäärä
ei koskaan	620
kerran	9
satunnaisesti	1
säännöllisesti	1

SISÄELIN- JA AUTOIMMUUNISAIRAUDET

Sydänsairaudet ovat sisäelinsairauksista yleisimpiä, mutta silti harvinaisia koko kyselyn otos huomioiden.

Onko koirallasi todettu jokin sisäelinsairaus? Valitse kaikki koiraasi sopivat vaihtoehdot.	Lukumäärä
ei ole todettu	277
syöpä	5
maksasairaus	1
haimatulehdus tai haiman vajaatoiminta	7
sydänsairaus	12
virtsakiviä	5
munuaissairaus	3
leikkausta vaativa kasvain/kasvaimia	6
vaskulaarinen hämartoma	1

synnynnäinen henkitorven ahtauma	1
----------------------------------	---

Autoimmuunisairaudet eivät nousseet tässä kyselyssä esille kuin yksittäisinä tapauksina.

<i>Onko koirallasi todettu jokin autoimmuunisairaus?</i>	<i>Lukumäärä</i>
ei ole todettu	620
Addisonin tauti	3
Cushingin tauti	3
mastikatorinen myosiitti	1
kilpirauhasen vajaa- tai liikatoimintaa	1
polymyopatia	1

POLVET

Koirista 23 on todettu patellaluksaatio ja kolmella koiralla ristisidevaurio. Koirista 9 on tarvinnut leikkaushoitoa.

TUKI- JA LIIKUNTAELINSAIRAUDET

Pääosalla koirista ei ole todettu sellaista tuki- ja liikuntaelinsairautta (muu kuin polvet), joka olisi vaatinut lepoa, lääkitystä tai muuta hoitoa.

<i>Onko koirallasi ollut lepoa/lääkitystä/hoitoa vaatima muu kuin polviin liittyvä tuki- ja liikuntaelinsairaus? Valitse kaikki koiraasi soveltuvat vaihtoehdot.</i>	<i>Lukumäärä</i>
ei ole ollut	586
nivelrikko jossakin nivelessä	7
lonkaniveldysplasia	7
luumätä	1
välileivyn pullistuma/rappeuma	3
LTV muutos selässä (välimuotoinen lanne-ristinikama)	7
varvasanomalia	2
spondyloosi (SP)	2
VA muutos selässä (nikamien epämuotoisuus)	2

diagnoisomaton ajoittainen selkäkipu	3
--------------------------------------	---

HAMPAAT JA PURENTA

Lähes 40% omistajista ilmoittaa ettei osaa sanoa puuttuuko koiralta hampaita ja 50% ilmoittaa, että koiran hampaat on laskettu ja koiralla on tämän perusteella kaikki hampaat.

<i>Puuttuuko koiraltasi synnynnäisesti pysyviä hampaita?</i>	<i>Lukumäärä</i>
koiralla on kaikki hampaat, hampaat on laskettu	311
välihampaita	54
poskihampaita	15
etuhampaita	5
en osaa sanoa, hampaat ei ole laskettu	246

Viidenneksellä koirista on poistettu maitohampaita eläinlääkärillä.

<i>Ovatko koirasi maitohampaat vaatineet poistamista pentuna?</i>	<i>Lukumäärä</i>
kyllä	122
ei	509

Pysyviä hampaita on poistettu hieman alle viidenneksellä koirista. Pääosassa tapauksia poiston syyksi ilmoitetaan tapaturma tai parodontiitti. Muita esille tulleita syitä kuluminen (6), tulehdus (11) ja purenta (4).

<i>Onko koiralta poistettu tai irronnut pysyviä hampaita?</i>	<i>Lukumäärä</i>
kyllä	91
ei	540

Pääasiallisesti koirilla on normaali purenta. Ylä- ja alapurentaisten osuus kyselyn koirista on 5%. Muutamassa tapauksessa omistaja on ilmoittanut, että purentavika on normalisoitunut pentuajan jälkeen ts. koiralla on aikuisena normaalipurenta.

<i>Purenta</i>	<i>Lukumäärä</i>
normaali purenta (leikkaava/saksipurenta)	571
yläpurenta	13
alapurenta	20
tasapurenta	25
epätasainen purenta	2

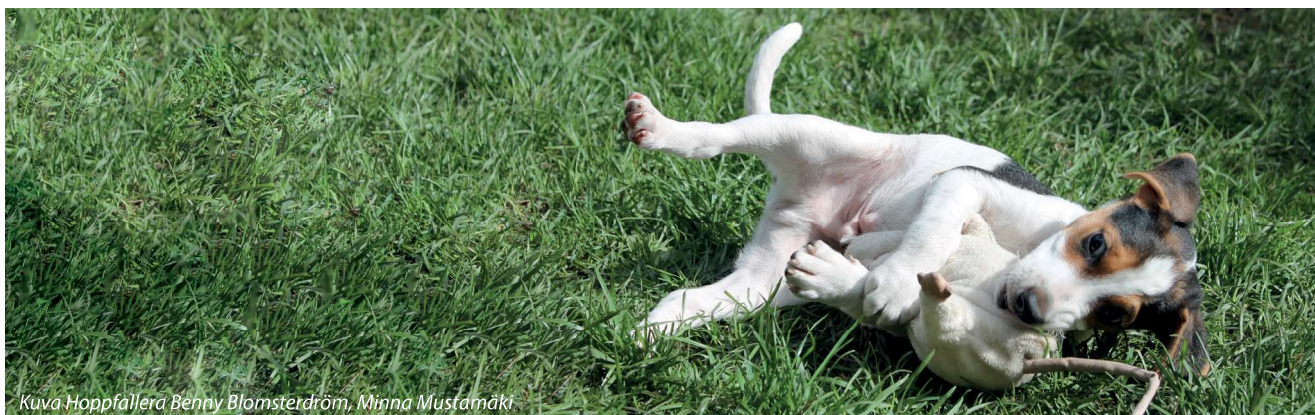
Kolmanneksella koirista on omistajan ilmoituksen mukaan poistettu hammaskiveä. Lisätiedoissa on paljon mainintoja siitä, että hammaskiveä kertyy kaikesta hoidosta huolimatta runsaasti.

<i>Onko koiraltasi poistettu hammaskiveä?</i>	<i>Lukumäärä</i>
kyllä	208
ei	423

VANHUUS

Vastauksissa huomioitiin vastaushetkellä yli 10-vuotiaat koirat. Vanhoilla koirilla yleisin merkki vanhuudesta on silmän linsien samentuma, joka ei vastausten perusteella välttämättä vaikuta liiemmästi koiran näkökykyyn. Muita yleisimpiä merkkejä ovat kuulon ja näön heikentyminen.

<i>Millaisia vanhuuden oireita koirassa on havaittavissa? Valitse kaikki koiraasi sopivat vaihtoehdot.</i>	<i>Lukumäärä</i>
ei vanhuuden vaivoja	36
vanhuuteen liittyvä silmän linsien samentuma, ei kaihi	19
heikentynyt kuulo	16
heikentynyt näkö	12
lihaskivertäisy	5
vanhan koiran vestibulaariset oireet	3
virtsanpidätysongelmia	2
henkitorven painuminen	1
motoriset vaikeudet	1

Kuva Hoppfallera Benny Blomsterdröm, Minna Mustamäki.